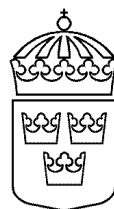

Riksdagens protokoll

2001/02:95

Måndagen den 15 april

Kl. 10.00 – 14.21

Protokoll
2001/02:95

1 § Bordläggningsdebatt med anledning av vårpropositionen

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

Anmäldes proposition 2001/02:100
2002 års ekonomiska vårproposition

Finansministern överlämnade 2002 års ekonomiska vårproposition
2001/02:100.

Anf. 1 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Den ekonomiska vårpropositionen som regeringen presenterar i dag sätter punkt för den gångna mandatperiodens budgetförslag.

Under mandatperioden har Sverige gått från underskott till överskott i den offentliga ekonomin.

Under mandatperioden har Sverige nått målet om en halverad arbetslöshet.

Under mandatperioden har 320 miljarder kronor betalats av på statskulden.

Den politiska bilden har förändrats radikalt. Vi har gått från budgetsanering till reformpolitik. Ekonomin har växt med 10 % sedan det förra valet. Vi har skapat utrymme för reformer på 90 miljarder kronor. Vi har sänkt skatten med 60 miljarder. Vi har skapat 240 000 nya jobb och över 100 000 nya företag.

Fru talman! Det gångna året har varit dramatiskt, framför allt i världspolitiken men också ekonomiskt. När jag stod här förra våren var det tydligt att en avmattning i den internationella konjunkturen var under uppseglande. Många trodde då att avmattningen skulle bli relativt mild och att läget skulle bli bättre under hösten. Det blev inte så. Händelserna den 11 september kunde ingen förutspå. Förutom att de skapade ett direkt lidande för tusentals människor påverkade de också ekonomin. Återhämtningen kom av sig. Konjunkturavmattningen fördjupades och förlängdes.

Det verkar i dag som om vi har passerat det värsta. Ekonomin är på väg att långsamt stärkas. Faran är inte över, men det värsta är sannolikt över. Det finns dock ett stort orosmoln som följer av den nuvarande utvecklingen i Mellanöstern.

Under det gångna året har det varit av avgörande betydelse att vi har haft ordning och reda i ekonomin. Vi har kunnat möta konjunkturavmatt-

ningen med åtgärder för jobben och för att stärka efterfrågan. Arbetslösheten har hållits nere. Vi har kunnat genomföra de reformer vi utlovat: maxtaxan, mer pengar till vården, satsningar på skolan och högskolan, höjda bostadsbidrag och sänkt skatt för löntagare och pensionärer.

Det är inte en slump eller självklarhet att Sverige har kunnat behålla överskotten i de offentliga finanserna, klarat sig utan nedskärningar och undvikit en ökning av arbetslösheten. Tvärtom är det ett resultat av de senaste årens ekonomiska politik. Det är något som vi har arbetat hårt för att uppnå. Det är en direkt följd av den budgetsanering som var nödvändig att genomföra under andra halvan av 90-talet. Vi har arbetat hårt, och vi har också lyckats.

Ett bevis på det är att Sveriges kreditvärdighet i förra veckan uppgraderades av kreditvärderingsinstitutet Moodys till absolut högsta betyg. Uppgraderingen är ett betyg på styrkan i de offentliga finanserna. Det är ett bra besked att få inte bara för en finansminister utan för hela svenska folket.

Sverige utnyttjade de goda åren väl. Vi skaffade oss marginaler som kommit väl till pass under året som gått. I jämförelse med andra länder står svensk ekonomi stark. Vi har tillsammans med Luxemburg och Finland det största överskottet bland EU-länderna när det gäller den offentliga ekonomin. Förra året hade vi ett överskott på nära 5 % samtidigt som EMU-länderna i genomsnitt hade över 1 % i underskott. Vi har råd att föra EU:s mest expansiva finanspolitik samtidigt som vi har överskott i de offentliga finanserna. De flesta andra EU-länder kan inte stimulera ekonomin på samma sätt utan tvingas låna.

Fru talman! Den offentliga ekonomin i Sverige är solid, men Sverige har också goda utsikter för framtiden. Jämfört med EU ligger vi bra till på de flesta områden. Av 13 indikatorer som EU har listat som särskilt viktiga för ländernas konkurrenskraft och tillväxtpotential får Sverige fyra guldmedaljer. Det är fler än något annat land. Räknar man ihop samtliga indikatorer som mäts i den s.k. Lissabonprocessen kan man konstatera att Sverige tar medalj, dvs. kommer på första, andra eller tredje plats, när det gäller 16 av totalt 42 indikatorer. Det är mer än något annat land.

Det finns också andra tecken på att färdriktningen är rätt. Realinkomsterna har ökat kraftigt. Under treårsperioden 1999 till 2002 ökade realinkomsterna med över 12 %. I år väntas ökningen bli nästan 5 %. En sådan kraftig ökning av hushållens inkomster har bara inträffat ett fåtal gånger under det senaste decenniet.

Socialbidragsberoendet minskar. Antalet socialbidrag har de senaste tre åren minskat med en tredjedel från 120 000 till 90 000. Vi är på väg mot regeringens mål om att halvera socialbidragsberoendet till 2004.

Välfärdspolitiken fungerar. I den välfärdspolitiska analys som publiceras i vårpropositionen kan man se att klyftorna i samhället minskar dramatiskt genom insatser inom områdena skatter, transfereringar och konsumtion av offentliga tjänster, dvs. vård, skola, omsorg och bostäder.

Det är kort sagt ordning och reda i ekonomin. Förutsättningarna inför framtiden är goda. Politiken ligger fast. Vi socialdemokrater vill fortsätta att ta ansvar för ekonomin och driva en politik som ökar rättvisan.

Inför valet 1998 ställde Socialdemokraterna upp sex vallöften.

Det första löftet var att betala av på statsskulden. Det har vi gjort med 320 miljarder kronor under perioden. Vi har gått från en nettoskuld till en nettoförmögenhet för Sverige.

Det andra löftet var att öka sysselsättningen och satsa mer på utbildning. 240 000 fler jobb har skapats. Arbetslösheten har halverats. 100 000 nya platser har också tillkommit i högskolan under perioden.

Det tredje löftet var att anställa fler i vården, skolan och omsorgen. Antalet anställda har ökat med över 40 000 på de här områdena. Till det kommer ytterligare tiotusentals jobb som har att göra med vård, skola och omsorg som sker i privat regi och betalas av den offentliga sektorn.

Det fjärde löftet var att höja pensionerna och öka bostadstillägget. Vi har höjt pensionerna, och vi har höjt bostadstillägget. Sedan 1999 räknas pensionerna upp med det fulla prisbasbeloppet. Bostadstillägget för pensionärer har höjts under perioden från 83 % till 91 % av bostadskostnaden.

Det femte löftet var att införa maxtaxa på dagis och fritis. Det har vi gjort. Alla Sveriges kommuner utom två borgerligt styrda har valt att införa maxtaxan.

Vårt sista löfte var att höja barnbidraget till 950 kr. Även detta har vi genomfört.

Utöver att uppfylla alla dessa vallöften har vi också kunnat göra fler saker. Vi har höjt golvet och taket i a-kassan. Vi har reformerat arbets-skadeförsäkringen. Studiestödssystemet har förbättrats kraftigt. Stora satsningar har gjorts för att skapa ett ekologiskt hållbart samhälle. Den gröna skatteväxlingen har tagit ny fart.

De äldre har prioriterats genom förbehållsbelopp, maxtaxa inom äldreomsorgen och ett högkostnadsskydd i tandvården. Skattesänkningar riktade mot låg- och medelinkomsttagare har genomförts. Företagsskatter och fastighetsskatt har sänkts. Förmögenhetsskatten har sänkts genom att fribeloppet har höjts kraftigt.

Fru talman! Vi är stolta över det som har uppnåtts under de senaste fyra åren. Den socialdemokratiska regeringen har hållit sina löften och mer därtill, men vi är inte nöjda. Vi socialdemokrater har en vision om ett rättvist och solidariskt samhälle, där barn har samma möjligheter oavsett vilka deras föräldrar är, där alla människor kan leva rika och utvecklande liv utifrån sina egna önskemål och drömmar.

På Socialdemokraternas partikongress i höstas togs nya steg mot vårt mål om ett mer rättvist samhälle. Vi vill sätta kampen för jobben främst. Sysselsättningen ska fortsätta att öka och arbetslösheten minska, och fler företag ska startas. Detta är alltid nummer ett på dagordningen för en socialdemokratisk regering.

Vi vill stärka tillväxten genom ökad konkurrens i näringslivet och ökade investeringar i utbildning och kunskap. Vi vill höja taken i sjuk- och föräldraförsäkringen. Vi vill förbättra sjukvården, korta köerna och införa gratis sjukvård för barn. Vi vill införa en nationell vårdgaranti. Vi vill höja taket i a-kassan. Vi vill på sikt införa ett högkostnadsskydd för alla i tandvården.

Vi vill arbeta för att förskolan på sikt ska bli helt avgiftsfri. Vi vill fortsätta att sänka skatterna för låg- och medelinkomsttagare. Vi vill fortsätta att bygga ut välfärden och öka resurserna för vården, skolan och omsorgen. I vårpropositionen presenterar vi planer och reformer för 2003 för 17 miljarder kronor och för 2004 för 12 miljarder kronor.

På samma sätt som under den gångna mandatperioden är den absoluta förutsättningen för att förbättringar och reformer ska kunna genomföras dels ordning och reda i ekonomin, dels en god och hållbar ekonomisk tillväxt.

Jag har nu i korthet redogjort för regeringens bedömning av det ekonomiska läget och för huvuddragen i den ekonomiska vårproposition som regeringen i dag lägger fram för riksdagen. Låt mig också så här när den sista stora ekonomiska propositionen lämnas till riksdagen tacka riksdagen och dess ledamöter för ett gott samarbete. Vi har skäl att känna stolthet över de beslut som vi har fattat.

Låt mig till sist rikta ett särskilt tack till företrädarna för Vänsterpartiet och Miljöpartiet för ett bra samarbete med att ta fram årets vårproposition liksom under hela mandatperioden. Det har fungerat utomordentligt väl.

(Applåder)

Anf. 2 GUNNAR HÖKMARK (m):

Fru talman! Finansministern inledde med att nu sätta punkt för den socialdemokratiska regeringsperioden. Jag vill gärna instämma i det. Det kom också fram att det inte finns så mycket mer som man vill göra. Men det finns mycket som vi skulle kunna göra i Sverige för att se till att fler människor kommer i arbete och för att sjukfrånvaron pressas ned så att fler människor kan komma till jobbet. Det finns mycket vi kan göra för att Sverige ska kunna ha en tillväxtkraft i hela landet och för att vända på den utflyttning av investeringar och företagande som vi ser i dag.

Det finns så oerhört mycket som vi skulle kunna göra för att förbättra välfärden för enskilda människor, så att man själv kan välja hur man ska utforma sin vardag. Det finns mycket som vi skulle kunna göra för att konsekvent och målmedvetet sänka skattetrycket så att Sverige kan stå starkt i en global ekonomi med alltmer av internationell konkurrens men också av stora möjligheter.

Ingenting av detta görs, men det kan göras genom förändringar av olika slag. Det som i själva verket händer för regeringens del – det framgick i finansministerns bedömning av hur ekonomin hade utvecklats – är i grunden att när det går bra i den internationella konjunkturen är det regeringens förtjänst att det går bra i Sverige men när det går dåligt på grund av den internationella konjunkturen beror det på den amerikanska ekonomin. Det finns ett slags geografisk skala inbyggd i den ekonomiska politikens ansvarsfördelning: Ju sämre det går, desto längre bort från Bosse Ringholm ligger ansvaret.

Men riktigt så är det inte, för om man säger så avhänder man sig möjligheterna till de förändringar och reformer som ligger i våra egna händer för att stärka tillväxtkraften. Det finns, fru talman, ingenting i vårpropositionen om hur man ska vända utflyttningen av företagsägande och investeringar. En av de mest dramatiska förändringar som i dag sker i svensk ekonomi finns inte ens nämnt som ett problem. Företag flyttar ut dagligen. Vi har haft ett utflöde netto om 350 miljarder av investeringar under 90-talet. Det är lika mycket som det svenska näringslivets bruttoinvesteringar under förrförra året.

Men detta problem finns inte i vårpropositionen. Det innebär också, fru talman, att regeringen inte har någon politik för att möta detta problem.

Fru talman! Finansministern berömmar sig också av att man har bekämpat arbetslösheten. Men, fru talman, vi har från högkonjunkturen med oss en rekordhög arbetslöshet. Så hög har den aldrig tidigare varit i modern tid. Är det någonting att vara stolt över? Är det något att vara stolt över att arbetslösheten i själva verket nästan närmar sig en miljon människor? Den motsvarar 16 % om vi räknar in alla dem som är i åtgärder, de latent arbetslösa och de deltidsarbetslösa.

Jag ställer till Bosse Ringholm frågan: Är ni stolta? Jag skulle vilja påstå att ni är trötta men liknöjda. I själva verket skyler ni över detta problem och säger att det inte är så stort. Ni kommer säkerligen att säga till oss när vi tar upp arbetslöshetens problem att vi svartmålar. Men vi kommer faktiskt att ta upp ett av de mest grundläggande problemen i svensk ekonomi, för det handlar om 1,4 miljoner människor som inte går till jobbet på grund av att de är förtidspensionerade eller långtidssjukskrivna eller saknar jobb.

Ni må hur mycket ni vill säga att det är svartmålning, men i själva verket är det ni, Bosse Ringholm, som svartmålar möjligheterna att göra någonting. Ni har satt punkt för insatserna. Ni har gett upp, för ni säger nu att ni har lyckats i kampen mot arbetslösheten. Det är bedrövtligt eftersom detta är ett av de viktigaste skälen till att Sverige nu fortsätter sin eftersläpning.

Finansministern tog över huvud taget inte upp det som är det allra största problemet både på arbetsmarknaden och i de offentliga finanserna, nämligen den växande sjukfrånvaron. Sedan 1997 har kostnaderna för sjukpengen ökat med 25 miljarder, men man gör inte något. Man har i höstas upprättat en handlingsplan om elva punkter som innefattar trepartssamtal, nationella mål osv., men man gör inte något.

Statsministern har sagt att man ska göra någonting. Han sade: Eventuellt presenterar vi det före valet, eller efter valet. Det är lika med ett konstaterande att man inte har någonting att komma med just nu, för annars hade det ju kunnat finnas med här.

Sjukfrånvaron ökar dagligen med 25 miljoner kronor i kostnader, men själva ökningen för 1997 motsvarar mer än den öppna arbetslösheten. Ändå gör man inte något. Jag skulle vilja ställa några frågor till Bosse Ringholm. Det går bra att skylla på den amerikanska ekonomin, men vi sade i höstas att ni hade låtsats om tillväxten och att ni inte gör någonting för att vända på utvecklingen när det gäller företagandet och arbetslösheten. Vad ska ni vara stolta över i ett läge när sjukfrånvaron har ökat med mer än den öppna arbetslösheten? Hur ska ni kunna öka sysselsättningen om ni inte gör något åt detta problem? Och hur kan en finansminister komma till riksdagen utan att över huvud taget linjera upp en politik för det som är det i särklass största ekonomiska och mänskliga problemet i vårt samhälle?

Det har inte heller kommit plötsligt. Det har funnits under mycket lång tid. Vi har i alla fall tagit upp det. Ni säger att ni är stolta och nöjda, men ni är i själva verket trötta och liknöjda. Det frapperande är att socialdemokratin inom dessa kärnområden, som handlar om välfärdens och tillväxtens möjligheter, över huvud taget inte har någon politik.

Prot. 2001/02:95
15 april

*Bordlägningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

Statsministern har gjort följande kommentar till att vi förra året hade ett rekordhøgt skattetryck: Det ska ned till 50 %. Vi hade förra året ett världsunikt skattetryck om 53,7 %, som driver ut företagandet. Man har också tidigare år efter år sagt att det ska ned till 50 %, så det var ingen nyhet. Nyheten är att det blir tvärtom.

Men så fick han också frågan: Hur ska ni göra för att sänka skattetrycket med mer än 4 %? Och då sade han: Vi ska inte göra något, bara vänta och se.

Då slog det mig, fru talman, att jag kanske har haft fel. Regeringen kanske trots allt har en ideologi för att möta de ekonomiska problemen: att inte göra något, den s.k. Kronblomssocialismen, nämligen att man ligger på soffan och inte gör något. Men det är trötthetens och liknöjdhetens politik.

Vi kan ta upp problem för enskilda människor: arbetslösheten, det faktum att Sverige släpar efter i den ekonomiska utvecklingen och det faktum att ni på regeringssidan har tappat greppet om de statliga finanserna. I den delen av ekonomin där det är ni som har ansvaret växer underskottet. Enligt era egna siffror blir det underliggande underskottet 40 miljarder kronor nästa år. Enligt Ekonomistyrningsverket blir det 60 miljarder. Är det något att vara stolt över, eller är det inte trötthetens och liknöjdhetens politik?

Fru talman! Regeringen byggde budgeten för detta år på låtsassiffror. Vi sade det i höstas. Man lade in utgifter som nu leder till växande utgiftsutveckling och större underskott i statens finanser än vad en ansvarsfull politik hade kunnat leda till. Ni har inte gjort någonting åt den arbetslöshet vi faktiskt har, utan ni är nöjda med hur ni har bekämpat den. Men den är likväl större än vad som är rimligt och acceptabelt i ett tillväxtsamhälle och ett humant samhälle.

Jag ställer mig frågan: Varför redovisar ni ingen politik för detta? I slutet av 80-talet var socialdemokraterna också mycket nöjda med att allting gick bra i den internationella konjunkturen och gjorde inte något.

Ni kommer att få finna er i att i den här valrörelsen möta en opposition som kan göra något. Vi är inte överens med er om att arbetslösheten inte är något större problem längre. Vi är inte överens om att företagsutflyttningen inte är något större problem. Vi är inte överens om att samhället ska byggas på att staten tar över mer och mer.

Vi vill bygga en politik som ger ökat utrymme för enskilda människor att forma sin välfärd, som tar vara på det som är företagandets möjligheter. Vi vill stärka företagsutvecklingen i Sverige så att företag, huvudkontor och forskning flyttar hit. Vi ska vända på en utveckling som släpar efter för Sverige, och vi ska se till att Sverige kan bli en ledande nation inom välfärdstjänsterna med en större trygghet för enskilda människor men också mycket större möjligheter. Och vi ska byta regeringspolitik från politiken att inte göra något till att göra någonting för att göra det bästa. Den politiken kommer vi att presentera i vår motion, och den politiken kommer ni att få möta i valkampanjen. Vi vill göra något när ni är trötta och liknöjda.

(Applåder)

Fru talman! Nej, Hökmark, vi är inte trötta i majoriteten! I finansplanen sägs att nu krävs ekonomisk såväl som politisk uthållighet. Det är viktigt. Under mandatperioden har många spått det röd-gröna samarbetets krasch, men de har fått fel. Jag vill tacka för gott och arbetsamt gemensamt knog. Det har ibland krävt politisk och ofta fysisk uthållighet för att klara av det.

Vänsterpartiet tog efter valet 1994 ansvar för en politik som drog Sverige ur det statsfinansiella moras och det massarbetslöshetens elände som Bildtregimen lämnade efter sig. Arbete och rättvisa stod högt på agendan. Regeringens äventyr med Centern ledde fel under några år, men efter 1998 års val har vi återställt de flesta misstagen. Grundtrygghetens 75-procentsnivå har övergivits, tre fjärdedelar av de orättvisa egenavgifterna är kompenserade, kommunsektorn har återfått resurser, taken i socialförsäkringen kommer att bli tio basbelopp till 2003 och a-kassan har stärkts. Med Vänstern i samarbetet kan fackföreningsrörelsen känna sig trygg. Som sagt: politisk uthållighet var ordet.

Det är ett viktigt besked i denna vårproposition att de utlovade reformerna för de närmaste åren ligger fast. Under mandatperioden har vi, trots en rejäl avbetalning på statsskulden, tagit beslut om reformer motsvarande 70 miljarder i utgifter och ungefär lika mycket i skattesänkningar. Vi har också skatteväxlat 7 miljarder för miljöns skull.

I år blir det utgiftsreformer för 21 miljarder och 27 miljarder i rättvisa skattesänkningar. 2003 aviseras reformer för 17 miljarder och 2004 ytterligare 12. Om det finns plats för vidare skattesänkningar får man väl se i höst. Reformerna handlar om jobb, utbildning, välfärd, rättvisa, miljö och internationell solidaritet. Är det någon som tror på reformer av den omfattningen och med den inriktningen utan Vänsterpartiets medverkan?

Sysselsättningsmålet är det övergripande i den ekonomiska politiken. Hökmark, vi i Vänsterpartiet är inte nöjda så länge vi har en så hög arbetslöshet som vi har i dag. Alla krafter ska inriktas på att höja sysselsättningen och öka antalet arbetade timmar. Målet, 80 % reguljär sysselsättning 2004, ska nås. Sjukskrivna måste tillbaka till arbetslivet och inte försvinna in i förtidspensioneringen. Jobben kommer först!

Det 2-procentiga finansiella överskottsmålet gäller en hel konjunkturcykel. Den goda ekonomiska utvecklingen ger möjlighet att stimulera sysselsättningen. Kommunsektorn kräver ökade ekonomiska resurser. Vi kan ju börja med att permanenta det extra stöd på 3 miljarder som riksdagen beslöt om förra veckan, så att kommunerna orkar betala sina anställda även åren framöver. Ekonomisk uthållighet, sade vi ju, finansministern!

Åtgärder behövs för ökad tillväxt i många regioner. Varsel och nedläggningar drabbar ojämnt över landet beroende på hur sårbar näringslivsstrukturen är. Det kan inte vara rimligt att anställda och kommuner ska bära bördan av näringslivets omstrukturering eller att omställningsbesluten ska tillåtas fattas i privata bolagsstyrelser utan samhällsansvar. Motala, Degerfors och Gislaved symboliserar en förlegad maktordning i näringslivet. Demokratiska anspråk kräver reformer vänsterut, Hökmark! Omställningsförsäkringar, omstruktureringsfonder med samhällsinflytande och förstärkta fackliga positioner inom arbetsrätten är viktiga in-

slag. Vänstern har förslagen och de borgerliga endast passivitet. Snart är jag nog enig också här med Bosse Ringholm – lite uthållighet, bara!

En regional innovationspolitik måste till för att modernisera näringslivet. Vi ska höja kompetensnivån, stärka entreprenörsandan och samverka med högskolan. Riskkapital behövs även ute i regionerna, och konkurrensen måste skärpas. Vänsterpartiet har lagt fram en rad förslag för att främja de mindre företagens verksamhet, t.ex. när det gäller generationsskiften, skattetillägg, schablonbeskattning, 3:12-regler, pomperipossaskatten, förenklingsregler och lindring av sjuklöneperioden. Nästa mandatperiod inleder vi med ett rejält småföretagar- och innovationspaket, inte sant, finansministern?

Fru talman! Sveriges ekonomi är stark. De budgetpolitiska målen har klarats med råge. Därför hade vi handlingsfrihet när den internationella ekonomin tappade fart. Vi slapp nödbroms och reformspektakel. Sysselsättningen har stannat av, t.o.m. minskat något, men långt mindre än i de allra flesta andra länder – trots raset inom telekomindustrin och Ericsson. Det är inte konstigt att Moodys höjde Sveriges kreditbetyg häromveckan.

Den kritik som borgerligheten riktar mot den ekonomiska politiken är missriktad. Ja, Hökmark, ni svartmålar de offentliga finanserna, och ni döljer fakta. Ni vill inte se att den offentliga skulden minskar dramatiskt som andel av BNP. Ni vill inte se att utgiftstaken minskar med fem procentenheter som andel av BNP, även om de höjts med 137 miljarder kronor mellan 1997 och 2004. Ni vill inte se att skattekvoten successivt minskar fram till 2004, bortsett från förra året, då rena periodiseringseffekter förrycker bilden, och det vet Hökmark mycket väl. Att sysselsättningen ökat med 240 000 jobb sedan 1998 bagatelliserar ni, och att reallönerna utvecklas historiskt bra likaså.

Konjunkturbedömaren, företag och hushåll gör en helt annan bedömning än den ni torgför. På det sättet bidrar ni egentligen bara till det meningslösa politikerkrabbet, som folk tycker så hjärtligt illa om. Men man tror nog mer på Moodys än på Hökmark, mer på Konjunkturinstitutet och LO-ekonomerna än på Mats Odell, mer på Företagarnas Riksförbunds positiva prognos än på Karin Pilsäter och, skulle jag tro, mer på de optimistiska bönderna än på Lena Ek.

De borgerligas egna ekonomiska politik är en enda sörja. Enigheten kanske gäller den allmänna inriktningen: skattesänkningar, försämrade välfärdssystem, angrepp på arbetsrätten och a-kassan, utförsäljning och privatisering. Men i övrigt, när det gäller pengarna, har man helt olika utgiftstak för den offentliga sektorn, helt olika skattepolitik, olika budgetmål för de närmaste åren och helt olika utgiftsförslag i statsbudgeten.

Och så oansvarig budgetering – arbetsmarknadspolitik och a-kassa dras ned för att fylla igen de värsta hålen. Det finns ingen realism i det. Det är budgetpolitik på låtsas.

Vi får höra hur stora utförsäljningar av statliga företag ska stärka budgeten på papperet. När den borgerliga fyrklövern presenterade företagsprogrammet förra veckan, mest gammal skåpmat, sade Lundgren: Det kostar väl 10–15 miljarder, men det får vi ta i sedan.

När riksdagen nyss tog beslutet om 3 miljarder i extra sysselsättningsstöd till välfärdssektorn hamnade ni på tre olika linjer i voteringen. När den kommunala skatteutjämningen kom på tapeten sade Bo Lund-

gren att det där får väl staten ta på sig, om det nu nödvändigtvis måste finnas sådan där solidarisk skatteutjämning. Det blir 14 miljarder till.

Det är så det politiska förfallet startar. Titta på storstadsregionerna. I Västra Götaland kastade ni in handduken i halvtid. I Skåne gick ni back med över 1 miljard förra året. I Stockholms läns landsting gick ni back med 2,2 miljarder förra året. Prognosen är nu 4 miljarder i röda siffror. Vi bryr oss inte, säger Moderaterna. Men det hoppas jag att väljarna gör. Ekonomisk och politisk uthållighet var det.

Fru talman! I tilläggsbudgeten kan vi höja anslagsutgifterna med nästan 6 ½ miljarder och ändå ha 1 miljard i marginal till utgiftstaket. I själva verket är marginalen ännu större. Utjämningsbidraget till kommuner och landsting har ökat med 2,9 miljarder. Då uppstår i budgeten tekniskt en utgift som dock motsvaras av en lika stor inkomst, varför det är statsfinansiellt neutralt. Det motiverar en teknisk uppräknings av taket precis som i fjol.

Reellt är budgeteringsmarginalen egentligen 4 miljarder. Det finns ett reformutrymme. Det är viktigt för att kunna visa handlingsberedskap – inte sant, Bosse Ringholm?

Vi klarar av att finansiera de starkt ökande kostnaderna för sjukförsäkring, läkemedel, flyktingmottagning, kriminalvård och lönegaranti men också nya satsningar: kunskapslyft, bilstöd till handikappade och satsningar för att komma till rätta med den hemska diskrimineringen i landet. Kvinnojourer får mer pengar liksom det förebyggande stödet mot missbruk av alkohol och narkotika, plus mycket annat.

Och så det viktigaste: Nu säger vi att a-kassan bör höjas i år. Det gäller bara att ta ställning till det ekonomiska utrymmets exakta storlek. Vi har lovat de arbetslösa att fortsätta denna rättvisereform. När löntagarna får rejäla reallönehöjningar har många arbetslösa inte fått något alls. Arbetslöshetsförsäkringen ska vara ett uttryck för solidaritet mellan de som har och de som inte har ett arbete.

Vi har lagt fram förslag om hur alla ska få del av höjningen. Nu krävs handling. Kanske ska vi börja diskutera frågan redan i dag, Bosse Ringholm.

Fru talman! Det finns många andra viktiga frågor i vårpropositionen trots att den har ändrat karaktär. Inkomstprövningen av änkepensionen försvinner 2003. Vad ska Karin Pilsäter nu jaga Vänsterpartiet med? Det blev inget svek – det blev en reform.

Det samlade programmet mot ohälsa i arbetslivet gäller kanske den viktigaste frågan av alla. Det blir mål, hälsobokslut och ekonomiska incitament. Det blir ett rejält arbetsmiljöarbete. Det blir individuella kompetenskonton och anställningsstöd för att öka rekryteringen och utbildningen till vård och omsorg. Det blir möjligt att få anställningsstöd för att omvandla deltider till heltider. Aktivitetsgarantin får nya inslag för att skapa meningsfulla jobb. Jämställdhetsarbetet ska intensifieras.

Bosse Ringholm har delvis redan nämnt reformagendan. Låt mig återigen upprepa de fyra prioriteringarna, där det krävs nya initiativ.

Främst är det jobben. Uppfyll sysselsättningsmålet! Där ska vi gå in som en garant. A-kassereformen ska komma nu. Permanenta de 3 miljarderna till kommunerna nästa år! Se till att vi får en handlingsplan och ekonomiska resurser så att de könsrelaterade löneskillnaderna kan avskaffas. Vi kan börja i välfärdssektorn.

Prot. 2001/02:95
15 april

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

Fru talman! Jag kan försäkra att Vänstern finns på plats när det gäller att ta ansvar även efter valet, om det handlar om att fortsätta kampen för en rättvis och uthållig tillväxt. Det är uthålligheten det kommer an på. (Applåder)

Anf. 4 MATS ODELL (kd):

Fru talman! Regeringens misslyckande att värna och utveckla välfärden för utsatta grupper som barn, sjuka och gamla draperas i vårpropositionen i ett självberöm av närmast olympiska mått.

Men regeringen lever farligt trots goda opinionssiffror fem månader före valet. Vanligt folk kan, snabbare än Göran Persson anar, genomskåda att kejsaren bakom hurrande sympatisörer egentligen är ganska naken. Det är en sak att leda EU:s ministerrådsmöten och en helt annan att vända 30 år av utförsbacke för Sverige i välfärdslligan.

Fem månader före valet erkänner regeringen i vårpropositionen att Sveriges ekonomi har utvecklats sämre än vad man hittills gett sken av. Statsskulden ökar, arbetslösheten ökar, kommunerna är tillbaka i ett krisläge där skolan och omsorgen är hotad, sjukskrivningarna skenar och sysselsättningsmålet uppnås inte. Men regeringen flyr undan sitt eget ansvar och skyller på USA. Det finns ett tankvärt ordspråk som säger ”seglaren väntar inte på medvind, han lär sig segla”, Bosse Ringholm.

När nu de flesta kurvor pekar åt fel håll sätter regeringen, likt Allan Larsson inför 1991 års val, sitt hopp till vändpunkter i världskonjunkturen i stället för att föreslå förändringar som kan förbättra Sveriges långsiktiga tillväxtförutsättningar. Men det duger inte för en svensk regering att skylla på USA när den svenska tillväxten sedan över 30 år har varit sämre än i omvärlden.

Kejsar Persson var i Sollefteå i lördags och enligt TT på sitt allra soligaste humör. Där lovade han icke blott 50 nya jobb som symtomatiskt nog skulle tillkomma på arbetsförmedlingen i Sollefteå utan fastmer också nya pengar till skolan – ”nu när pengarna strömmar till”, som han sade.

Kanske rikshushållare Ringholm kunde upplysa kammaren om vilka pengar som nu strömmar in i kejsarens kassakista? De är i varje fall okända för finansutskottet, Konjunkturinstitutet och Ekonomistyrningsverket som alla ser att staten nu måste börja låna pengar igen. Planeras kanske nya räder mot Riksbanken? Utan de 20 miljarderna och ytterligare 40 miljarder i engångseffekter från bl.a. AP-fonden hade ni ju behövt låna 33 miljarder till driften redan i år! Hur påläst är egentligen kejsaren?

Tänkande medborgare måste också snart inse att allt inte står rätt till när landets statsminister gläds åt och välkomnar att Riksbanken tvingas höja räntan trots lågkonjunktur och massarbetslöshet. Kejsaren torde åtminstone vara lite småfrusen vid det här laget. Fler räntehöjningar lär bli aktuella. Kommer de också att välkomnas? Med en bättre strukturpolitik framför allt vad gäller lönebildningen skulle den uthålliga tillväxttakten i Sverige bli högre och Riksbanken skulle slippa bromsa i en lågkonjunktur redan vid minsta tecken vid horisonten på en konjunkturvändning.

Vittnar det verkligen om järnkoll på läget och insikt om att välfärds-kakan måste bakas innan den fördelas när samme Persson ler och gratule-

rar gnosjöborna till att de mest framgångsrika familjeföretagen säljs till utlandet? Det är bisarrt med tanke på att ägarna säljer ut på grund av en dubbelbeskattning av svenskt ägande och en konfiskatorisk arvsskatt som gör det hart när omöjligt för nästa generation att ta över. En mer finkänslig kejsare hade nu börjat huttra rejält.

Fru talman! Vad Sverige behöver är snarast en regering som både kan identifiera och uppmuntra drivkrafterna för företagande och därmed välfärden. Nuvarande regering klarar ingetdera.

Visst har det blivit nya jobb. Men elva EU-länder har haft en bättre jobbtillväxt än Sverige. Bara tre länder har haft en sämre utveckling än Sverige vilket är allvarligt med tanke på att ungefär 60 % av den svenska sysselsättningsökningen från 1997 beror på att alltfler sjukskrivna behöver vikarier.

Regeringen redovisar i det s.k. högtillväxtalternativet i propositionen hur det skulle se ut om den svenska tillväxten var högre. Men det häpnadsväckande är att absolut ingenting görs för att uppnå denna högre tillväxt. I stället står regeringen passiv och tittar på och spanar efter medvind och skyller på nedgången i USA. Varför, Bosse Ringholm, försöker ni inte ens presentera en politik för att uppnå högtillväxtalternativet? Det skulle både ge vården, skolan och omsorgen de resurser som behövs och ge människor de arbeten de i dag saknar.

Vad sade då Göran Persson när krisen i kommunernas ekonomi brutalt avslöjades av Kommunförbundet häromveckan? ”Det här är hanterliga belopp, vi får öka statsbidragen.” Detta, fru talman, är ett uttalande som påminner om rekommendationen att ta banklån för att kunna sätta på plåster på benbrott. Så talar bara en mycket lättklädd kejsare, för det finns ju inga miljarder att dela ut.

Sanningen är att Sverige fortsätter att bli relativt sett fattigare med Socialdemokraterna vid makten. Bara sedan Göran Persson blev statsminister 1996 har Sverige förlorat i runda tal 30 miljarder kronor reellt jämfört med om vi bara lyckats hålla samma tillväxttakt som genomsnittet av OECD-länderna. Det motsvarar väldigt stora belopp som skulle räcka till ungefär 90 000 fler anställda människor inom vården, skolan och omsorgen. Ni har haft åtta år på er, men välfärden fortsätter att urholkas.

När man lyssnar på statsministerns kommentarer till problemen i riket kommer man osökt att tänka på den klassiska kultförklarade filmen *Välkommen Mr Chance*, där trädgårdsmästaren i Peter Sellers oförglömliga tolkning kunde säga de mest nonsensspäckade och häpnadsväckande saker till omgivningen som bara nickade, tolkade till det bästa och noterade i stum beundran. När filmen sedan var slut visste man inte om beundrarna någonsin upptäckte att kejsaren var naken.

Men, fru talman, det är nu fem månader kvar till valet. Denna regerings otillräckliga företagarklimat och eftersläpningspolitik har under åtta år kostat det svenska folkhushållet 30 miljarder kronor. Det finns tyvärr ingenting i vårpropositionen som tyder på någon som helst förändring till det bättre. Sverige har helt enkelt inte råd med Göran Persson och Bosse Ringholm längre, stödda på Gudrun Schyman.

Det är här, i det dåliga företagarklimatet, i flykten av företag, huvudkontor, kapital och kunskap som vi har den viktigaste förklaringen till resursbristen i vården och skolan. Jag tror att Perssons goda opinionssiffror vilar på att medborgarna har någon sorts overseende med att var-

Prot. 2001/02:95
15 april

*Bordlägningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

ken tillväxten och därmed inte heller vården, skolan eller omsorgen fungerar tillfredsställande. Men så kommer det knappast att kunna fortsätta fram till valdagen.

Fru talman! Jag tycker inte heller att regeringen har levt upp till riksdagens beställning att propositionen skulle ha ett långsiktigt perspektiv. Nu har regeringen kortat ned det så att det bara handlar om två år. De långsiktiga visionerna och förslagen lyser helt med sin frånvaro. Det skulle vara intressant om finansministern något ville utveckla vad det beror på att ni inte lever upp till den beställning som riksdagen har gjort av vad denna proposition skulle handla om.

Det finns i propositionen kortsiktiga saker och självberöm av vad ni har åstadkommit. Men det långsiktiga receptet på hur Sverige ska kunna få en bättre och starkare tillväxt i fortsättningen saknas helt här. Sverige har sedan 1970 till ca 2001 haft en genomsnittlig tillväxt på 1,8 %. OECD-länderna har under motsvarande tid haft en tillväxt på 2,95 % i genomsnitt per år.

Detta är oerhört allvarliga saker. Konjunkturinstitutet, Medlingsinstitutet och flera andra pekar på att den svenska löneinflationen är ett mycket stort hot mot att välfärden ska kunna värnas i framtiden. Där gör ni alltså ingenting.

Fru talman! Den 2 maj kommer Kristdemokraterna att lägga fram förslag för att vända en 30 år lång negativ utveckling och därmed ge förutsättningar för mer tid för barnen, en bra skola, en bättre vård och en tryggare omsorg. Dagens vårproposition visar däremot att kejsaren verkligen är naken.

(Applåder)

Anf. 5 LENA EK (c):

Fru talman, ärade ledamöter och ärade åhörare! Sverige har haft goda och dåliga tider. De senaste sex åren har vi genomlevt en av de mest stadiga och långa högkonjunkturerna som vi haft på länge. Ja, inte bara vi. Europa och USA har också haft stadigt positiva tillväxttal. Grunden till att Sverige har kunnat flyta på den internationella framgångsvägen är den sanering och reformering av svensk ekonomi som genomfördes under den förra djupa lågkonjunkturen.

Centerpartiet lade ned all sin kraft och energi för att saneringen skulle bli lyckosam. Vi, liksom många av er som lyssnar i dag, vet att lågkonjunktur, besparingar och saneringar drabbar de människor värst som har minst. Det är de vanliga människorna, de vanliga företagen och de vanliga kommunerna. Det är de med de minsta marginalerna som får bära den tyngsta bördan om statens ekonomi missköts.

Därför, fru talman, är jag i dag mycket bekymrad och orolig för att det förra historiska saneringsarbetet nu håller på att gå till spillo. Finansministern borde tala om hela sanningen för svenska folket. De offentliga finanserna visar på totalen ett plus. Men det är, mina vänner, det fristående pensionssystemet som går med plus. Den andra delen är kommuner och landsting. De går i och för sig knackigt på sina håll, men genomsnittligt visar de på ett litet överskott. Men statens budget, finansministerns ansvar, går faktiskt med minus. Det är med utförsäljningar och indragningar från Riksbanken som det blir ett totalt plus i år. Ekonomistyrningsverket pekar på att det nästa år först blir ett underskott realt

på 43 miljarder, och om man sedan tittar på det underliggande underskottet kommer det upp till 59–60 miljarder. Det innebär att statsskulden ökar.

Fru talman! Ska medborgarna än en gång få betala dyrt för överbudspolitik? Kommer de med de minsta marginalerna återigen att få känna av bittra saneringsåtgärder några år efter valet eller redan i höst? Både finansministern och statsministern väntar med recepten för de största problemen. Det som står i finansplanen är: Detta återkommer vi med i höst. Detta återkommer vi med efter valet. Detta återkommer vi med i höst.

Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har hittills sagt: Det går bra för Sverige. Låt oss fortsätta att förbättra. Men hur ser det ut egentligen? Sjukskrivningarna ökar. Arbetslösheten fortsätter uppåt. Fler elever lämnar skolan utan godkända betyg. Företagsamheten pekar nedåt. Inflationen pekar å andra sidan uppåt, vilket inte alls är bra. Minskat offentligt sparande och ett ökat skattetryck. Hushållens disponibla inkomster sjunker nästa år. Den sociala och regionala klyvningen har aldrig varit så stor som nu. De flesta av nyckeltalen pekar faktiskt i en negativ riktning, efter sex år av brinnande högkonjunktur.

Låter det som ett framgångskoncept? Om det är regeringens framgångar är löftet om att fortsätta på den inslagna vägen snarare ett hot än ett löfte. De regionala klyftorna har blivit djupare under den senaste valperioden. Nordiska rådet pekar på att av tio regioner i Norden där sysselsättningen minskar och som är i en krisartad situation finns åtta i Sverige.

Fru talman! Om man ska göra internationella jämförelser, som finansministern gjorde, är det kanske den jämförelsen man ska fundera över och den situationen som man ska försöka hitta ett åtgärds paket för.

Människor på landsbygden, på de små orterna och i de små städerna – de många städer som har minskat sin befolkning – begär inte allmosor, förmåner eller bidrag. De begär, och det med all rätt, lika villkor för att själva kunna ordna tillväxt och bra levnadsvillkor på sina orter. Men det är inte det som de får.

För att kunna upprätthålla en bra offentlig sektor med de krav som de allra flesta av oss har på vård, skola och omsorg krävs en rejäl och uthållig tillväxt. Då räcker det inte bara med en löftespolitik, för vad det handlar om är att titta på hur det går med företagen och hur företagsklimatet ser ut. Det är nämligen grunden för välfärden. Det är där de pengar skapas som vi sedan kan fördela.

Sverige har under de senaste 30 åren gått från att vara världens fjärde rikaste land till att hamna under EU:s genomsnitt när det gäller välstånd per innevånare. Hade vi behållit vår position så hade situationen i Sverige varit helt annorlunda.

Det finns massor av siffror som visar hur nyföretagandet minskar, hur konkurserna ökar och hur utflyttningen ökar. Det handlar förstas om att vi saknar en reell industripolitik i Sverige, men det handlar också om att vi saknar en reell politik för småföretagande. Ska vi gå till stora företag så måste det börja med små företag. Ska företagen växa och skapa tillväxt så måste det finnas lika villkor för företagen i hela landet.

Älmhult är väl inte och kommer kanske inte att bli – jag säger kanske, för man vet aldrig med smålänningar – en stor stad eller ett storstadscentrum. Ändå lyckades Ingvar Kamprad skapa företaget Ikea just med ut-

Prot. 2001/02:95
15 april

*Bordlägningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

gångspunkt i Älmhult. Om vi ska ha fler sådana framgångshistorier, vilket vi allihop behöver, så måste vi fundera över småföretagarklimatet.

Det finns oändligt mycket statistik som visar hur jobbigt det är att driva företag i dag. Det finns oändligt många berättelser från företagare som visar hur det är att vara företagare. Du betalar moms på det som du har blivit bestulen på. Din familj, din hustru eller man, får inte arbetslöshetsersättning om hon eller han är gift med en fåmansföretagare. Den som är företagare får bara 70 % av föräldraersättningen jämfört med en arbetstagare med lika lön.

Det är inte bara så att det är ett dåligt småföretagarklimat – det är t.o.m. så att regeringen med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet rent ut sagt diskriminerar människor med små företag. Då omöjliggör man också för en reell och bra tillväxt i framtiden.

Centerpartiet har under ledning av Eskil Erlandsson ihop med de andra oppositionspartierna presenterat en rapport om småföretagarklimatet med 53 förslag för att skapa nya företag, fler jobb och högre tillväxt. Nu har vi sagt vårt. Nu väntar vi på regeringen i den här frågan. Än så länge leder vi med 53–0.

Jag ska återge vad finansministern har sagt. Våra möjligheter att klara tillväxten och välfärden begränsas på både kort och lång sikt av medborgarnas höga ohälsotal, framhåller finansministern i sin plan.

Då undrar jag bara: Vart tog folkhälsopropositionen vägen? Ohälsan kostar i dag 310 miljoner kronor om dagen. Bara under de tio minuter som det tog för finansministern att presentera vårbudgeten kostade medborgarnas ohälsa två och en halv miljon kronor! Det är så stora belopp att det svindlar. Det är svårt att översätta detta och att förstå med både hjärta och hjärna vad det betyder för svensk ekonomi och för vanliga medborgare som råkar ut för sjukdom eller arbetsskada.

Ge mig en kvart om dagen, sade redan Arne Tammer. Tänk om regeringen hade ägnat en kvart om dagen åt att försöka lösa dessa problem! Om man tittar på försäkringskassornas anslag för rehabilitering ser man att de ligger på samma nivå som de i stort sett alltid har gjort, medan kostnaden för sjukpenning stiger brant som en bergssluttning i alperna.

Man vägrar att vara med på Finsam – det som var ett samordningsprojekt för bättre kvalitet i sjukvården. Inga ytterligare pengar kommer på detta område.

Detta drabbar kvinnor allra mest. Kvinnors andel av långtidssjuk-skrivningarna ökar. Kvinnors lönediskriminering ökar – och detta av partier som står för en feministisk hållning. Det finns inget i det material som vi har fått i dag, fru talman, som visar på att man vill lösa problemen varken med de sociala klyftorna eller de regionala. Det finns inte ett ord om hur man ska lösa problemet med lönediskrimineringen mellan män och kvinnor.

Fru talman! Vi kommer om några veckor att lägga fram förslag från Centerpartiet som handlar om lika villkor för människor, för regioner och för män och kvinnor.

Anf. 6 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Det är få områden där det är så tydligt hur mycket vi behöver varandra på denna jord som ekonomin. Det är därför vi liberaler

kämpar för mer frihandel, för valutasamarbete och för internationellt utvecklingsbistånd.

Självfallet gläds vi nu åt den internationella vändning som ser ut att vara på väg. Och visst är det roligt att Sverige har fått höjda kreditbetyg och att vi har överskott i de offentliga finanserna.

Det är t.o.m. roligt med en alldeles rosa proposition. TV-tittarna kanske inte har sett den. Jag vet inte om det beror på att det är Ungt val den här veckan och finansministern satsar på att få vara med i Grynets show på fredag. Det kanske är därför han har gjort ett rosa omslag på propositionen, men i så fall får nog finansministern göra något åt kavajen också.

Det är alltså Ungt val, och jag tror att ungdomar bryr sig mycket om vad som händer i framtiden. Men om det får vi veta väldigt lite innanför det rosa omslaget. Den ekonomiska utvecklingen präglas trots det rosa av stagnation, stigande räntor, företag som flyttar, arbetslöshet som biter sig fast och ökande sjukskrivningar. Den internationella händelseutvecklingen kan vi inte skriva av bara för att det tycks vända i konjunkturen. Vi har ju t.ex. krisen i Mellanöstern.

Vi har ganska stabila statsfinanser, och det är bra. Tyvärr har vi också en alldeles för stabil ekonomi i stället för en dynamisk och sprudlande sådan. Vi har låg tillväxt, men ändå redan stigande räntor. Sverige verkar ha kört fast i arbetslösheten – i alla fall ser det ut så om man läser siffrorna i vårpropositionen. 90-talskrisen kan inte längre vara någon ursäkt för detta lika lite som den kan vara någon ursäkt för passiviteten när det gäller att göra någonting åt sjukskrivningarna.

I stället för offensiva förslag för att fler ska komma in på arbetsmarknaden återanvänder man nu löftet om höjd a-kassa, som kanske ska komma. Vi får väl se om det kommer första maj.

Man skulle verkligen kunna vänta sig att regeringens sista ekonomiskpolitiska dokument till riksdagen före valet skulle handla om vad regeringen vill. Men det gör det inte, utan det är mest skryt över genomförda utgiftsökningar och tidigare vunna segrar och ett upprepande av tidigare gjorda löften om utgifter. Miljöpartiets språkrör Lotta Nilsson Hedström går så långt att hon säger att detta är en bouppteckning. Det kan för min del gärna få gälla själva regeringen, men Sverige är inget dödsbo. Sverige kan växa, och människor kan växa.

Men vi kanske på något sätt lever i olika världar, och att det i Ringholms värld är så att välstånd skapas genom mer anslag i budgeten medan det i min värld är så att välstånd skapas av människor. I Ringholms värld kanske välstånd skapas av miljarder i anslag medan det i min värld skapas av att människor får möjlighet att skapa miljarder genom produktion, köp och försäljningar.

Vilhelm Moberg skriver så här i satiren *Det gamla riket* – en ganska talande titel:

”Regeringspartiet i Idyllien är ett idéparti. Det omfattar två idéer: 1: Partiet ska komma till makten. 2: Partiet ska behålla makten.”

Mot det står ett liberalt idéparti som vill ha makten för att genomföra förändringar. Och varför då? Jo, därför att vi behöver en offensiv, reforminriktad ekonomisk politik så att Sverige kan växa. Om Sverige ska växa så måste människor kunna växa, och för att Sverige ska fungera så måste människors vardag fungera.

Prot. 2001/02:95
15 april

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

Men vi vet att ute i vardagen slits både småbarnsföräldrar och andra mellan jobbet och dagis, mellan matkassar och skurhinkar, mellan krav på jobbet – patienters, elevers och kunders behov. Vi ska sopsortera och vi ska skjutsa barnen hit och dit. Vi ska få både tid och hushållskassa att gå ihop. Politikerna står och säger i kör hur det ska vara. Maxtaxa – jobba mer, säger en. Sextimmarsdag – jobba mindre, säger en annan. Ovanpå det kommer några som pekar finger och säger: Du har en tids-skuld. Det är inte så konstigt om resultatet blir stress, press, utbrändhet och långtidssjukskrivningar. Men det görs alldeles för lite för att på bredden förändra det här.

Vi behöver kortare vårdköer och mer rehabilitering, ett mänskligare arbetsliv och mera makt i vardagen i stället för köer och långtidssjukskrivningar. Vi behöver riva hierarkier och reformera den offentliga sektorn för att släppa loss kvinnors skaparkraft och få bättre kvalitet. Och det är dags att en gång för alla göra upp med de orättvisa lönerna och usla arbetsvillkoren för Sveriges kvinnor.

Ska Sverige växa måste småföretagen växa. I stället har antalet småföretagare under det senaste året minskat med 6 000. Hans Andersson tror mer på företagarna än på mig, men då kanske han skulle titta på Småföretagarförbundets egen barometer, eller termometer, för där kommer Folkpartiet och Centern först och Vänsterpartiet sist bland dem som var med – Socialdemokraterna valde att inte delta. Så tro gärna på företagen i stället för på mig, för de sätter Folkpartiet som nummer ett.

Ska Sverige växa måste människor kunna växa. Då tycker jag att det vore bra att börja med barnen. Regeringen är väldigt stolt över att Sverige enligt OECD är det land som satsar mest pengar på skolan. Men samma OECD har kommit fram till att Sverige är bland de sämsta länderna när det gäller att få ordning och reda i klassrummen, att vi är nästan sämst på att ge barn med utländsk bakgrund en vettig utbildning och att det är vanligare i Sverige att ungdomar hoppar av gymnasiet än i nästan något annat land. En fjärdedel av barnen når aldrig målen för grundskolan och bara drygt hälften klarar gymnasiet.

Vi behöver en rejäl omläggning av skolpolitiken, främst för att de barn och ungdomar som verkligen behöver skolan mest också behöver den bästa skolan. En bra skola är den biljett till klassresan som inga omfördelningssystem i världen kan vara. Men det är också så att en bra skola ger Sverige växtkraft.

Fru talman! Om Sverige ska fungera måste vardagen fungera. Då måste vi ha bra och fungerande socialförsäkringar. Vi har nu fått ett ”kretsloppat” löfte om höjd a-kassa en gång till. Hans Andersson säger att man ska se exakt hur mycket det kan bli. Jag får liksom intrycket att det är ett gäng som står och skådar efter överskott i budgeten som kommer att vara lika sannolika som att en fågelskådare på Öland får syn på en rosa flamingo. Vad vi behöver är en socialförsäkringsreform som skapar trygga och stabila socialförsäkringar, så att man inte behöver mäta av vecka för vecka om det eventuellt finns något överskott någonstans som man kan använda.

Fru talman! Det har talats om mycket bra saker, och det har talats om brister. Jag tycker att det är en avgörande brist att den ekonomiska propositionen helt saknar riktlinjer för skattepolitiken. Det är ju liksom hela inkomstsidan. Det pratas jättemycket om olika anslag hit och dit på ut-

giftssidan. Men först måste man ha pluring in innan man kan fixa pluring ut.

När det gäller skattepolitiken förväntas vi sannerligen köpa en gris, inte vet jag om den är rosa, men i alla fall i en rosa säck. Det är ju inte så att det på det här området saknas utmaningar. Globaliseringen är i grunden så bra därför att möjligheter öppnas. Men då måste vi också ha ett internationellt konkurrenskraftigt skattesystem i stället för ett hastigt backande hit och dit som gör att människor i stället för att betala skatt efter bärkraft får betala skatt efter flyttkraft.

Vi behöver skattereformer som ökar möjligheterna för jämställdhet, för kvinnor och män att klara både vardag, jobb och ansvar för familj och bryta segregation och utanförskap. Vi behöver en ny skattereform, som vi liberaler kämpar för, där det lönar sig att arbeta, spara, ta risker och att faktiskt göra det i Sverige.

Fru talman! Jag ska nämna ytterligare några saker som är glömda. Det som vi brukar kalla för det glömda Sverige – människor med funktionshinder, människor med arbetshandikapp och många andra grupper som inte har starka organisationer – är tyvärr lika glömt som det brukar vara.

Det här bokslutet – bouppteckningen, som en del kallar det för – har ett vackert rosa omslag. Bosse Ringholm kom i uppräknings i sitt anförande till slut till framtiden: Vi vill det, vi vill det, vi vill det. Men man pekar ingenstans på hur det ska gå till, och då blir allt det där man vill kanske mest bara rosa drömmar. Socialdemokraterna utnyttjade nämligen inte högkonjunktorens möjligheter till reformer, och det finns inget som tyder på att man har förstått att man behöver göra ett radikalt omtänkande.

Sverige kan växa. Människor kan växa. Om Sverige ska fungera måste människors vardag fungera. Vi kommer den 2 maj att lägga fram ett förslag för att människors bästa drömmar ska kunna bli verklighet.

Anf. 7 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! Vi satt just och diskuterade här om det är ett rosa omslag, som Karin Pilsäter sade, eller om det är ceriserött med gröna inslag – det finns gröna punkter på det.

För Miljöpartiet är den stora utmaningen i politiken att stärka situationen för de socialt utsatta, att barnen, arbetslösa, diskriminerade ska få det bättre. Det är också en stor utmaning för oss att förbättra miljön och att förbättra livskvaliteten för människor.

Under den här mandatperioden har vi tagit flera steg för att göra sådana förbättringar, och vi i Miljöpartiet har legat i i det samarbete som har funnits mellan Socialdemokraterna, Vänstern och oss.

När det gäller de socialt utsatta har vi gjort satsningar för att motverka diskriminering, bl.a. genom att satsa på regionala diskrimineringsombudsmän, och nu i år kommer det att införas klausuler mot diskriminering vid offentlig upphandling.

Vi har gjort en stor satsning på barnen, en väldigt viktig satsning, med alltifrån höjda barnbidrag och införande av en pappamånad till en höjning av garantinivån i föräldraförsäkringen. Vi har gett ökade resurser till den offentliga sektorn och därmed också till vården och skolan. Vi har gett rätt för barn till arbetslösa och föräldralediga att gå i förskola. Vi

Prot. 2001/02:95

15 april

*Bordlägningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

har också gjort satsningar för att förbättra pensionärernas situation. Ett högkostnadsskydd i tandvården för äldre kommer att införas. Vi har också satsat på studentbostäder.

När det gäller livskvaliteten finns det två för oss oerhört viktiga åtgärder. En har vi delvis fått igenom, och det är friåret, att en person har rätt att ta ledigt i tre till tolv månader och få en ersättning av staten om en arbetslös går in på den arbetsplatsen. Det här är något som vi vill införa i hela landet och inte bara i de tolv kommuner där det redan är infört.

Vi tror också – här har vi inte kommit överens med våra samarbetspartier – att den viktigaste åtgärden för förbättrad livskvalitet är arbetstidsförkortning. Det är något som vi fortsatt kommer att kämpa för.

När det gäller det ekologiskt hållbara samhället och miljön har det hänt väldigt mycket. Vi har tredubblat miljöanslagen, t.ex. anslag för ökat skydd för biologisk mångfald, anslag för att förorenad mark ska kunna saneras, anslag för att motverka klimatförändringar m.m.

Vi har under mandatperioden också påbörjat en skatteväxling som ska fortsätta. Vi har halverat moms på resor med tunnelbana och bus-sar. Vi har sett till att stimulera så att den bilpark som går på förnyelsebara bränslen ska öka. Vi ska göra stora satsningar på järnväg. Och vi har gjort satsningar på ekologiskt byggande.

Det här är en hel del av den politik som har kunnat genomföras delvis på grund av att Miljöpartiet har prioriterat de här frågorna. Vi är delvis nöjda, men inte fullt nöjda, med den politik som har förts. Det finns fortfarande väldigt många människor som är utanför samhället, och klyftorna i samhället ökar. Väldigt många har fått det bättre, men inte alla. Därför finns det fortfarande mycket jobb att göra.

Det som jag kommer att ta upp nu är en fråga som vi tror är en av de viktigaste frågorna för framtiden, och det är sjukskrivningarna.

I morse såg jag på TV en LO-utredare som sade: Människor är inga maskiner. Människor behöver återhämtning. Det är helt rätt. Människor *är* inga maskiner. Människor i dagens Sverige blir alltmer stressade. Hälften av svenskarna svarar att de är stressade när de kommer hem från jobbet, och de långvariga sjukskrivningarna har ökat med ungefär 20 % de senaste två åren. 16 % har sökt läkarvård på grund av stressen.

Kvinnor är mer stressade än män, delvis för att de också känner ett större ansvar för hemarbetet och barnen. Det finns alltså könsskillnader. Det finns diskriminering, kan man säga, som gör att kvinnor faktiskt är mer sjukskrivna och känner sig mer stressade. Det här är något som vi måste ta tag i. Kvinnor är också mer utsatta för stress för att de har mindre makt och färre belöningar än män på sina jobb. Det gör dem mer påverkbara för stress. Män lyckas faktiskt, för att de inte har samma ansvar hemma, i större utsträckning minska sin stress.

Det finns flera orsaker till sjukskrivningsnivåerna. Det här är en väldigt komplex fråga, och jag tycker inte om enkla beskrivningar av varför folk är sjukskrivna. Det kan handla om sådant som alla de omorganisat-ioner vi har sett, nedskärningarna vi såg i början av 90-talet och den personalbrist som fanns som gjorde att många fick jobba väldigt hårt. Det kan vara brist på kontroll över arbetet, brist på uppskattning och personlig utveckling och också attityder och organisationer som är utformade med mannen som norm och kvinnan som avvikelse.

Det här är också problem som många invandrare upplever. De blir också mer stressade för att de har invandrarbakgrund – av samma skäl som kvinnor blir mer stressade och mer sjukskrivna. Det här är en oerhört stor fråga. Kostnaden för sjukskrivningarna är enorm, och vi måste ta tag i det här.

Vi har ju ett åtgärdsprogram i samarbetspartierna, ett elvapunktsprogram för att ta tag i sjukskrivningarna. Men vi tycker inte att det är nog. Jag har först en fråga till de borgerliga partierna: Hur ska ni komma till rätta med sjukskrivningarna? Ni pratar mycket om det, men har ni något åtgärdsprogram? Stöder ni förslaget, som jag tror är väldigt farligt, om att arbetsgivaren ska betala sjuklönen under en längre period? Det tror jag kommer att leda till att fler hamnar helt och hållet utanför arbetsmarknaden. Det kommer att minska sysselsättningsnivån i Sverige eftersom ett antal människor inte kommer att bli attraktiva på arbetsmarknaden. Är det så att ni vill sänka kostnaderna för sjukskrivningarna, med tanke på era skattesänkningar, genom att minska ersättningsnivån när man är sjukskriven?

Vi tycker inte att det elvapunktsprogram vi har är tillräckligt. Vi vill dessutom att man ser till att jobba mer med förebyggande hälsoarbete och att man breddar hälso- och medicinbegreppet. Vi vill lyfta upp matens, motionens, det själsliga välbefinnandets och alternativmedicinens betydelse för hälsan. Vi vill också se till att satsa på ett friår för hela landet, inte bara i de tolv kommuner som just nu har ett friår och där de människor som tar ut ett friår faktiskt kommer att orka med arbetslivet under en längre tid. Vi vill också satsa på en arbetstidsförkortning. Vi tror att en arbetstidsförkortning är nödvändig för att minska stressen och sjukskrivningarna i vårt samhälle.

Sedan vill jag ta upp en annan aspekt, där vi inte är helt nöjda. Det finns fortfarande grupper som är utsatta. Vi vill förbättra situationen för barnen alltmer i framtiden men också jobba ännu hårdare för att minska diskrimineringen. Det är en oerhört oroande utveckling i samhället att klyftorna ökar. Enligt LO har den ekonomiska jämställdheten inte blivit bättre. I dag tjänar en person ur makteliten i Sverige tolv gånger mer än en industriarbetare. Även här har vi en brist på jämställdhet. De flesta i makteliten är män, vita män över 50 år. Andelen kvinnor är knappt 14 % och andelen invandrare är ännu lägre.

Samtidigt ställer näringslivets toppar krav på sina anställda att hålla nere lönekraven för att rädda svensk låginflationspolitik. Samtidigt höjer näringslivet sina egna löner mycket kraftigt. Det är en utveckling som inte är hållbar och som måste vändas. Här undrar jag: Hur ser de borgerliga partierna på detta? Är det bra med de ökande löneklyftorna eller är det något som också ni vill agera politiskt för att förändra? Är det någon skillnad mellan vad Moderaterna och Centerpartiet tycker?

Det finns väldigt mycket att göra. Miljöpartiets politik framöver kommer att fokuseras på att minska sjukskrivningarna, att minska segregationen i samhället, att minska diskrimineringen och att utforma samhället så att barn och äldre får det bättre.

Vi vill också fortsätta satsa, för det finns stora behov av det, på en bättre miljö. Vi har stora miljöproblem framför oss som vi måste vidta ännu fler åtgärder för att möta. Det är växthuseffekten. Det är utfiskningen av torsken i exempelvis Östersjön. Det är algbloomingen som fortsät-

ter. Vi vill också fortsatt satsa på en solidarisk internationell politik med både ökat bistånd och en annan internationell syn på hur handelspolitiken ska ses över. För det handlar inte bara om att ge bistånd. Det handlar om att ge utvecklingsländer en reell möjlighet att utveckla sina ekonomier och att göra det utan att förstöra sina ekologiska och sociala förutsättningar.

Anf. 8 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Många talare har valt att kommentera det glada omslaget på årets vårproposition. Det gladdde Karin Pilsäter så till den grad att hon, vilket jag naturligtvis håller med om, tyckte att det var väldigt glädjande med många saker i svensk ekonomi. Det är klart; kan det här omslaget ha en sådan positiv inverkan är det väldigt bra.

Den ende som jag tyckte avvek i kören var väl Gunnar Hökmark. När jag hörde hans plädering förstod jag att om han hade fått välja omslag hade det blivit mer åt det gråa eller svarta hållet. Det kanske inte hade gjort sig lika bra, men det vore väl ett uttryck för den syn som Gunnar Hökmark hade i sitt resonemang.

Jag förstår, Gunnar Hökmark, att det är besvärligt att bedriva oppositionspolitik. Jag förstår att Gunnar Hökmark, när ekonomin under den här mandatperioden har vuxit med 10 %, tänker tillbaka på den period när de borgerliga senast hade ansvaret för regeringsmakten i vårt land. Då var nämligen tillväxten i ekonomin plus minus noll. Det är en viss skillnad mellan plus minus noll och en tillväxt på 10 %. Så jag förstår att det är det gråa och svarta som dominerar Gunnar Hökmarks sinnesstämning.

När vi socialdemokrater 1996 satte upp målet att halvera arbetslösheten, som då var 8 %, till 4 % hånade Gunnar Hökmark och andra moderater oss och sade att det där var fullkomligt orealistiskt. Det gick inte. Skulle vi ge oss på ett sådant konststycke skulle inflationen dra upp mot alla höjder. Vi skulle misslyckas med det mesta om vi skulle försöka sänka arbetslösheten från 8 % till 4 %. Nu har vi lyckats med det, och nu försöker Gunnar Hökmark hitta någon annan infallsvinkel när han har tvingats bita i det sura äpplet och insett att det gick att sänka arbetslösheten med hälften.

I ett avseende har ändå Gunnar Hökmark varit framgångsrik. Jag har läst att den moderata strategin under valrörelsen ska vara att till minst 70 % i alla moderata anföranden kritisera Socialdemokraterna. Här måste jag säga att Gunnar Hökmark har överträffat målet med råge. Det var nära 100 %. Jag är säker på att om någon kan spränga hundra procentsmålet i det här avseendet är det Gunnar Hökmark. Jag gör ingen prognos om huruvida Gunnar Hökmark kan nå 100 % eller mer därtill, alltså att använda så mycket av sin talartid till att kritisera Socialdemokraterna.

Vi socialdemokrater säger att vi är stolta över det vi har uträttat, och vi har gjort det i samarbete med Vänsterpartiet och Miljöpartiet, under den här mandatperioden. Såväl Yvonne Ruwaida och Hans Andersson som jag har redovisat en del av de många resultat som vi är stolta över under den här perioden. Men samtidigt säger vi socialdemokrater att vi inte är nöjda. Det finns oerhört mycket mer som vi vill göra åt klyftor och sociala problem i Sverige, åt arbetslösheten och alla andra samhällsproblem som vi ser framför oss.

Men vi ser samtidigt att det vi har kunnat göra har vi kunnat göra just för att vi har kunnat hålla ordning på svensk ekonomi. Det har givit oss goda möjligheter att driva en reformpolitik, och det är på det sättet vi vill fortsätta.

Gunnar Hökmark diskuterade sjukfrånvaron, som är oerhört allvarlig. Han kommenterade inte alls det elvapunktsprogram, som också Yvonne Ruwaida påminde om, som vi lade fram i budgetpropositionen i höstas. Nu redovisar vi utförligt hur långt vi har hunnit i det här elvapunktsprogrammet.

Vi är självfallet inte nöjda där heller. Det är oerhört mycket mer som behöver göras. Men Gunnar Hökmark har faktiskt haft ett halvår på sig att presentera ett motförslag till förslaget med de elva punkterna mot ohälsa som presenterades i höstas. Det finns inget moderat motförslag. Det finns ingen borgerlig gemensam uppfattning om vad man ska göra åt ohälsan. Det räcker inte med ett halvår. De behöver tydligen ännu mer tid för att kunna åstadkomma någon form av idéer när det gäller vad man ska göra åt ohälsan i arbetslivet.

En vanlig kritik som vi socialdemokrater har drabbats av från borgerligt håll, och inte minst från Gunnar Hökmark, är att man säger att vi inte har någon kontroll över statsfinanserna, att vi inte klarar utgiftstaket. För två år sedan stod Gunnar Hökmark den 13 april just i denna talarstol i debatten om vårpropositionen och sade:

Med den förda budgetpolitiken spricker utgiftstaket.

Så har de borgerliga sagt hela perioden. Och vi kan konstatera att de har fått fullständigt fel. Sedan utgiftstaket infördes 1997 har utgiftstaket klarats varje år. Förra året klarade vi det med en marginal på 5 miljarder kronor. Vi klarade det med marginal året dessförinnan, trots Gunnar Hökmarks ganska dystra profetior. Jag tror att det kanske mindre var profetior än uttryck för önsketänkande från Gunnar Hökmarks sida.

Mats Odell sade att vi socialdemokrater sätter vårt hopp till vändpunkten i den internationella ekonomin. Och Karin Pilsäter sade att hon för sin del såg vändpunkten i den internationella ekonomin. Jag tycker att det är positivt om det finns sådana vändpunkter. Men vi är samtidigt oerhört försiktiga i vår konjunkturbedömning. Vi är så försiktiga att vi säger att det finns risker innan vi får riktig fart på ekonomin och att det kan bli svårt, inte minst på arbetsmarknaden, även om vi hittills i år har fått fel i det avseendet. Noteringarna när det gäller arbetslösheten både i januari och i februari var desamma eller t.o.m. under förra årets resultat. Och jag såg nu på morgonen i AMS senaste veckostatistik att det faktiskt var en minskning bara sedan förra veckan med 5 000 färre arbetslösa. Men vi har ändå varit oerhört försiktiga och sagt att vi inte kan utesluta, även om det är en mycket osäker bedömning, att det tillfälligt kan bli något svårare på arbetsmarknaden, även om vi tror att vi snart är tillbaka på 4-procentsnivån. Vi har 4 % i dagsläget, och förhoppningsvis kan vi också minska arbetslöshetsnivån ytterligare ett steg framöver under den kommande mandatperioden.

Mats Odell talade om hur viktigt det är att vi har en hög tillväxt. Och det är riktigt. Vi har i Sverige faktiskt haft en högre tillväxt sedan det socialdemokratiska regeringstillträdet 1994 än vad EU-länderna i snitt har haft och t.o.m. en högre tillväxt än vad OECD-länderna i snitt har haft sedan 1994. Vi tycker att det är viktigt att vi även i fortsättningen

också via stora satsningar inte minst på utbildning, som tyvärr Mats Odells parti Kristdemokraterna ständigt bekämpar, kan hålla en hög tillväxttakt.

Det är ett faktum att när vi jämför Sverige med andra länder i EU-kretsen har vi fyra förstaplatser när det gäller 13 viktiga indikatorer. Det finns inget annat land i EU-kretsen som har nått detta resultat. Det visar också att vi har nått en bra tillväxtsituation och en bra förändring av svensk ekonomi i stabil riktning under senare år.

Flera av de borgerliga talarna har berört det s.k. program som lades fram från de fyra borgerliga partierna förra veckan. Det var ett antal gamla punkter om tillväxten, näringslivet och allt annat. Jag kan bara konstatera att det i princip inte fanns någonting nytt över huvud taget i detta material. Det var en upprepning av gamla kända förslag. Däremot var det intressant vad som inte stod i dokumentet. Det fanns ingenting om vilken energipolitik som Sverige ska ha, eftersom de borgerliga partierna är oense om det. Det fanns ingenting om skatteutjämningens framtid.

Det för mig över till frågan om just skatteutjämningen som ju är viktig för att hålla ihop Sverige, för att skapa solidaritet i Sverige och för att skapa en solidarisk finansiering av våra välfärdstjänster. Om detta fanns ingenting i de borgerligas dokument förra veckan. Skälet är naturligtvis att de har väldigt olika uppfattningar om skatteutjämningen. När Bo Lundgren säger att man ska avskaffa den nuvarande skatteutjämningen och att om man ska ha någon skatteutjämning så ska staten stå för hela kostnaden, 14 miljarder kronor, så finns det ingenting i dokumentet om hur dessa 14 miljarder kronor ska finansieras. Frågan till Lena Ek, Karin Pilsäter och Mats Odell är om de också delar Bo Lundgrens uppfattning att vi ska avskaffa skatteutjämningen och att man ska ta fram dessa 14 miljarder kronor på något annat sätt, eller vill de att man ska göra som andra moderater har föreslagit, nämligen att man i stället ska låta ett stort antal kommuner och landsting i Sverige få höja skatten ordentligt för att betala de stora underskotten i Stockholms läns landsting.

Vi hörde en av Moderaternas ledamöter Lennart Hedquist häromdagen i kammaren erkänna att det inte var så att hela underskottet i Stockholms läns landsting hängde ihop med skatteutjämningen. Han konstaterade att en stor del av underskottet faktiskt berodde på andra saker, och han hade svårt att förklara vad dessa andra saker var utöver misskötsel av landstingets ekonomi i Stockholms län.

Men tycker Lena Ek, Mats Odell och Karin Pilsäter att man ska höja skatten på Gotland med 3:60 kr, i Jämtland med 2:40 kr, i Norrbotten med 2:10 kr, i Västerbotten med 1:50 kr eller i Kalmar med 60 öre, för att ta några exempel? Är det en finansiering som de borgerliga partierna kan komma att enas om, eftersom det inte finns ett ord i deras dokument om hur skatteutjämningen ska vara i framtiden och framför allt inte om hur en finansiering ska ske av den solidariska skatteutjämning som kanske har gjort mest av allt för att just minska klyftorna i Sverige?

Anf. 9 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Fru talman! Först och främst till frågan om omslaget och vilka färger man ska se på saker och ting med. Jag tycker inte att det gick så bra, Bosse Ringholm, därför att samtliga oppositionspartier i denna debatt har

pekat på helt grundläggande problem. Det gäller arbetslösheten, som också måste ses i sammanhanget tillsammans med sjukfrånvaron. Det gäller företagsutflyttningen, och det gäller statens finanser. Men Bosse Ringholm vill inte att vi ska tala om detta. Där finns det en betydande skillnad. Som jag sade i mitt anförande har vi uppfattningen att man kan göra någonting åt detta. Men vi har också uppfattningen att detta är stora och viktiga problem. Därför skulle jag vilja ställa en fråga till finansministern. Är arbetslösheten och sjukfrånvaron ett stort problem som vi bör tala om i riksdagen, eller är det, som finansministern gör både i sitt anförande och i vårpropositionen, ett problem som ska sopas under mattan?

När det gäller sjukfrånvaron visade vi redan i höstas på en lång rad olika förslag – vårdgaranti, resurser för rehabilitering, nya rutiner för sjukskrivningar. Det var ett långt program med konkreta insatser, inte, som jag nämnde i mitt inledningsanförande, ett elvapunksprogram som innehåller förslag om att man ska ha överläggningar och trepartssamtal. Men finansministern är det så att regeringen har uppfattningen, som Hans Andersson också hade, att arbetslösheten är så pass hög att man bör diskutera den? Skillnaden är att vi kan se framtiden an med ljusa färger därför att vi har en politik för att förändra dessa saker.

Jag skulle också vilja ta upp en sak som finansministern inte alls berörde i sitt anförande denna gång heller. Det gäller företagsutflyttningen. Håller finansministern med statsministern om att man ska gratulera de bygder i Sverige där alltmer av företagsägande flyttar utomlands? Anser Sveriges finansminister att det är ett problem att vi har ett nettoutflöde av företagsägande och investeringar, eller är det inte ett bekymmer?

Någon gång måste Bosse Ringholm inse att han inte kan skylla allting på Carl Bildt eller på den amerikanska ekonomin. Någonstans måste han ändå göra skäl för att han sitter i regeringen och väl har något ansvar för hur det går. Jag skulle vilja ställa en fråga. Har regeringen ett ansvar för att vi har gått ur en högkonjunktur med rekordhög arbetslöshet, att det inte har hänt något när det gäller sjukfrånvaron och att företagsutflyttningen pågår som den gör? Har ni något ansvar?

Låt oss ta debatten om utjämningen! Bosse Ringholm har ju en gedigen erfarenhet från detta område. Han lämnade en gång ifrån sig ett underskott i landstinget och har nu ett underskott i statens finanser. Därför skulle jag vilja ställa frågan: Avser regeringen att behålla nuvarande utjämningssystem, med de konsekvenser som det får för skattehöjningar i Stockholmsregionen, eller ska ni – som vi vill – förändra så att alla kan få stödet och Stockholmsregionens medborgare få bättre möjligheter?

Anf. 10 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Fru talman! Jag talar gärna med Gunnar Hökmark om skatteutjämning och gärna också om Stockholms läns landstings finanser. Men jag har, tyvärr, erfarenhet där efter 1994 års val och efter det att Moderaterna hade tagit över Stockholms läns landstings finanser. Underskottet var 3 miljarder på den tiden, och jag fick kämpa hårt för att minska och minska det under de år som jag var ansvarig för finanserna i Stockholms läns landsting. Mönstret går alltså igen: Där Moderaterna får regeringsmakten uppstår alltid av någon anledning underskott – antingen i riket eller också i landsting eller kommuner.

Gunnar Hökmark säger: Bör vi inte tala om arbetslösheten? Men har han inte varit närvarande här i kammaren i dag? Var har han varit? Vi har ju talat om arbetslösheten. Jag har talat om för Gunnar Hökmark hur vi har halverat arbetslösheten. Jag förstår att Gunnar Hökmark inte vill höra det, men jag får upprepa att vi har halverat arbetslösheten. Vi är dock inte nöjda utan tycker att vi ska gå vidare. Jag förstår inte hur vi skulle ha lyckats om vi hade följt Gunnar Hökmarks förslag under den här mandatperioden. Han har ju velat ta bort 10–15 miljarder kronor från just arbetsmarknadspolitiken. Med Gunnar Hökmarks politik hade arbetslösheten fortfarande legat på 7–8 %.

Visst ska vi tala om arbetslösheten. Vi ska minska den från 4 % till ännu lägre nivåer. Förhoppningsvis ska vi inte tala så mycket om Gunnar Hökmarks förslag som skulle återföra oss till de gamla arbetslöshetsnivåerna.

Gunnar Hökmark föreslår att vi också ska prata om sjukfrånvaron, och låt oss göra det. Vad är då Hökmarks recept? Ja, han vill minska resurserna på området med 14–15 miljarder kronor. Han vill sänka ersättningen till dem som är sjuka. Han vill att de som ska gå till läkaren eller distriktssköterskan och som tvingas ta ut mediciner ska betala inte ett högkostnadsskydd på 1 800 kr, som i dag är fallet, utan ett högkostnadsskydd på 5 000 kr. Han vill göra det svårare för de sjuka. Det är naturligtvis också ett sätt att försöka lösa sjukfrånvaron. Men det är inget sätt som jag som socialdemokrat kan acceptera, utan det är ett sätt att ytterligare vidga klyftorna mellan sjuka och andra grupper i vårt samhälle – nej!

Det hävdas ibland att politik inte spelar någon roll och att partierna är för lika varandra. Det är inte sant. Skillnaderna mellan partierna är faktiskt väldigt stora. Om Moderaterna ledde Sverige skulle den som tjänar 1 miljon kronor få en inkomstskattesänkning på 63 000 kr, medan en vanlig inkomsttagare skulle få en sänkning bara med några tusenlappar. En direktör skulle få en tio–elva gånger större skattesänkning än en undersköterska.

På det här sättet skulle man kunna gå igenom område efter område där en moderatstyrd regering skulle öka klyftorna i Sverige. Det är inte ett sådant samhälle som jag som socialdemokrat vill ha!

Anf. 11 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Fru talman! Bosse Ringholm lämnade ifrån sig ett underskott i Stockholms läns landsting – ett underskott i själva verksamheten. Efter tre år som finansminister har han, enligt Ekonomistyrningsverket, ett kommande underskott på 60 miljarder i den del av svensk ekonomi som han har ansvaret för. Jag har inte hört Bosse Ringholm ha någon kommentar om detta.

Stämmer det att Ekonomistyrningsverket har nämnda prognos? Stämmer det att ni i era egna siffror redovisar ett underliggande underskott på 40 miljarder kronor? Vad ska ni göra åt detta?

Hans Andersson var mycket aktiv alldeles nyss i debatten här. Vänsterpartiet ställer mycket tydliga krav på vad som ska ske efter valet. De har sagt sig vilja genomföra utgifter som, som de själva redovisar, uppgår till 160 miljarder kronor. Ska de utgifterna på något sätt hanteras? Jag skulle vilja att finansministern förklarade hur man kommer att hantera

Vänsterpartiets krav. Kommer man att säga blankt nej till alltihop, eller kommer man att flytta in kanske 40 miljarder i växande utgifter – som Vänsterpartiet föreslår? Jag tycker att man i den här debatten har rätt att ställa krav på ett sådant besked.

När det sedan gäller sjukfrånvaron och arbetslösheten är det, Bosse Ringholm, självklart så att man, om sjukfrånvaron ökar mer än vad den öppna arbetslösheten i dag uppgår till, kan hålla nere arbetslösheten. När ni redovisar era mål inför de kommande åren, räknar ni då med dagens nivå för sjukfrånvaron när ni beräknar arbetslösheten? Bosse Ringholm måste väl ändå hålla med om – detta har alla andra noterat i debatten – att sjukfrånvaron och arbetslösheten måste ses tillsammans. Att väldigt många människor nu är sjukskrivna leder till att man måste anställa fler, vilket alltså inte beror på att det finns fler jobb.

Till sist gäller det frågan om skatterna. Det som skiljer oss moderater från er socialdemokrater är att vi vill sänka skatten för alla. Vi vill genomföra skattesänkningar inte bara för miljardärer och höginkomsttagare – där har ju ni gjort förändringar – utan också för den pensionär som äger sitt eget hus. Vi vill också sänka skatten rejält för låg- och medelinkomsttagare, men er skattepolitik finns inte ens nämd.

Vad jag tror kommer att vara det bestående minnet från den här debatten är en finansminister som var trött och liknöjd, som hellre talade om andra saker än de som oppositionen tog upp och som inte hade så mycket att säga vare sig om företagsägandet och utflyttningen eller om nyföretagandet, statens underskott eller vad man faktiskt ska göra för att bryta utvecklingen på arbetsmarknaden. Det gick inte så bra i dag, Bosse Ringholm, men det var en bra start för valkampanjen.

Anf. 12 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Fru talman! Den borgerliga regeringen lämnade år 1994 efter sitt valnederlag efter sig ett rekordunderskott i statens finanser, och när den moderatstyrda landstingsledningen i Stockholms län förlorade valet år 1994 lämnade den efter sig ett underskott på 3 miljarder kronor. Vi socialdemokrater fick tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet i uppgift att budgetsanera. På två år lyckades vi faktiskt få ett plus i landstingets bokslut. När Moderater tog över i landstinget i Skåne efter det senaste valet lyckades de på kort tid skaffa ett miljardunderskott i Skåne läns landsting. När Moderaterna under den här mandatperioden skulle styra sjukvården i Västra Götaland lyckades den moderata ledningen omedelbart få ett så kraftigt underskott att det t.o.m. spräckte det borgerliga samarbetet. Moderaterna fick lämna landstingsledningen. I dag styrs Västra Götaland av en koalition bestående av Socialdemokraterna, Folkpartiet och Centerpartiet, som har lyckats få ordning på ekonomin.

Varje gång moderater kommer i närheten av ett ansvar för offentlig ekonomi i Sverige – i landsting eller någon annanstans – tycks det sluta med underskott, så jag förstår att Moderaterna är sjukligt intresserade av underskott.

För en stund sedan citerade jag Gunnar Hökmark och sade att för två år sedan stod Gunnar Hökmark i denna talarstol och sade: Ni kommer inte att klara utgiftstaket 2000 – vi klarade utgiftstaket 2000.

Prot. 2001/02:95
15 april

*Bordlägningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

För ett år sedan stod Gunnar Hökmark i denna talarstol och sade: Ni kommer inte att klara utgiftstaket 2001 – vi klarade utgiftstaket med 5 miljarder.

Nu säger Gunnar Hökmark: Ni kommer inte att klara utgiftstaket 2002.

Finns det någon trovärdighet i den mannens utsägelser? Han har haft fel varje gång. Det finns en viss logik här. Har man haft fel varje gång ska man ha fel även nästa gång. Jag tror att Gunnar Hökmark där kommer att vara lika framgångsrik som när det gäller uppnåendet av hans 70-procentsmål – att ägna minst 70 % av tiden åt att kritisera motståndarna.

Ska skatteutjämningen, Gunnar Hökmark, finansieras med 14 nya statliga miljarder? Varifrån ska de i så fall tas? Är det arbetsmarknadspolitiken som ska betala detta? Moderaterna vill ju ta bort hälften av arbetsmarknadspolitiken. Ska man ta bort den andra halvan också för att betala skatteutjämningen? Eller är det den andra vägen som Moderata samlingspartiet ska gå, nämligen att se till att alla andra landsting och kommuner i Sverige ska tvingas öka sin skatt för att betala underskottet i Stockholms läns landsting? Det är bra att i varje fall en och annan riksdagsledamot från Moderata samlingspartiet har insett att hela orsaken, som de själva säger, inte alls har att göra med skatteutjämningen utan att det handlar om egna försummelser. Då borde Moderaterna också ta ansvaret för de försummelserna.

Anf. 13 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Med tanke på Gunnar Hökmarks propå om Vänstern och statsfinanserna vill jag försäkra Bosse Ringholm om att ordning och reda i statsfinanserna, en sund ekonomi som sätter jobb och tillväxt i centrum är grunden för en välfärds- och rättvisepolitik.

Jag har två korta frågor. Delar finansministern min bedömning, som också Kommunförbundet gör, att vi fr.o.m. 2003 har en successiv försämring av kommunernas ekonomiska läge och att det därmed finns ett direkt behov av att från 2003 förlänga det tremiljardersstöd som vi beslutade om i riksdagen förra veckan?

Delar Bosse Ringholm min uppfattning att 80-procentsmålet för den reguljära sysselsättningen 2004 ska uppnås? Det är det primära målet, och det måste till ytterligare politiska initiativ för att nå det. Jag tror att det måste till en hel del på näringspolitikens och företagspolitikens område. Jag nämnde en del av det i mitt inledningsanförande.

Anf. 14 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Fru talman! Det är bra att riksdagen förra veckan, trots försök från Moderaterna och de övriga borgerliga partierna att förhindra det, beslutade att satsa 3 miljarder kronor i år som en konjunkturstimulans och som ett stöd för välfärdsverksamheten i landets kommuner och landsting. Det innebär att landets kommuner och landsting nu kan anställa sjuksköterskor och lärare, hemtjänstpersonal och andra viktiga välfärdsarbetare. Vi gör det därför att det behövs i dagens konjunktursituation.

Jag är medveten, Hans Andersson, om att vi i höst behöver ha en diskussion om hur staten kan se till att kommuner och landsting även i fortsättningen kan få en solid grund att utveckla sin verksamhet från. Vi är självfallet beredda, som jag har sagt flera gånger i dag, att se till att våra

välfärdsverksamheter får resurser i fortsättningen. Det har alltid varit den socialdemokratiska prioriteringsordningen att vi först ska bekämpa arbetslösheten, det står överst på dagordningen, och att vi därefter ska se till att det finns resurser för sjukvården, äldreomsorgen, förskolorna, hela skolverksamheten, högskolan, allt det som har med vår välfärdssektor att göra. Sedan får andra krav underordnas den prioriteringen. Det är alltid arbetslöshetsbekämpningen och välfärdssektorerna som står främst.

Vi får naturligtvis ha en diskussion i höst om vilka förutsättningar som finns att också i fortsättningen se till att kommuner och landsting får goda ekonomiska villkor. Men det är tråkigt att se partier som Centerpartiet, Kristdemokraterna och Folkpartiet, som i varje fall ute i kommunerna tycker att det är bra att man idkar den här verksamheten, har bekämpat dessa nya 3 miljarder till kommuner och landsting på det sätt som de har gjort. Jag tror att Sveriges kommunalpolitiker tar ansvaret för de möjligheter de nu får att göra nyanställningar som kan bidra till att bekämpa arbetslösheten. Att stå här i kammaren och oroa sig för ökad arbetslöshet, som Gunnar Hökmark gjorde alldeles nyss, och samtidigt säga nej till förslagen för att bekämpa arbetslösheten går helt enkelt inte ihop.

Den andra fråga som Hans Andersson hade handlade om 80-procentsmålet – 80 % i sysselsättning år 2004. Det är ett utomordentligt viktigt mål, och vi pekar i vårpropositionen på att om våra nuvarande åtgärder ska slå igenom framöver når vi inte dessa 80 %. Det har varit likadant när vi jobbade för att nå arbetslöshetsmålet 4 %. Det räckte inte med de åtgärder som var kända. Det behövs nya insatser som måste diskuteras inför hösten, nästa år osv. för att nå 80-procentsmålet. Det behövs insatser för att skapa både fler företag och fler arbetsplatser.

Anf. 15 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Ja, jag är glad för det svaret. Ska kommunerna våga anställa måste de känna en säkerhet på andra sidan årsskiftet, annars vågar man inte. Som sagt, ska vi nå 80-procentsmålet lär det dessutom vilja till en hel del företagspolitik.

Jag har två ytterligare frågor. Den stora reform som vi har talat om länge, en jättelik rättvisereform mellan dem som har och dem som inte har arbete, är andra steget i a-kassereformen. Vi har lagt fram förslag, det är inte alldeles billigt. Vi menar att det finns ett utrymme redan i år. De-lar Bosse Ringholm min uppfattning?

Slutligen: Det kom statistik från SCB häromveckan om att inkomstskillnaderna mellan män och kvinnor återigen ökar. Vi måste få bukt med lönediskriminering och ökande inkomstskillnader mellan män och kvinnor. Vi kräver att riksdag och regering antar en rejäl handlingsplan. Jag tror att det i så fall kommer att kosta pengar, och då bör de på den borgerliga sidan som har noterat de här löneskillnaderna inse att det krävs resurser, inte minst för dem som arbetar inom den offentliga sektorn.

Anf. 16 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Fru talman! På den socialdemokratiska partikongressen i höstas i Västerås prioriterades höjda tak i a-kassan högst av alla reformer framöver. Vi gör fortfarande samma bedömning och samma prioritering. Det är min förhoppning, på samma sätt som Hans Andersson uttalar, att vi ska

kunna återkomma i den frågan i år. Det ska finnas möjligheter att göra någon förbättring också av a-kassan. Det har varit vår förhoppning hela tiden, och vi arbetar intensivt för att skapa ett sådant utrymme.

Jag är också, liksom Hans Andersson, oroad över de stora skillnader i vårt samhälle i inkomster och förmögenheter. Det redovisas i en analys i vårpropositionen att när man tar den femtedel av svenska folket som har de högsta inkomsterna och jämför med den femtedel som har de lägsta inkomsterna är relationen, som ett resultat av de stora löneskillnaderna men också stora förmögenhetsskillnader, ett till tio. Den rikaste femtedelen har tio gånger mer resurser än den fattigaste femtedelen. Men det redovisas också i vårpropositionen, i analysen, att via de insatser som vi gör i politiken – skattesystemet, de sociala transfereringarna och välfärdsinsatserna, det som vi gör inom sjukvård, skolan, barnbidrag och allt annat – reducerar det enorma gapet från ett till tio till ungefär ett till två och halv. Det är också för mycket, men det är en klyfta som vi vill minska. Det visar politikens betydelse. Man kan faktiskt med politiska insatser reducera de stora standardskillnaderna i samhället. Det finns partier som inte vill reducera skillnaderna, och dem kan vi lämna därhän just nu. Men jag delar Hans Anderssons uppfattning att det är viktigt att vi använder politiken också i fortsättningen för att minska de stora skillnaderna.

Den största och viktigaste faktorn för att minska inkomstskillnaderna är just tillgången till arbete.

Vi har satt upp ett annat mål, nämligen att försöka halvera socialbidragsberoendet. Det målet nås framför allt genom att skapa nya jobb och nya företag. Det är glädjande att vi kan se, efter det att det var bekymmer förra året med den kraftiga internationella nedgången, att antalet nya företag som startas ökar enligt de senaste månadernas statistik. Det växer fram fler företag i Sverige just nu, och det växer fram fler arbetsplatser. Det är glädjande att se i AMS senaste statistik i dag att det finns fler lediga platser än vad det fanns vid motsvarande tidpunkt förra året. Det är tecken på att det är möjligt att vår arbetslöshetsbekämpning kan innebära att vi både kan sänka arbetslösheten ytterligare ett steg framöver och kan nå sysselsättningsmålet om 80 % år 2004.

Anf. 17 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Det är ungefär som det brukar vara i de här debatterna. Det står i föredragningslistan att finansministern presenterar propositionen, men det är som vanligt mera av att finansministern ställer frågor till oppositionen om förslag som vi ska lägga fram den 2 maj. Han klankar på de förslag om ännu inte är lagda.

Låt mig ändå peka på att regeringen medvetet underbudgeterar utgifterna för sjukförsäkringen för att få ihop budgeten. Det står på s. 111: "För utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp förutsätter beräkningen att kraftfulla och offensiva insatser föreslås i budgetpropositionen för 2003 för att hejda kostnadsutvecklingen inom utgiftsområdet och minska sjuktalen i förhållande till dagens nivå." Det är alltså förslag som kommer efter valet. Det här är också någonting som verkligen handlar om att kringgå budgetlagen.

Nu säger Bosse Ringholm att jag har fel vad gäller tillväxten. Sverige har haft en bättre utveckling än OECD och EU. Ja, jag vet inte. Han har

valt 1994 och framåt, och det är möjligt att han har hittat någon statistisk serie där. Av propositionen framgår alldeles uppenbart att eftersläpningen fortsätter. Svensk BNP väntas under de kommande tre åren utvecklas sämre än världen, sämre än USA, sämre än EU, sämre än Norden och sämre än Finland. Det här är någonting som regeringen tar väldigt lätt på, och det är mycket allvarligt.

Nu frågar Bosse Ringholm om skatterna på Gotland, i Västerbotten, i Norrbotten osv. ska höjas. Det är naturligtvis en intressant fråga i de kommuner där Socialdemokraterna har makten. Men regeringen skriver i propositionen på s. 167 någonting som verkligen förvånar, nämligen: "För att komma till rätta med underskotten behöver flera kommuner och landsting genomföra omstruktureringar av verksamheten. Sådana åtgärder medför i regel att tillfälliga kostnader uppkommer, t.ex. åtgärder för att komma till rätta med personalöverskott."

Nu vill jag fråga Bosse Ringholm: Vilka kommuner och vilka landsting är det som ni anser ska säga upp personal? På vilka sjukhus finns det för många sjuksköterskor och undersköterskor? I vilka skolor finns det för många lärare?

Bosse Ringholm borde samtidigt passa på att svara på frågan varför ni nu drar in 169 miljoner kronor från polisen. Fanns det inte ett löfte om att det nu skulle satsas på rättssamhället?

Bosse Ringholm är nöjd med det allra mesta här. Allting presenteras i rosenrött. Han är försiktig med att kommentera konjunkturen osv. Men tillväxtåtgärderna, Bosse Ringholm, lyser med sin frånvaro. Varför presenterar ni inte förslag som gör att ni kan nå upp till det högtillväxtalternativ som också redovisas i propositionen?

Anf. 18 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Fru talman! Mats Odell är upprörd över att finansministern ställer frågor till oppositionen. Jag kan förstå den upprördheten med tanke på avsaknaden av svar på alla de frågor som jag ställer. Svaren går inte heller att utläsa ur t.ex. det dokument som de borgerliga partierna presenterade förra veckan om vad de har för politik på en rad områden. Det gäller energifrågorna, skatteutjämningen, regionalpolitiken osv. Därför är det kanske rimligt att frågan tas upp i kammaren.

Det är ingen slump att jag valde året 1994, Mats Odell, när jag gjorde jämförelser av hur tillväxten har varit. 1994 övertog en socialdemokratisk regering ansvaret för landets ekonomi. Dessförinnan hade vi en borgerlig regering, som Mats Odell tillhörde, som hade plus minus noll när det gäller tillväxten i ekonomin. Nu har vi haft en tillväxt på 10 % sedan 1994. Så det är ingen slump att jag använde det året som jämförelse.

Det finns mängder av reformområden, Mats Odell. Polen har fått 5 miljarder under den här mandatperioden. Men jag har en viktig fråga om solidariteten i Sverige som Mats Odell helt lämnar, nämligen: Ska Moderaternas försök att slopa skatteutjämningen få stöd av de andra borgerliga partierna? Svara på den frågan, Mats Odell!

Anf. 19 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Det är möjligt att polisen har fått mer pengar. Men det är ju en akut polisbrist i riket, och ni drar nu in 169 miljoner. Varför gör ni det, Bosse Ringholm?

Prot. 2001/02:95
15 april

*Bordlägningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

I Nya Wermlandstidningen läser jag att man nu tvingas att avskeda ytterligare 35 civilanställda inom polisen bara i Värmland. Det här är alltså en utveckling som inte alls är så positiv som den som regeringen försöker att påskina.

En annan fråga som jag inte heller har hört någonting om här är att fastighetsskatten nu ska höjas kraftigt. Tabell 5.7 på s. 88 visar att fastighetsskatten på småhus kommer att öka från 11,8 till 13,2 miljarder. Då är den tillbaka på exakt det belopp som den låg på innan ni tvingades att genomföra en sänkning förra året. Kommer fastighetsskatten att sänkas, Bosse Ringholm, eller kommer detta att slå igenom och fortsätta att driva människor från hus och hem så att segregationen tar fart igen?

Fru talman! Dessutom undrar jag varför man i denna vårproposition, där man skulle redovisa de långsiktiga dragen, inte tar upp problemen med företagsflytten, med kapitalflykten och med utflyttningen av huvudkontor som är något av grundbulten för den svenska välfärden som nu har stora problem och håller på att erodera? Varför mörkar ni de långsiktiga problemen i den här propositionen? Och framför allt: Varför gör ni ingenting för att vårda dessa viktiga, men lätttröliga skattebaser?

Anf. 20 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Fru talman! Det är intressant att konstatera att vi under den här mandatperioden har satsat ytterligare 5 000 miljoner kronor på polisen. Mats Odell säger att polisen kanske har fått ett lite större anslag. 5 miljarder kronor är inte ett så litet anslag. Det är en större satsning på polisen än på mycket länge. Att det har varit möjligt att göra denna stora satsning på polisen, liksom på mängder av andra reformområden, är för att vi har lyckats att skapat ordning och reda i svensk ekonomi efter den borgerliga katastrofen i början på 90-talet.

Mats Odell berörde inte med ett ord frågan om skatteutjämningen. Ska man av det dra slutsatsen att Moderaterna kan komma att få stöd av Kristdemokraterna för att avskaffa skatteutjämningen – den skatteutjämning som gör att vi i solidarisk anda ser till att hela Sverige får chans att leva och som gör att vi får villkor i hela Sverige som är någorlunda gemensamma?

Moderaterna har inte mycket till övers för skatteutjämningen, och jag förstår att de påverkar Kristdemokraterna. I Stockholms läns landsting har man ett rekordstort underskott, och det är en av orsakerna till den här debatten. Där har Kristdemokraterna tvingats att gå in i ett arbete tillsammans med Moderaterna som har lett till ett underskott på 4 miljarder kronor. Ibland piper Kristdemokraterna och säger att man nog borde ha höjt skatten i stället för att sänka den, men de körs hela tiden över av Moderaterna.

Risken är stor att Moderaterna också kommer att köra över Kristdemokraterna vid en eventuell framtida borgerlig regering och avskaffa det solidariska instrumentet skatteutjämning. Jag tar den talande tystnaden från Mats Odell, som inte hade några synpunkter på skatteutjämningen, som ett dåligt tecken på att Moderaterna bestämmer över den, i alla fall visavi Kristdemokraterna.

Anf. 21 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Jag har tre frågor till finansministern.

Den första frågan handlar om den regionala klyvningen. Nordiska rådet har konstaterat att Sverige är det enda land som inte har klarat av att bryta utvecklingen under sex år av högkonjunktur. Medan regeringen funderar och analyserar slår butiker igen, postkontor centraliseras, polisen får allt större områden att bevaka osv. I finansplanen finns det ingenting om detta. Kommer det någonting när det gäller den regionala klyvningen, eller är det tänkt att det ska fortsätta att utvecklas på det här viset i Sverige?

Min andra fråga handlar om sjukfrånvaron och hälsoläget. Finansministern hänvisar till elvapunktsplanen på s. 25 i finansplanen. Enligt punkt 1 ska man fastställa ett mål, enligt punkt 2 ska det föras samtal, enligt punkt 3 ska man analysera, enligt punkt 4 ska man utreda, enligt punkt 5 ska man informera, enligt punkt 6 ska det genomföras särskilda försök, enligt punkt 7 har det avsatts 70 miljoner medan det behövs kanske 3 miljarder för rehabiliteringsinsatser, enligt punkt 8 rekommenderar man försäkringskassorna att koncentrera rehabiliteringsarbetet, enligt punkt 9 ska omfattningen av problemen klargöras, enligt punkt 10 ska statistik och forskning utvecklas och enligt punkt 11 ska frågan beredas.

Hur ska detta lösa enskilda människors problem? I dag kostar sjukskrivningarna alla oss förvärvsarbetande i Sverige 25 000 kr om året per person. Och detta är regeringens elvapunktspaket! Vad är det för otrevliga åtgärder som ni inte vågar lägga fram på bordet innan valet för att åtgärda detta? Det måste åtgärdas. Det är redan en gökunge i statsbudgeten som håller på att äta upp allt reformutrymme, bortsett från det mänskliga lidandet.

Min tredje fråga handlar om lönediskrimineringen mot kvinnor. Under de senaste åren fick männen 1 % högre höjning än kvinnorna. Om man letar igenom bilagorna noga hittar man en liten skrivning som säger att förhållandet mellan mäns och kvinnors löner har varit påfallande konstant, men under 2000 förefaller det som att lönenivå har utvecklats till kvinnors nackdel.

Det här är inte sant. Det har varit en sådan utveckling under många år. Skillnaderna är enorma. Om man räknar om precis allting annat kvarstår ändå 8–9 %, och detta förhållande har förvärrats varje år under de senaste två mandatperioderna. Vad tänker regeringen göra åt detta som är ett av de största problemen i den sociala klyvningen?

Anf. 22 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Fru talman! Jag utgår från att Lena Ek inte vill ha någon statlig lönepolitik. Hon får signalera om det är någon ny linje från Centerns sida. Jag har självfallet på samma sätt som Lena Ek all anledning att observera att det finns diskriminering mellan könen på arbetsmarknaden när det gäller inkomst. Jag tycker att vi gemensamt ska sätta krav på arbetsmarknadens parter för att försöka motverka denna typ av lönediskriminering mellan könen.

Det vi kan göra från samhällets sida – det finns redovisat i vårpropositionen – är att via olika offentliga insatser försöka jämna ut situationen mellan kvinnor och män. De förslag som finns i vårpropositionen gynnar kvinnor i större utsträckning än män, och det är ett sätt att med sociala insatser försöka skapa en större jämställdhet mellan könen.

Jag tycker också att vi ska sätta ett tryck på arbetsmarknadens parter – på företag, arbetsgivare och andra som lönesätter – för att få dem att respektera de starka krav som finns i hela samhället och hos de fackliga organisationerna på en mer jämställd löneutveckling.

När det gäller ohälsan presenterade regeringen i höstas ett elva-punktsprogram. Det finns inget annat förslag. De borgerliga partierna har inget gemensamt förslag på området. I de 53 punkter som förra veckan presenterades från borgerligt håll finns inga gemensamma förslag kring ohälsoutvecklingen. Det är tråkigt att det inte finns ett större mått av konstruktivitet från de borgerliga partiernas sida.

Jag skulle vilja hävda att vi behöver skärpa förslagen på detta område rätt ordentligt. Det hoppas jag att vi kan göra i höst när vi har gått igenom och berett alla de förslag som finns. En skärpning kan vara att vi sätter upp mål på området. På samma sätt som vi har haft arbetslöshetsmål, sysselsättningsmål och mål att halvera socialhjälsberoendet kan vi nå framgång också på ohälsoområdet via mål.

Till sist vill jag fråga Lena Ek varför det inte står någonting om utjämningssystemet i det 53-punktsprogram som ni presenterade i förra veckan. Varför står det ingenting om utjämningen mellan kommuner och mellan landsting? Är det Moderaternas, Kristdemokraternas och Folkpartiets stora underskott i Stockholms läns landsting som gör att ni inte kan enas om någon gemensam linje när det gäller det statliga skatteutjämningssystemet? Tycker Centern som Moderaterna att man ska avskaffa det statliga skatteutjämningssystemet? Är det därför det inte står någonting om det i programmet?

Anf. 23 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Jag hade tre ganska raka frågor till finansministern. Anledningen till att jag ställde dem var att det inte finns någonting i finansplanen om dessa områden. Jag fick inget svar på frågan om vad regeringen tänker göra åt den regionala klyvningen. Jag fick egentligen heller inget svar när det gäller ohälsan, mer än att det kommer skärpningar efter valet i höst. Det finns ändå en del att göra åt detta, och man kan göra det väldigt snabbt.

Vi har föreslagit en rehabgaranti. Vi har föreslagit 2,6 miljarder till i rehabpengar. Vi har föreslagit ett finansiellt samarbete mellan berörda myndigheter – Finsam – som skulle minska kostnaderna och förbättra kvaliteten i rehabiliteringsarbetet för sjuka människor.

Det sade socialministern ja till, men finansministern sade nej till Finsam i ett läge då kostnaden är 113 miljarder om året av de 700 vi kan använda i statsbudgeten. Varför sade finansministern nej till Finsam?

Det kom heller inget svar när det gällde lönediskrimineringen mellan män och kvinnor. Det är, tycker jag, ytterst allvarligt att det inte ens finns ett tank på detta område. Vi har ett helt åtgärds paket som vi redovisade i höstas när det gäller dessa frågor.

Jag tycker att det är bekymmersamt att finansministern inte tar till sig detta. När man talar om sociala klyftor handlar det faktiskt om att det är kvinnor som har lägst löner. Det är de som utgör den största gruppen bland socialbidragstagarna. Det drabbar ensamma mammor otroligt hårt när det ser ut på detta vis.

Slutligen vill jag ta upp den kommunala skatteutjämningen. Den har finansministern och jag diskuterat några gånger vid det här laget. Vi anser att den solidariska skatteutjämningen mellan kommuner och mellan landsting är viktig och nödvändig. Den kommer vi att slåss för. Det är också anledningen till att detta finns inskrivet i den reservation som oppositionspartierna har lämnat i finansutskottet. Jag förutsätter att samtliga partier som ingår i den överenskommelsen också följer den. Jag har ingen anledning att tro någonting annat.

Det är som sagt synd att kvinnorna inte kan se någon hjälp. Det är synd att de sjuka inte kan se någonting annat än skärpningar efter valet.

Anf. 24 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Fru talman! Av respekt för och hänsyn till Karin Pilsäter och Yvonne Ruwaida ska jag vara väldigt kort i min replik till Lena Ek. Jag kan bara konstatera att om Lena Ek inte har upptäckt att Moderaterna attackerar skatteutjämningen torde hon vara den enda här i landet som inte har insett det de senaste veckorna. Men jag är glad över Lena Eks besked om att Centern står fast vid den statliga skatteutjämningen. Då får Moderaterna stå ensamma.

Anf. 25 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Jag vet inte om det ger en bra bild av finansministerns hållning till andra människor när han säger att det är av hänsyn och respekt för mig som han sparar en hel minut av sina 40 till mig som debattör. Jag tror att det liberala alternativet förtjänar att diskuteras under mycket längre tid än så.

Vi behöver inte gå in i någon diskussion kring att det för oss i Folkpartiet liberalerna är människan och inte systemet som är det viktiga. Vi anser att vi behöver ett utjämningssystem som gör att människor kan få samma kvalitet på vård och skola oavsett om deras grannar behöver mycket vård eller inte, eller om det är många eller få barn som behöver skolplats. Man ska inte behöva betala mer för samma service därför att grannarna inte har höga inkomster. Dagens utjämningssystem behöver reformeras, därför att det inte fyller de krav vi ställer på ett väl fungerande system. Men i grunden är systemet mycket viktigt. Det har vi skrivit ihop oss om i vår gemensamma reservation.

Fru talman! Bosse Ringholm gjorde tidigare en s.k. freudiansk felsägning när han pratade om vallöftena inför 1968 års val. Det berodde kanske på att regeringens förslag på jämställdhetsområdet, när det gäller att skapa bra och vettiga villkor för att kunna kombinera jobb och ansvar för barn, är väldigt 70-talsaktiga. Jag skulle vilja fråga var förslagen finns som gör att man kan få vardagen med jobbet, livet, ungarna och hushållskassan att gå ihop utifrån individens villkor och inte bara utifrån de villkor ni ställer upp.

Fru talman! Konkreta förslag har efterlysts. Jag kanske borde påtala för både finansministern och åhörarna att 53-punktsprogrammet som vi talar om är ett 53-punktsprogram för förändringar för småföretagen. Bosse Ringholm levererar en ekonomisk riktlinjeproposition som egentligen mera är ett bokslut över den tid som har gått och som helt saknar riktlinjer för skattepolitiken för framtiden. Det är då ganska magstarkt att han i våra 53 punkter för småföretagen efterlyser program om ohälsa,

energipolitik och skatteutjämning. Bosse Ringholm behöver inte vara orolig. Vi har många andra dokument och många andra förslag, där vi har många punkter som berör dessa områden.

Jag kritiserar inte ert elvapunktsprogram för ohälsa för att det saknar t.ex. energipolitik eller för att det saknar riktlinjer för den kommunala utvecklingen eller annat. En väldigt konkret sak borde dock ha funnits med. Det är ett förslag om att få använda det beprövade effektiva knepet att använda sjukförsäkringspengar till att göra människor friska i stället för att låta dem stå i vårdkö. Det tycker jag vi skulle kunna få ett besked om här och nu. Varför kommer ni inte med ett sådant beprövat, effektivt och konkret förslag för att göra sjuka människor friska?

Anf. 26 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Fru talman! Karin Pilsäter har sagt ovanligt mycket positivt i debatten i dag. Hon har t.o.m. lyft fram att Moody's har höjt kreditvärderingsbetyget på regeringens insatser. Det är också positivt när hon säger att Folkpartiet vill ha en solidarisk skatteutjämning. Jag tycker att det är ett bra besked. Det är naturligtvis så, Karin Pilsäter, att också företagen är intresserade av en solidarisk skatteutjämning. Det ökar även deras möjligheter. Det var därför jag efterlyste en sådan i 53-punktsprogrammet. Men jag förstår att det inte kan finnas med, eftersom Moderaterna har en annan uppfattning.

Anf. 27 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Bosse Ringholm klagade lite. Jag klagar inte så mycket, men Bosse Ringholm klagar en hel del på våra förslag och på vår brist på förslag. Alla våra förslag till inriktning på ekonomisk politik kommer att redovisas om två månader. Bosse Ringholm har redan gjort sin redovisning. Där saknas det väldigt mycket, så jag förstår att han måste förflytta fokus till det som vi ännu inte har lagt fram.

Vi har lagt fram 53 konkreta förslag om bättre villkor för småföretagande. Många av dem är inte alldeles nya och okända. Det beror på att de inte har genomförts – vi har lagt fram dem förut. Bosse Ringholm, Björn Rosengren och de andra ministrarna pratar väldigt mycket om att man ska förbättra för småföretagen, men de genomför inte de förslag och konkreta idéer som finns. Därför finns det ett så omfattande program som bara gäller småföretagens villkor.

Det är ganska många människor som funderar på att bidra till ett växande välbefinnande. De vill försörja sig själva och andra och betala in skatt för att vi ska kunna ha sjukvård och omsorg. Jag tror att de funderar väldigt mycket på varför Bosse Ringholm än i denna dag inte har genomfört de förslag som t.o.m. är alldeles gratis. Det handlar t.ex. om att se till att de som vill betala F-skatt kan göra det i stället för att skattemyndigheten ska överklaga. Det handlar om regelförenklingar. Lyft upp regelförenklingsarbetet så att det verkligen blir genomfört! Förbättra yrkesutbildningen, så att man kan rekrytera personal i stället för att dra ned på den som man gör här i tilläggsbudgeten! Det finns en lång rad idéer som vi har och som ni faktiskt får stjäla. Det är helt okej att ni gör det.

Jag vet, fru talman, att det finns väldigt mycket som är bra. Regeringen har t.o.m. gjort en hel del rätt så bra grejer. Man har t.ex. sänkt inkomstskatten. Det är jättebra, men man har inte gjort det på det fiffigaste

sättet, som skulle kunna ha gett ännu större effekt. Och det finns en lång rad brister i det bokslut, den bouppteckning, som ni har lagt fram här. Därför, fru talman, bör väljarna, om de tänker på framtiden, titta noga på de förslag som vi från Folkpartiet liberalerna och de andra borgerliga partierna kommer att lägga fram den 2 maj.

Anf. 28 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Fru talman! När de borgerligas förslag om småföretagen genomfördes senast då de borgerliga hade ansvaret, i början av 90-talet, ledde det till noll tillväxt i svensk ekonomi. Nu har tillväxten varit 10 % de senaste åren, under socialdemokratisk ledning.

Jag tror att småföretagen ska vara glada för att de där 53 punkterna inte genomförs.

Anf. 29 YVONNE RUWAIDA (mp) replik:

Fru talman! Jag kan börja med jämställdheten.

I finansplanen står det faktiskt om jämställdheten, bl.a. i ett stycke på s. 22. Där tar man upp att regeringen, om inte parterna åtgärdar osakliga löneskillnader inom de närmaste tre åren, kommer att återkomma med bl.a. skärpt lagstiftning och annat. Man tar även upp åtgärder för att minska deltidarbetslösheten hos kvinnor, som är ett väldigt stort problem. När det gäller ohälsa lyfter vi faktiskt fram att kvinnors villkor särskilt ska uppmärksammas. Det här är någonting som vi har tyckt har varit väldigt viktigt, och vi är glada över att det finns med, även om man kan göra mer än detta.

När det gäller ohälsan har jag frågor till finansministern – detta är faktiskt en väldigt stor jämställdhetsfråga. Tycker finansministern att det är bra att införa friår i hela Sverige? Kommer finansministern att stödja en riktig arbetstidsförkortning, inte bara en ny semesterdag utan en sänkning av normalarbetstiden till t.ex. 35 timmars arbetsvecka? Vad anser finansministern om att satsa mycket mer förebyggande på hälsoarbete och alternativa behandlingsmetoder? Det kan t.ex. gälla kopplingen mellan mat och hälsa och mellan motion, rörelse, och hälsa och även olika önskemål som finns om att använda sig av alternativa behandlingsmetoder. Det här är sådant som vi tror är ett tillägg till elvapunktsprogrammet som behövs för att vi verkligen ska se till att minska sjukskrivningarna i Sverige.

Anf. 30 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Fru talman! Jag välkomnar naturligtvis alla idéer och uppslag som kan förbättra elvapunktsprogrammet och minska ohälsan. Jag tycker att vi i det ljuset ska pröva de idéer som Yvonne Ruwaida för fram här. Jag tycker också, i likhet med Yvonne Ruwaida, att det är viktigt att vi för en diskussion om arbetstiden. Den är en del av vår välfärd, och den ska naturligtvis värderas i hägnet av vilka utsikter vi har att driva fortsatt reformverksamhet de närmaste åren. Med en bra tillväxt kan vi få en bra diskussion om vilka möjligheter det finns när det gäller vår arbetstid framöver.

Prot. 2001/02:95
15 april

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

Anf. 31 YVONNE RUWAIDA (mp) replik:

Fru talman! Det är glädjande att höra att finansministern tycker att det är värt att diskutera detta i framtiden. Vi anser att en arbetstidsförkortning och även ett friår skulle kunna innebära att vi prioriterar det som det i dag råder mest brist på, nämligen fri tid. Det kan också leda till att människor har mer tid till sociala relationer och sociala nätverk, vilket gör att människor blir mindre stressade.

Vi tror att en rätt genomförd arbetstidsförkortning – och även ett friår i hela landet – till en del kan betala sig själv. Arbetsproduktiviteten ökar för att folk jobbar bättre. Organisationerna fungerar effektivare. På lång sikt tror vi också att det är viktigt för att vi ska få bukt med arbetskraftsbristen. Sannolikheten för att arbetslösa kan beredas jobb ökar nämligen, vilket gör att de inte är arbetslösa lika länge och att de kanske inte riskerar att hamna utanför möjligheten att arbeta. Sjukskrivningarna minskar. Sjukskrivna och förtidspensionerade kan lättare återvända till ett arbetsliv som faktiskt är mer humant. Och att folk kan, vill och orkar jobba högre upp i åldrarna, vilket vi tror att man gör med en arbetstidsförkortning och med ett friår, gör att detta sammantaget på längre sikt ökar antalet arbetade timmar och effektiviteten. Det är också en grundförutsättning för en välfärd på lång sikt i samhället. Därför är vi väldigt tack-samma över att finansministern är öppen för att diskutera detta senare.

Jag undrar hur de borgerliga partierna ser på detta förslag. Det kanske ni kan återkomma till i era anföranden.

Anf. 32 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Fru talman! Arbetstidsreformer är en del av de välfärdsreformer som ska diskuteras under de kommande åren. Om vi kan få en tillväxt i Sverige på det sätt som vi har haft under de senaste åren har vi möjligheter att diskutera denna viktiga avvägning. Det gäller hur mycket av resurserna som ska användas för att bekämpa arbetslösheten, för att skaffa fler jobb och för att bygga ut vår välfärd. Det handlar naturligtvis också om att se hur vår arbetstid kan komma att utvecklas. Det kan naturligtvis också vara en del i diskussionen om hur vi ska skapa ett mer hälsosamt arbetsliv, ett mer hälsosamt liv över huvud taget.

Anf. 33 GUNNAR HÖKMARK (m):

Fru talman! Först ska jag ta upp två enkla saker.

Det är ingen som vill avskaffa utjämningssystemet när det gäller landsting och kommuner. Detta vet finansministern, men det ingår i hans debatteknik att påstå någonting rakt ut i luften. Upp stiger orden, tanken stilla står. Men det är inte sant. Vi anser att staten ska ta ett större ansvar, men vi säger också att alla landsting och alla kommuner ska få samma stöd från staten som de har i dag. Vi anser att det system vi har i dag ger sådana drastiska konsekvenser för låg- och mellaninkomsttagare i de regioner som i dag har en tillväxtkraft. Jag kan inte för mitt liv förklara varför en sjuksköterska eller en polis som bor i Stockholmsregionen nu ska drabbas av en skattehöjning på 5 000–10 000 kr på grund av ett utjämningssystem som brandskattar Stockholmsregionen.

Det finns inget som helst tvivel om att det ska vara balans i landsting och kommuner. Stockholms läns landsting har avvecklat ett budgetunderskott som man ärvde från Bosse Ringholm men fått en skatteutjäm-

ningsavgift som har ökat med nästan 4 miljarder de tre senaste åren. Detta måste man också bli av med.

Det finns två alternativ. Antingen höjer man skatterna och tvingas då kanske tillbaka till de vårdköer man hade under socialdemokratins tid och som man har i det socialdemokratiska Sverige runtom, eller också förändrar vi utjämningsystemet. Men alla kommuner ska ha statligt stöd av det slag de har i dag.

En annan sak Bosse Ringholm återkommande tar upp är läkemedelsförsäkringen, men där vet han ju att det han säger är osant. Förra året när han påstod att vi skulle försämra för människor som behöver medicin påtalade vi att detta var osant, men likväl fortsätter han. Hur gör man med en sådan liten pojke, fru talman? Så får man väl inte göra, Bosse Ringholm – medvetet tala osanning. Sluta med det!

Sedan ska jag säga en sak som är oerhört viktig. I den här debatten har vi från oppositionen försökt resa de stora och viktiga frågorna. Vi anser att arbetslösheten är ett mycket stort problem. Vi anser att den växande sjukfrånvaron är ett mycket, mycket stort problem. Tillsammans utgör de en svaghet för svensk ekonomi som finansministern varje gång han har varit här uppe i talarstolen glidit undan ifrån. Sedan säger han att de som tar upp problemet svartmålar. Vilket besked är det till de människor som detta berör? Jo, att det problemet ska vi skjuta åt sidan och inte göra någonting åt. Här saknar ni politik.

Samma sak har gällt företagsutflyttningen – som är avgörande, som urholkar skattebaserna, som kommer att tvinga fram skattehöjningar. Om detta har Bosse Ringholm inte sagt ett enda dyft i denna debatt.

Fru talman! Att inte göra något har blivit ideologi. Kronblomssocialismen lever. Men den ska ersättas av en aktiv reformpolitik för jobb, företagande och trygghet efter valet!

Anf. 34 HANS ANDERSSON (v):

Fru talman! Låt mig först vända mig till Hökmark. Vad Moderaterna nu säger är: Visst ska vi ha ett utjämningsystem – det gäller väl att ha Maud Olofsson med på vagnen – och då levererar vi in en nota på 14 ofinansierade miljarder till staten. Då hamnar bankrutten i staten i stället, när ni har förbrukat Stockholm. Det är ynkedom! Min fråga till er är: Gäller verkligen riksdagens beslut inte de landsting och kommuner där ni styr?

När det gäller moderater i övrigt har det varit väldigt mycket prat om tillväxt och att vi har sackat efter. I Hökmarks egen skrift som kom häromdagen, *Sverige har för lite tillväxtkraft*, finns det en kurva som visar när vi verkligen tappade. Det ser riktigt illa ut mellan 1976 och 1982. Vad var det för regering då? Då tappade vi 10 procentenheter. Sedan kommer rena raset 1991–1994. Vad var det för regering då?

Nu påstår jag inte att det är så enkelt. Det är långsiktiga utvecklingstendenser. Men jag skulle vilja att ni borgerliga partier försökte förstå att det finns djupgående problem, strukturproblem. Sverige har haft en näringsstruktur som inte följde med i tillväxten under många decennier. Det fanns en inflationsekonomi som ledde till devalveringspolitik som inte gynnade långsiktig tillväxt. Jag är den förste att erkänna detta. Men se då till att komma med någonting annat än skattesänkningar som lösning på

Prot. 2001/02:95
15 april

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

vad ni uppfattar som ett problem – konstigt nog, eftersom vi nu har haft en mycket gynnsam utveckling några år.

Däremot är vi överens om att arbetslösheten är en förbannelse, även Lena Ek. Ska vi utveckla Sveriges alla regioner måste det till regional tillväxt. Men då måste det också finnas förslag. Var har ni förslagen? Vad jag hittills har sett är att ni avlövar statsbudgeten på nästan alla pengar när det gäller arbetsmarknadspolitik och a-kassa. Det, Lena Ek, slår hårt ute i landet.

En sak är intressant när Gunnar Hökmark talar om det katastrofala läget när det gäller köp och försäljning av företag. När jag läser vad Invest in Sweden Agency skriver visar det sig att det råder balans eller att Sverige har fått in mer kapital under 2001 – men också under de tidigare fyraårsperioderna 1997–2001 och 1993–1997. Det här är djupa processer av näringslivsomställning och omstrukturering som pågår. Det är inte så enkelt som ni låtsas. Jag är inte säker på att vi skulle ha både Volvo och Saab kvar om inte General Motors och Ford hade gjort sina köp. Jag tar inte här i talarstolen, men förenkla inte så som ni för det mesta gör!

Sverige har i själva verket ett bra näringsklimat. Men vi har för få små företag, och det krävs mer av innovationspolitik. Tänk om vi politiker kunde försöka se problemen som de är, inte bara svartmåla eller komma med enkla *quick fix* och gratisluncher som egentligen inte finns! När det gäller de stora problemen – att finansiera välfärden trots en åldrande befolkning, att kombinera tillväxt med miljöomställning av energi- och transportsystemet, att klara integrationen, att eliminera diskriminering och segregation, att få bukt med de regionala obalanserna, att förstärka demokratin i företagen, att förbättra arbetsrätten – finns det inte ett enda förslag som går åt rätt håll från den borgerliga sidan, allra minst från Moderaterna. För att inte tala om jämställdheten! För att inte tala om de klyftor som finns socialt och ekonomiskt och när det gäller att bekämpa fattigdom och marginalisering i Sverige! Där finns alternativet på regeringsmajoritetens sida.

Anf. 35 MATS ODELL (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att korrigera en total felaktighet från finansministerns sida, nämligen att vi kristdemokrater skulle ha bekämpat 3 miljarder extra till kommunsektorn det här året. Det är ju precis tvärtom. Vi föreslog nämligen detta i vårt budgetalternativ redan i höstas. Då avslogs det av den socialdemokratiska majoriteten, först i finansutskottet och sedan här i kammaren, med hänvisning till att det inte behövdes. Sedan randades den socialdemokratiska partikongressen, och plötsligt uppstod detta behov. Jag tycker att rätt ska vara rätt, Bosse Ringholm. Kristdemokraterna föreslog, icke tillfälligt utan permanent, ytterligare 3 miljarder kronor till kommunsektorn. Någon ordning får det faktiskt vara!

Jag är också lite besviken på att finansministern inte alls svarade på de frågor jag hade. När det gäller skatteutjämningen kanske jag först ska svara att vi kristdemokrater är för ett solidariskt finansierat statligt utjämningssystem som ska garantera att det finns likvärdig service i hela landet. Självklart är det så. Vi kommer att återkomma och visa detta i vårt budgetalternativ. Men Bosse Ringholm sade ingenting om fastighetsskatten. Kommer den fastighetsskatteökning på 1,4 miljarder för

småhus som vi kan utläsa av propositionen att slå igenom är det viktigt att finansministern redovisar det – eller dementerar det.

Han svarade heller inte på vilka landsting och vilka kommuner det är som åsyftas på s. 167 i propositionen: ”För att komma tillrätta med underskotten behöver flera kommuner och landsting genomföra omstruktureringar av verksamheten. Sådana åtgärder medför i regel att tillfälliga kostnader uppkommer, t.ex. åtgärder för att komma till rätta med personalöverskott.” Vilka kommuner och landsting är det, Bosse Ringholm, som ni uppmanar att avskeda personal? Jag tycker att det vore väldigt klädsamt om han försökte svara på detta.

Inte heller hade han någonting att säga om de långsiktiga utvecklingsproblem som är alldeles uppenbara men som lyser med sin frånvaro i propositionen. Regeringen lånar faktiskt, fru talman, 24,5 miljarder under perioden till sina reformer. Statsbudgetens underliggande saldo, som finansministern också undviker att ge besked om, ökar alltså med 33 miljarder i år, med 42 miljarder nästa år, enligt propositionen, och med 30 miljarder 2004. Det finansiella sparandet, som faktiskt är plus 14 miljarder i år, blir minus 16 miljarder nästa år och minus 18 miljarder 2004.

Det hade varit bra om finansministern hade ägnat något av sin tid åt att svara på de här mycket allvarliga invändningarna mot den politik som han är ansvarig för.

Anf. 36 LENA EK (c):

Fru talman! Jag blir, kära ledamöter och åhörare, minst sagt funderad när jag lyssnar på Hans Andersson från Vänsterpartiet och hans inlägg. Nu har Vänsterpartiet bestämt ihop med Socialdemokraterna nästan en hel mandatperiod. Då ser vi att de regionala klyftorna – enligt Nordiska rådet, som ändå är en ganska sansad bedömare – har ökat katastrofalt i detta land.

Vi har massor av förslag som handlar om vägar, polis, utbildning och alla möjliga olika saker som ska ge människor verktyg för att själva räta ut den här utvecklingen. Det har vi inte sett någonting av från de regerande partierna, utan de regionala klyftorna ökar.

När det gäller de sociala klyftorna kan vi gå till välfärdsbokslutet, den tunga, gedigna utredning som leddes av Joakim Palme och som visar på att stora delar av svenska folket har blivit fattigare. Rädda Barnen kom med en lång utredning om att barnfamiljerna har blivit mycket fattigare. Senast i dag var det barnläkarna som slog larm om att barnhälsovården är nedrustad. Det drabbar särskilt de barn som finns i familjer med låga inkomster.

Då kan vi se på hur man utvärderar politiken. Den 3 mars hade den svenska televisionen ett Rapportinslag på kvällen som handlade om hur skattesänkningarna har slagit. Det kan alla som vill gå in på nätet och se, det var svt.se/nyheter den 3 mars 2002.

Under perioden 1998–2002 sänktes skatten med 7 608 kr per år för den som tjänar 13 000 kr i månaden, och det gör många kvinnor. För den som tjänar 35 000 kr i månaden var skattesänkningarna 29 124 kr per år. Hur kan man föra en sådan politik, när ni vet hur det ser ut för de familjer som har låga inkomster? Hur kan ni driva en skattepolitik som ger det här resultatet och fortsätta under fyra år på det viset, när vi vet hur de sociala

Prot. 2001/02:95
15 april

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

klyftorna ser ut i Sverige? Det är en skillnad på mellan 7 600 kr och 29 100 kr.

Jag har en sista fråga till Hans Andersson, som är en av de få som har talartid kvar. Den kanske han kan använda nu. Det handlar om företagarfrågorna. Finansministern sade om vårt program för att ge småföretagarna lika och vettiga villkor, de 53 punkterna, att småföretagarna nog ska vara glada för att de punkterna inte har genomförts. Det var bland det sista han sade i debatten.

Jag måste säga att jag blir förvånad. En av de punkterna handlar om den listiga skrivningen som gör att en småföretagare som vill vara föräldraledig bara får 70 % av ersättningen på samma lön som en person som inte är företagare. Är det vettigt att diskriminera småföretagare så? Håller Hans Andersson med finansministern på den punkten?

Anf. 37 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Den som spar han har. Den som hushållar med pengar som Bosse Ringholm hushållar med tiden får äta mycket havregrynsgröt i slutet av månaden.

Fru talman! Jag tänkte ta upp en sak som jag tycker har lyst helt med sin frånvaro hittills i den här debatten. Det är den internationella solidariteten. I takt med globaliseringen behöver vi en globaliseringens solidaritet. Vi vet att regeringen har ett *track record* som inte har kommit med i det här bokslutet eller i bouppteckningen.

När man ska hålla sitt utgiftstak – man håller det alltid – gör man det med metoder som jag tycker är oacceptabla. Ett exempel på det är just att man har tvärbromsat anslaget för bistånd till de fattigaste på vår jord. Det tycker jag också att ni borde ha tagit med i er bouppteckning. För framtiden tror jag att det är väldigt viktigt att vi får en bättre biståndspolitik med satsning på en frihandel där Sverige kan spela en ännu aktivare roll, exempelvis i det stålhandelskrig som nu pågår. Vi kan driva på för en avveckling av den protektionistiska jordbrukspolitiken, textilhandeln osv. och genomföra skuldavskrivningar och få med oss andra länder på det.

Den andra frågan som jag tycker är helt glömd är det som vi i Folkpartiet brukar kalla för det glömda Sverige. I vårt bokslut ingår att vi har drivit igenom en reform med personliga assistenter för handikappade. Det är den största frihetsreformen under 90-talet, men som i Socialdemokraternas bouppteckning inte nämns särskilt mycket. Man nämner inte de ständiga attacker man genomför mot de personliga assistenterna till personer med funktionshinder.

Vi vill gå vidare, återupprätta och förstärka assistansreformen och även se till att nu genomföra en tillgänglighetsreform ute på gator och torg och i offentliga miljöer. Det tycker vi är en bättre satsning än alla de olika typer av byggsubventioner som Socialdemokraterna och deras stödpartier brukar genomföra.

Nu tänkte jag reta Hans Andersson lite. Han undrade vad jag nu ska jaga Vänsterpartiet med för svek när man för framtiden inte längre tänker inkomstpröva änkepensionerna. Man tar sig verkligen för pannan. Det vallöfte som Vänsterpartiet i en hel mandatperiod har svikit är ett svek som nu försvinner automatiskt genom en omläggning av hela pensions-systemet. Ska änkor vara tacksamma mot Vänsterpartiet, Hans An-

dersson och Gudrun Schyman för att inte Vänsterpartiet aktivt går in och sviker dem en gång till?

Det pratas väldigt mycket om vad de borgerliga partierna har för gemensamma förslag. Sanningen är ju den att i de här riktlinjerna får vi inte ens veta vilka partier alternativet över huvud taget handlar om. Vi är tydliga med att vi är fyra partier som vill bilda en gemensam regering, men vem vill sossarna regera med? Det är det ingen människa som vet.

En varning skulle jag vilja utfärda för ett regeringssamarbete med just Vänsterpartiet. Förutom att de har en historia av svek och en massa annat har man nu slagit in på en helt ny linje. Allt det rosa pratet om småföretagande är bara nys. Man har antagit ett nytt program för makt och ägande som handlar om gammal fondsocialism.

Det kanske inte är så oväntat, men det som är det riktigt stora sveket i det programmet är angreppet på alla kvinnors möjlighet till bättre jobb, bättre lön och bättre makt över sin egen vardag. I stället för att man får bestämma själv över sin arbetstid ska det bli lagstiftad arbetstidsförkortning. I stället för att kvinnor ska kunna förverkliga sina drömmar och idéer genom att driva egna företag, i stället för att vara anställda men få en mångfald av arbetsgivare att välja mellan i de branscher där de faktiskt finns, skolan och vården, i stället för det som är en riktigt radikal feministisk politik vill ni plocka tillbaka allt in i den offentliga sektorn så att kvinnor ska fortsätta att lida under er som politiska arbetsgivare. Det är en varning jag vill utfärda till Sveriges kvinnor.

Anf. 38 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! Jag blir lite konfunderad när jag hör Karin Pilsäter prata om jämställdhet. Hon säger att den lagstadgade normalarbetstiden är ett hot mot jämställdheten. Hon verkar ge sken av att alla arbetstagare i alla lägen har total frihet över sin arbetstid. Så är det tyvärr inte.

Är man stark på arbetsmarknaden kan man nog komma överens med sin arbetsgivare om den arbetstid som passar. Men många är inte starka på arbetsmarknaden och är beroende av att ha en arbetsrätt som ger ett visst minimiskydd. Det är vad den normala arbetstiden är.

Inom vissa sektorer finns det andra normalarbetstider som har bestämts genom avtal med facket. Men normalarbetstiden är en del i arbetsrätten. Att avskaffa normalarbetstiden handlar inte om jämställdhet. Den är ett skydd för de svaga.

Jag tänkte prata lite mer om jämställdhet. Jag är oerhört oroad över jämställdheten. När jag nu har samtliga ekonomiska företrädare för alla partier och finansministern här i detta rum vill jag komma med en uppmaning, nämligen att verkligen se till att verka för att regeringen eller att partierna gör så att kvinnorna får ut mer av detta arbete. Arbetsgivarna på både kommunal nivå, landstingsnivå och statlig nivå ska leva upp till jämställdheten. Det handlar också om diskriminering av invandrare.

Här finns många brister. Vi ser t.ex. statliga myndigheter som inte ens lever upp till jämställdhetslagen och inte har en jämställdhetsplan. Vi ser många problem på området. Det här är en uppmaning riktad till alla.

Finansministern! Nästa gång finansministern har ett möte med sina kolleger kan han ta upp frågan om vad arbetsgivare kan göra för att bli bättre. Moderaterna ska nästa gång de träffas i riksdagsgruppen eller i partistyrelsen ta upp vad de kan göra för att bli bättre.

Prot. 2001/02:95
15 april

*Bordlägningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

Ibland blir jag lite skräckslagen när jag sitter med på EU-nämndens sammanträden. Jag har gått igenom vilka män och kvinnor som företräder partierna i EU-nämnden. När det är besök av Göran Persson inför ett viktigt möte på EU-nivå är det på den borgerliga sidan bara Centerpartiet som har en levande kvinnlig närvaro, vilket förbättrar siffrorna på den borgerliga sidan. Efter det kommer Folkpartiet. Men Kristdemokraterna och Moderaterna har en stor manlig dominans när det är *viktiga* möten i EU-nämnden.

Då undrar jag hur det ser ut med makten i era partier. Det här är en fråga som vi vet att många, oftast män men också kvinnor, inte lägger alltför stor vikt vid. Men vi ser en utveckling i Sverige som jag tycker är skrämmande. Vi hade tidigare en positiv utveckling där löneklyftor minskade, där kvinnor fick ta mer plats i politiken och fler kvinnor blev chefer. Nu ser vi en skrämmande utveckling där kvinnor sätts åsido. Här kan alla vi i detta rum ta ett ansvar.

Jag är själv stolt över att tillhöra det parti som var det första partiet som kom in i riksdagen där majoriteten av riksdagsledamöterna var kvinnor. Det är det enda partiet som tidigt levde upp till jämställdhetskriterierna. En majoritet av våra medlemmar är kvinnor, och en majoritet av våra väljare är kvinnor.

Jag vill verkligen skicka en uppmaning både till finansministern och till mina kolleger i de borgerliga partierna att ta upp frågorna internt. Det ska ligga i närtid, inte efter valet. Ni kan i er roll som arbetsgivare – vilket partierna är på kommunnivå, landstingsnivå och statlig nivå – ta ett större ansvar. Det är så vi måste jobba. Vi ska inte bara hänvisa till olika satsningar.

Jag har funderat mycket kring frågan om normalarbetstiden med tanke på det förslag som har kommit från TCO och LO om att införa en ny lag, en s.k. arbetstidslag. Det ska vara normalarbetstidslagen, semesterlagen och en arbetstidslag. Det stora hotet med det förslaget är att de som redan är svaga på arbetsmarknaden försvagas ytterligare. Arbetsrätten urholkas. Det drabbar dem som är svagast på arbetsmarknaden. Det drabbar i större utsträckning invandrare och kvinnor. Det finns också män som är svaga på arbetsmarknaden, men de utgör en mindre grupp än kvinnorna och invandrarna.

Jag vill kortfattat ta upp vad vi tycker har varit viktigt i tilläggsbudgeten. Vi har kämpat för att kvinnojourerna ska få mer pengar, för fler satsningar på att motverka användning av narkotika och alkohol och för mer pengar till diskrimineringsarbetet hos t.ex. HomO och DO. Vi vill äntligen komma i gång med den djurskyddsmyndighet vi har jobbat för under en väldigt lång tid. Vidare ska det bli mer pengar till kriminalvården och till valinformation till invandrare. I övrigt har vi varit tvungna att ge mer medel till Migrationsverket och andra viktiga saker. Vi är glada över att vi har fått igenom dessa punkter i tilläggsbudgeten.

I övrigt är budgeten en sammanfattning av samarbetet mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Vi kommer alla att återkomma i de frågor som skiljer oss åt inför nästkommande valrörelse. Precis som borgerligheten har olika åsikter som ibland kan vara långtifrån varandra är det också så mellan de tre samarbetspartierna.

Anf. 39 HANS ANDERSSON (v):

Fru talman! Jag är alltid intresserad av att utnyttja tiden för att sprida visdom.

Lena Ek! Nej, jag tycker inte att den där omständigheten är riktigt bra när det gäller föräldraledighet och företagare. Det finns andra regler där egenföretagare behandlas orättvist. Det hoppas jag att man ska kunna ändra på.

Lena Ek! Hur blir det med skatterna och fördelningsresultatet tillsammans med Moderaterna? Hur blir det med utjämningssystemet och energipolitiken? Jag har tidigare valt att inte plåga Lena Ek, men hon ska fundera över om hon är med i rätt lag.

Lena Ek ska inte förenkla som hon gör när det gäller regional obalans, integration och ohälsöfrågorna. Det är djupgående frågor. De är svåra att komma åt, men jag är övertygad om att det går.

Karin Pilsäter! Jag ska citera ur protokollet från den 20 september: ”Det kommer att ta 90 år. Gudrun Schymans vallöfte från 1998 kommer att uppfyllas 2088.”

Det är i vanlig ordning struntprat. Vallöftena kommer att uppfyllas 2003. Det var det jag sade.

Det skulle kunna gå att pressa Moderaterna och kd om det ska vara mer eller mindre pengar till kommunerna, om det ska vara ett högre eller lägre sparmål. Ni skulle ha mycket svårt att svara. Därför brukar det bli ett moras när ni ska samregera.

Det är många frågor där kd och Folkpartiet drar isär. Jag nämnde det nyss när det gäller Moderaterna och Centern.

Jag sade tidigare att det finns en oerhört viktig agenda. Det är först alla de reformer vi har varit överens om för i år, nästa år och 2004. Men vi bör omedelbart inse att om vi inte klarar jobben klarar vi inte välfärden. Jobben kommer först, och sysselsättningsmålet för 2004 ska uppfyllas.

Kommunsektorn står för en stor del av välfärden i landet för medborgarna – de äldre, barnen, för de flesta av oss. De måste få resurser. Det ser sämre ut under kommande år. Det är en jätteuppgift för riksdagen att föreslå förstärkningar på det området. Om vi över huvud taget ska nå målet om att minska löne- och inkomstklyftor måste kommunsektorn ha bättre resurser.

Slutligen: A-kassereformen har vi lovat länge. Den är viktig. Det är en fråga om solidaritet mellan dem som har arbete och dem som inte har arbete. Nu ska den genomföras, och det gäller både golv och tak – alla ska få del av den.

Fru talman! Jag vill sluta med att återigen tacka Socialdemokraterna och Miljöpartiet för det samarbete som vi har haft. Vi är inte alls nöjda, men det är inte vi som har stått i vägen för ytterligare reformer för att främja rättvisan, jämlikheten, jämställdheten och arbete åt alla.

Anf. 40 MATS ODELL (kd):

Fru talman! De borgerliga partierna har här i dagens debatt efterlyst åtgärder som långsiktigt skulle kunna förbättra Sveriges tillväxtförutsättningar så att Riksbanken i framtiden ska slippa höja räntan bara man skymtar en konjunkturuppgång vid horisonten. Vi har fått väldigt magra

Prot. 2001/02:95

15 april

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

svar från regeringen. Det är uppenbart att Sverige behöver få en ny regering, som verkligen vill ta itu med de här frågorna.

Mot bakgrund av att ungefär 100 företagare per vecka i dag kastar in handduken – det är alltså färre företagare i dag än vad det var 1993, fru talman – säger nu Bosse Ringholm att det vore bättre för landets företagare om de 53 punkter som de borgerliga partierna har lagt fram inte genomförs. Detta avslöjar den attityd som finns till företagandets problem och till det som är själva grunden för att vi ska kunna få en välfärd som klarar av den demografiska och globala utmaning som vi har framför oss. Regeringens attityd till drivkrafterna för välfärden är skrämmande. Vi har verkligen fått detta belyst i dagens debatt.

Sedan har debatten om utjämnningssystemet varit uppe. Jag kan inte underlåta att som en slutvinjett hänvisa till ett TT-telegram. Den 11 november 1990 var det nämligen en delegation med landstingspolitiker från Stockholms läns landsting som uppvaktade finansutskottet. Man ville avveckla den statliga skatteutjämningsavgiften, som då kostade 800 miljoner kronor för Stockholms läns landsting. I spetsen för den delegationen var dåvarande finanslandstingsrådet Bosse Ringholm.

Anf. 41 LENA EK (c):

Fru talman! Åhörare! I en finansplan ska målsättningar och riktlinjer läggas upp för framtiden. I den ska man visa på alternativen, peka på problemen och peka på möjliga lösningar.

Den finansplan vi har fått se i dag har av en av de partiledare som står bakom den betecknats som en bouppteckning. Ibland slinter ju tungan, men jag måste säga att det är precis vad jag tycker att det är. En bouppteckning gör man efter ett dödsfall eller en konkurs – det är de vanligaste anledningarna. Det är precis så det är.

De sociala klyftorna ökar. De regionala klyftorna ökar. Lönediskrimineringen mot kvinnor ökar. Skattesänkningarna har mycket grovt gynnat människor med mycket höga inkomster under denna mandatperiod.

För lika villkor krävs en annan politik, och den kommer vi från Centerpartiet att redovisa om ett par veckor.

Överläggningen var härmed avslutad.

Propositionen bordlades.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.54 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 13.00 då den aktuella debatten skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 13.00.

Anf. 42 LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Det är hög tid att vårdebatten återförs till att handla om rätt saker. Regeringen har misslyckats i vården men lyckats i debatten. Där har ett symptom, att fler tecknar privata försäkringar, blivit viktigare än orsaken, att många människor inte litar på vården. I debatten har de 10 % av vården som drivs i alternativa former pekats ut som ett jätteproblem, medan de mycket större problemen inom de 90 % som drivs av landstingen negligeras.

Nu måste debatten handla om de verkliga problemen, dvs. allt längre vårdköer, inställda operationer, att det på flera håll tar långt över en vecka tills man kan få tid hos en läkare på sin vårdcentral, att människor är sjukskrivna allt längre och att de som blir allra mest sjuka är vårdpersonal i landstingen.

Flera patientorganisationer har slagit larm. Jag läste en skrivelse från Reumatikerförbundet. Jag hoppas att socialministern också har gjort det. De påpekar att det kan vara livsavgörande att få komma till läkare i tid när man har en ledsjukdom. Det kan ge livslånga funktionshinder om man inte gör det. Deras undersökning visar att man på färre och färre mottagningar får komma snabbt jämfört med förbundets undersökning för tre år sedan.

Socialdemokraterna älskar naturligtvis inte vårdköer, men de älskar det som skapar vårdköer, nämligen monopol, stora hierarkier, all makt till politikerna och byråkrati. Mot det sätter vi mer makt till patienterna, många alternativa vårdgivare och valfrihet. Det är om detta som debatten nu måste handla.

Anf. 43 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Den svenska sjukvårdens historia är berättelsen om samverkan över de politiska blockgränserna. Tidigt insåg socialdemokrater, bondeförbundare och folkpartister runtom i landet att sjukvården krävde tydlighet i sitt uppdrag och långsiktighet i fråga om ekonomi och finansiering. Som ansvarsfulla landstingspolitiker satte de samarbetet före demonstrationen och kompromissen före konfrontationen. Detta samarbete gav resultat. Den svenska sjukvården nådde världsklass, och allmansrätten blev dess adelsmärke.

1990-talets ekonomiska kris tvingade den svenska sjukvården till dramatiska neddragningar. En hårt ansträngd personal kunde inte möta medborgarnas växande krav. Väntetiderna ökade. Under de senaste åren, när samhällsekonomin åter kommit i balans, har det sjukvårdspolitiska uppdraget framför allt handlat om att föra tillbaka sjukvården till den högsta internationella klassen och att arbeta bort köerna. Också detta arbete har, glädjande nog, präglats av samarbete och samsyn över blockgränserna.

För tre år sedan kunde Socialdemokraterna och Centerpartiet offentliggöra en överenskommelse om att under en treårsperiod, med start i år, flytta 8 miljarder kronor från försvaret till sjukvården. I förhandlingarna om budgetpropositionen samma år kom Socialdemokraterna överens med Vänsterpartiet och Miljöpartiet om att förstärka satsningen med ytterligare 1 miljard.

*Aktuell debatt:
Situationen inom
vården*

För två år sedan presenterade regeringen en handlingsplan för utveckling av sjukvården. I handlingsplanen redovisades hur de sammanlagt 9 miljarder som staten förde över till landstingen skulle användas. Det handlade om att förstärka primärvården, de medicinska insatserna i äldre vården och psykiatri. Handlingsplanen fick stöd i riksdagen av Centerpartiet, Folkpartiet och Miljöpartiet. Bara Moderaterna gick helt emot. De ansåg inte att det behövdes mer resurser till vården utan pläderade faktiskt för ett systemskifte.

För ett år sedan presenterade regeringen en särskild satsning för att skapa bättre tillgänglighet i sjukvården. Ytterligare 3,75 miljarder kronor avsattes under tre år för att minska väntetiderna och arbeta bort köerna.

I Västra Götaland, Jönköping, Kronoberg, Blekinge och flera andra landsting samverkar partierna över blockgränserna för att förverkliga handlingsplanen och öka tillgängligheten. Arbetet har gett resultat. Antalet anställda i landstingens sjukvård har ökat markant. I dag arbetar 7 000 fler sjuksköterskor, 2 000 fler undersköterskor och 2 000 fler läkare i den landstingsstyrda vården än för fyra år sedan. Och antalet anställda fortsätter att öka. Antalet allmänläkare i primärvården ökar i snabbare takt än vad som angavs i handlingsplanen. Enligt den planen skulle det vid årsskiftet nu senast finnas 4 520 allmänläkare, men det fanns 4 900. Utbildningsplatserna för läkare har ökat med 200 och för sjuksköterskor med 1 200. År 2004–2005 kommer det att råda balans mellan efterfrågan och tillgång på grundutbildade sjuksköterskor.

Behandlingarna har ökat. Den svenska sjukvården gör alltmer. Det mest slående exemplet är antalet starroperationer, som under 1990-talet ökat från 30 000 operationer per år till 72 000 operationer under förra året. Sjukvården kan i dag behandla och operera allt äldre patienter. Antalet höftledsoperationer har t.ex. ökat från nära 12 000 år 1994 till nära 16 000 år 2000. Det har skett en fördubbling när det gäller antalet opererade kvinnor över 75 år. Köerna minskar. Landsting efter landsting redovisar ett effektivt arbete för att öka tillgängligheten. Det har lett till dramatiska förbättringar. Jag ska nämna några exempel.

I Västra Götaland har köerna till kranskärlsoperationer minskat med 60 % sedan förra året. Köerna till prostataingrepp har minskat med över 30 %. Socialdemokraternas, Centerpartiets och Folkpartiets satsningar på att korta köerna till sjukvården ser vi nu resultatet av, säger Eva Eriksson, Folkpartiets ordförande i hälso- och sjukvårdsstyrelsen, i ett pressmeddelande. Totalt gör vi en satsning på 1,2 miljarder under tre år för att korta köerna, säger Alva Hjärth, Centerpartiets gruppleadare i hälso- och sjukvårdsstyrelsen. Målet är att ingen patient år 2004 ska behöva vänta mer än tre månader på en behandling.

Vid Mälarsjukhuset i Sörmland har väntetiden för utprovning av hörapparater minskat från 76 veckor för ett år sedan till 12 veckor i dag. I Värmland, som har mycket stora ekonomiska problem, har kötiden för att operera åderbräck halverats från 60 veckor till ca 30 veckor i dag. Köerna till kirurgmottagningarna har också halverats. I Jönköping har väntetiden till reumatologin, apropå just reumatikerna, på ett år minskat från 22 veckor till 5 veckor.

Det arbete som nu sker i svensk sjukvård inriktas på att inom tre år nå ett mycket ambitiöst mål. Hela den svenska sjukvården ska präglas av 0-7-90-regeln. Den innebär att det ska vara noll väntetid för att komma i

kontakt med sin vårdcentral, att man ska få träffa sin läkare inom sju dagar och att man ska erbjudas behandling inom 90 dagar. För att nå dessa ambitiösa mål krävs ökade resurser. Det krävs mer personal av alla kategorier. Det krävs ett fortsatt utvecklingsarbete där de gamla hierarkierna ersätts av ett ökat personalinflytande, där gammalt revirtänkande ersätts av teamarbete och där personalens arbetsförhållanden förbättras. Men det fordrar också att alla patienter har rätt att fritt välja vård på andra sjukhus eller i andra landsting.

Landstingsförbundets rekommendation om fritt vårdval över hela landet ska gälla fr.o.m. nästa årsskifte. Med detta som grund kan vi skapa en vårdgaranti vård namnet, en garanti som gäller hela vårdkedjan från kontakten med vårdcentralen till behandling på sjukhuset, en garanti som dessutom gäller alla behandlingar och inte bara ett fåtal diagnoser.

I förhandlingar med Landstingsförbundet kommer regeringen att diskutera förutsättningarna och kraven för införande av en nationell vårdgaranti. I detta arbete hoppas vi på en bred samverkan såväl med landstingen som här i riksdagen. För att det ska vara möjligt krävs det emellertid att vi arbetar från en gemensam plattform. För oss socialdemokrater måste en sådan plattform innehålla entydiga besked om följande grundläggande värderingar:

För det första: Den svenska sjukvårdens allemansrätt ska bevaras och utvecklas. Vården ska ges på lika villkor.

För det andra: Sjukvården ska finansieras gemensamt och solidariskt via skatterna.

För det tredje: Sjukvården ska grundas på ett demokratiskt och decentraliserat huvudmannaskap.

För det fjärde: I den offentligt finansierade sjukvården ska det inte finnas några gräddfiler. Plånboken ska inte få avgöra tillgången till vård.

För det femte: Landstingens ekonomi ska vara i balans. Stora underskott undergräver framtidens sjukvård.

Kring dessa principer borde det inte vara svårt att nå en bred samstämmighet över blockgränserna, åtminstone inte med de partier som står bakom handlingsplanen för svensk sjukvård.

Men samtidigt som vi kan berätta hur samverkan över blockgränserna utvecklats sjukvården har vi också en mörkare erfarenhet av en politisk utveckling de senaste årtiondena. Det är en erfarenhet som borde leda till eftertanke hos de politiska partierna i mitten. När mittenpartierna valt att i stället för samarbete över blockgränserna liera sig med den politiska högern har det undantagslöst lett till ekonomisk vanskötsel. Den första borgerliga regeringen i slutet av 1970-talet lämnade efter sig stora underskott. Den senaste borgerliga regeringen lämnade efter sig en ekonomi i fritt fall och ett årligt underskott i statens budget om 200 miljarder.

Mönstret upprepas i de landsting där Moderaterna fått en ledande roll. I Skåne blir det i år ett underskott om över 1 miljard och i Stockholms län som bekant nära 4 miljarder. De garantier man talar om i Stockholm ställs således ut av ett landsting i bankrutt. Vem litar på garantier från ett konkursbo?

Ingen vet vad som ska hända. Antingen ska man, som Moderaterna vill, skicka räkningen till andra delar av landet, höja skatten med flera kronor eller lägga ned viktiga delar av vården. Kanske är det en medveten politik från Moderaternas sida. De har inget intresse av att värna

Prot. 2001/02:95
15 april

*Aktuell debatt:
Situationen inom
vården*

om en sund offentlig ekonomi. De ser underskotten som en motor för ett systemskifte. De samarbetar intensivt med näringslivets kampanj- och lobbyorganisationer för att marknadsanpassa vården. Tillsammans finsli-
par de argumenten och formulerar slagorden.

Jag vill därför ställa några frågor till mittenpartierna.

För det första: De gigantiska underskotten i Stockholms läns landsting och i Skåne hotar det demokratiska huvudmannaskapet och hela den svenska hälso- och sjukvården. I Västra Götaland har Folkpartiet, Centern och Socialdemokraterna tagit ett gemensamt ansvar. Tillsammans har vi fått ekonomin på fötter. Är ni beredda att bryta blockpolitiken också i de landsting som nu har stora underskott, för att skydda en långsiktig utveckling av vården?

För det andra: De uppmärksammade gräddfilerna inom vården hotar allemansrätten i den svenska sjukvården. Min fråga till Folkpartiet och Centern är: Vill ni fortsätta att värna om principen vård på lika villkor? Är ni beredda att samverka för att stoppa gräddfilerna i vården?

Anf. 44 LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Socialministerns anförande innehöll framför allt ambitioner och löften men ganska få redovisningar av resultat. Resultaten var mest nedslag om hur kön till att få hörapparat hade kortats någonstans, om att reumatologin fungerade bättre på något ställe och om att det går fortare att få åderbråcksoperationer på något håll.

Men låt oss i stället lyssna på Hörselskadades Riksförbund, som nyligen lagt fram en rapport om situationen i svensk hörselvård. Man anser att krisen har fördjupats. Man pekar på att väntetiden för hörapparat på vissa håll är tre år.

Den som i Västerbotten får besked om att han måste operera sitt åderbräck och vänder sig till något av de tre sjukhusen i landstinget får då veta att väntetiden är cirka två år.

Jag har redan nämnt Reumatikerförbundet, som hävdar att väntetiden i Västra Götaland för reumatiker att få operation utförd även för förturpatienter är två och ett halvt år.

Jag gör nu vissa nedslag, och socialministern gjorde vissa nedslag. Jag hänvisar ändå till ett par kartläggningar som riksorganisationer gjort. Det finns ett sätt att räkna köstatistik som är officiellt accepterat, nämligen det som Landstingsförbundet redovisar på sin hemsida. Enligt den statistiken har kösituationen förvärrats för samtliga diagnoser i den gamla vårdgarantin utom en. Köerna har alltså växt, och det måste vara utgångspunkten. Socialministern flyr från verkligheten om han inte är redo att erkänna detta.

Vårdpolitiken har missköts i Sverige. Jag kan se socialministern i ansiktet och säga att jag anser att vårdpolitiken har skötts lika illa som skolpolitiken under Ingegerd Wärnerssons tid. Alla kurvor pekar åt fel håll. Trots ökade resurser försämrats resultaten.

Statsministern säger att vi nu ska ta itu med de stora sjukskrivningarna precis som vi under den förra mandatperioden tog itu med arbetslösheten. Man ska då komma ihåg att ni delvis har tagit itu med – eller, som ni säger, ”löst” – arbetslösheten genom att hälften av de nya jobben är sjukvikariat. Ni låtsas inte om att det är på grund av den dramatiska ökningen av sjukfrånvaron som många nya jobb har tillkommit. Detta har

också mycket stor relevans i vårddiskussionen. Det är just i landstingen, bland de människor som ska ta hand om de sjuka, som man allra mest har blivit sjuk. Detta förvärrar problemet eftersom sjuktiderna förlängs genom att människor inte får vård i tid.

Statsministern säger att landstingen nu ska bli mönsterarbetsgivare, men det har ingen som helst trovärdighet. Denna debatt har vi haft i årtal. Jag förde exakt samma debatt med Margot Wallström före förra valet, och hon lovade så mycket. Det skulle bli bättre i landstingen och kortare vårdköer. Men vårdköerna har blivit längre, och människor i landstingen mår nu ännu sämre än de gjorde då. Margot Wallström hoppade av efter valet, och hennes löften har inte alls infriats.

Det är samma sak när ni nu plötsligt säger att ni är för vårdgarantin. Det är strålande så långt – det kan väl ha något värde att ni åtminstone godtar själva ordet – men vårdgarantin blir en verklighet bara om det finns vårdgivare som kan leverera vård i tid. Vad hjälper det att säga att ni får gå till vem ni vill, men det finns ingen som är snabbare? Det är ungefär som när Henry Ford sade: Ni får välja vilken färg ni vill på T-forden, bara ni väljer svart. Här sägs det: Ni får gå till vem ni vill, bara ni väljer landstinget.

Detta är Socialdemokraternas grundattityd. Ni lägger ned en oerhörd energi på att förtala de 10 procenten privat vård. Tänk om ni lade ned lika mycket energi på att förbättra de 90 % som landstinget svarar för som ni ägnar åt att förtala de 10 % som privata aktörer svarar för!

För att era löften på vårdområdet ska vara trovärdiga måste ni öppna er för nya aktörer. Ni måste släppa in försäkringskassorna i vårdfinansieringen. Det skulle kunna ge 4 miljarder kronor till vården för avkortning av köer. Men därvidlag slår ni vakt om landstingspolitikernas totala makt. Ni måste släppa in nya vårdaktörer när det gäller operationer och behandlingar.

Bara om ni är beredda att bryta upp från socialdemokratiskt monopol-tänkande kan det här problemet lösas. Vi är helt överens när det gäller gräddfiler i vården: Sådant har inte i svensk sjukvård att göra. Vi slår vakt om den solidariska finansieringen. Men ni säger nej till de metoder som verkligen kan ge vård i tid.

Anf. 45 PER UNCKEL (m):

Fru talman! En spade ska kallas för en spade – en kris är en kris. Det är kris i vården i Sverige.

Låt det stå alldeles klart vari ansvaret för denna kris egentligen ligger. Lars Engqvist bär det yttersta ansvaret för vårdkrisen i Sverige, sekonderad emellertid av en räkka socialdemokratiska landstingsordförande runtom i vårt land. Det är där ansvaret för vårdkrisen ska utkrävas.

Det kan inte döljas av någon kaskad av anklagelser gentemot det landsting som effektivare än andra har kortat vårdköerna efter den socialdemokratiska landstingsledningens avtåg, och som dessutom har en sund ekonomi, intill dess att Lars Engqvists regering tar pengarna ifrån det.

Köerna, fru talman, är längre där Socialdemokraterna styr jämfört med hur de är där bl.a. Moderaterna har ansvaret. En jämförelse mellan det moderatledda Stockholm och de socialdemokratiska landstingen ger en mycket tydlig bild: För höftledsoperationer är väntetiden tre gånger så

lång där Lars Engqvists partikamrater har ansvaret. För utprovning av hörapparater är den nästan fyra gånger så lång. För operation för livmoderframfall är den tre gånger så lång. För gråstarrsoperation och för operationer av åderbräck är den sex gånger så lång. Det, fru talman, är krisens verklighet. Där Socialdemokraterna styr kan det ta år innan doktorn kan komma.

Inger Lindström från Skellefteå har med rätta blivit uppmärksammas i medierna de senaste veckorna. Hon skulle tvingas vänta mer än tre år i det socialdemokratiskt styrda landstinget bara för att få träffa en ortopedläkare efter en trafikolycka, detta med hälsningen från det socialdemokratiska landstingsrådet Levi Bergström: Man måste ha lite tålamod. Med vänlig hälsning... Tre och ett halvt år.

I Stockholm finns som sagt den vårdgaranti som ger rätt till vård inom tre månader, så Inger flyttade från Skellefteå till Stockholm. Tre veckor efter flytten är hon i vård – efter tre veckor, inte efter tre år.

Så ser den verkliga skillnaden ut mellan socialdemokratisk sjukvårdspolitik och borgerlig.

Inger Lindström är inte ensam. Sven, 78, i Västra Götaland fick en tumör mellan lungan och hjärtat. Han kom under vård först när han knappt kunde andas. Stig i Älvsbyn fick vänta fyra månader på prostatabesvärsbehandling. Martin, 58, i Västra Götaland fick vänta ett och ett halvt år på en höftledsoperation trots att båda höfterna hade lossnat. Madeleine, 32, undersköterska, fick gå tre år med ständig värk och vara sjukskriven ett helt år bara för att hennes sjukdom inte är livshotande. En kvinna i Västervik, självmordsbenägen, tog sitt liv därför att vården inte ställde upp.

Solidarisk, säger Lars Engqvist om sin egen sjukvårdsfilosofi.

Betty i Funäsdalen betalade sin starroperation själv. Väntetiden i Östersund var minst fyra år. Maria i Norrbotten fick vänta sex månader på en vanlig knäledsröntgen och tvingades till slut till privat operation. Norrbottens läns landsting betalade inte. Vera Granberg i Blekinge betalade 50 000 kr för en operation i Tyskland därför att den offentliga vården inte ställde upp.

Solidaritet, Lars Engqvist: Solidaritet är när man får vård utan att behöva betala själv. Solidaritet är när man får vård när vård faktiskt krävs.

Så säger Lars Engqvist att nu vill minsann Socialdemokraterna införa en vårdgaranti. Det är samma vårdgaranti som Socialdemokraterna avskaffade med stor brutalitet omedelbart efter att man hade tagit över makten 1994. Det är samma vårdgaranti som man inte en gång, inte två gånger, inte tre gånger, inte fyra gånger, inte fem gånger, inte sex gånger, inte sju gånger, inte åtta gånger utan nio gånger har röstat ned i Sveriges riksdag. Lars Engqvist får förlåta mig om jag inte tror honom när han säger att socialdemokratin plötsligt vill garantera människor vård. Om det hade varit så hade det funnits en till nio gånger att rösta ja, och en stor möjlighet att 1994 inte avveckla den garanti som redan fanns.

Min slutsats av det jag har sett av socialdemokratisk vårdpolitik är entydig. Man är fången i de gamla systemen, så fången att man inte förstår vad man behöver göra. Lars Engqvist ägnar sin kraft åt att sätta upp hinder, att förbjuda och att stoppa det som inte passar in i den gamla socialdemokratiska samhällsmodellen. Han vill hindra alla dem som inte

är anställda av landstinget från att ge sitt bidrag till vården av människor som behöver det.

Det är, fru talman, rakt upp och ned, tid att byta regering: En riktig vårdgaranti för vård i tid ska människor ha rätt att kräva och få och en regering som säger Välkommen! till dem som vill bidra till att erbjuda sina tjänster i stället för att säga Vi vill inte veta av er!

(Applåder)

Anf. 46 INGRID BURMAN (v):

Fru talman! Såvitt jag förstår är bakgrunden till den här debatten att Lars Engqvist uttalat sig mot att skattefinansierad vård ska vara bas för att erbjuda privata försäkringstagare vård vid sidan av den offentliga vården. Han har helt enkelt uttalat sig mot att skattemedel ska bidra till att skapa gräddfiler i vården. Jag tycker att det är alldeles utmärkt att landets socialminister är tydlig i den här frågan när det växer fram system med privata försäkringslösningar som gör att sjukvårdens prioriteringsordning hotas.

Debatten om privata försäkringar har sin grogrund i dels det faktum att det finns reella problem i vården, dels det faktum att det finns starka kapitalintressen som upptäckt att vården kan bli en intressant marknad att tjäna pengar på.

Hälso- och sjukvården är en viktig hörnsten i den generella välfärden, och det ges också mycket god vård i Sverige samtidigt som det finns brister, som kanske märks mest när vi talar om tillgänglighet eller vad vi i dagligt tal kallar kötider och väntetider. Det handlar också om överbelagda vårdavdelningar och hårt slitna och underbemannade personalgrupper. Vi vet också att vårdbehoven kommer att växa med en åldrande befolkning, och vi vet att förväntningarna om förbättrade behandlingsmöjligheter ökar i takt med framsteg inom forskning och utveckling, vilket i sig är bra.

Sammantaget menar vi i Vänsterpartiet att allt detta innebär att det är alldeles nödvändigt att satsa mer resurser på hälso- och sjukvården framöver. Vänsterpartiet har i varje budgetförhandling som vi deltagit i under den här mandatperioden drivit kravet på och medverkat till att kommuner och landsting fått ökade resurser. För landstingens del handlar det om 12–13 miljarder kronor. Men vi har också sagt att det här långsiktigt inte är tillräckligt. Det behövs mer resurser till sjukvården. I dag avsätter vi ungefär 8 ½ % av BNP. Det är en låg siffra internationellt sett, och vi tror att den måste höjas, kanske upp till 10 %.

Vi tror på en fortsatt utveckling och utbyggnad av den offentligt drivna och offentligt finansierade vården, dvs. våra pengar ska gå till hälso- och sjukvård och inte till vinst i privata bolag. Därför står vi också bakom den lagstiftning som har antagits och som förhoppningsvis ska förlängas när det gäller lagen som förbjuder utförsäljning av akutsjukhusen.

Det finns stora problem med den långt gående privatisering som borgerligheten vurmar för. Privatiseringar påverkar på sikt prioriteringarna inom sjukvården. Vinstintresse tillåts påverka avgörandet om vilken vård patienten ska ha. Dessutom kommer de förebyggande och långsiktiga åtgärderna i skymundan.

Prot. 2001/02:95

15 april

Aktuell debatt:

Situationen inom

vården

Det är också svårt att upprätthålla kostnadskontroll i ett starkt privatiserat system. Alla erfarenheter internationellt sett visar att privata vårdssystem där sjukvården säljs på en marknad inte klarar det. I stället krävs andra lösningar för att lösa sjukvårdens problem.

Vi behöver utökade resurser. Det måste finnas utrymme för att delegera och hitta olika driftsformer inom ramen för det offentligt drivna systemet. Ned med beslutanderätten så att den kommer nära dem som jobbar och nära patienterna.

Vi vill gärna diskutera en vårdgaranti och dess utformning. Men det är några frågor som måste lösas. Vi talar här om tre p:n.

Det första p:et är pengarna. En vårdgaranti måste finansieras med nya pengar, så att det inte blir som i det borgerliga vanstyret i Stockholms landsting, där vården drivs på kredit så att kommande skattebetalare ska betala dagens misskötsel.

Det andra p:et är personalrekrytering. Det måste finnas personal för att klara en vårdgaranti. Om vi ska klara det måste bl.a. lönerna i vården – kvinnolönerna – höjas.

En vårdgaranti i sig vårdar ingen. Det gör personalen. Om vi ska klara att rekrytera personal till detta viktiga område krävs rimliga arbetsvillkor och rättvisa löner till alla underbetalda grupper. Kommuner och landsting måste ta sitt arbetsgivaransvar så att vården och omsorgen blir mönsterarbetsplatser.

Det tredje p:et är prioriteringsordningen, som måste säkras. Det får inte bli så att pressade landsting räknar veckor, dvs. skjuter upp angelägna operationer för att klara vårdgarantin inom ett område som enligt prioriteringsordningen inte är angeläget. Låt mig ge ett exempel.

Det får inte bli så att en kvinna med bröstcancer får vänta två tre månader på sin operation, alltså inom garantins ram, därför att man använder operationskapacitet för att klara vårdgarantin för en som har en ofarlig men växande nervknut. Vi måste klara prioriteringsordningen.

Fru talman! Jag menar att vi har ett ansvar för att förbättra sjukvården. Det påminns jag om varje gång jag lämnar det här huset. Människors förväntan på oss är att vi ska se till att sjukvården har resurser så att människors behov av vård säkerställs. Då kan man inte sänka skatter som man gör i Stockholm och i stället driva vården på kredit. Det är ingen lösning. Man kan heller inte konkurrensutsätta och marknadsutsätta i syfte att skapa vinst. I stället ska vi värna den offentliga vården med syfte att bota och förebygga sjukdom.

Anf. 47 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Kära vänner! Jag vill börja med att tacka för möjligheten att föra denna debatt. Den är oerhört viktig för tiotusentals människor som i dag är sjuka, har ångest, oro och värk eller svårt att röra sig.

Inledningsvis vill jag också upplysa den socialdemokratiska regeringen och dess socialminister om att svensk sjukvård tyvärr inte är i världsklass för alla medborgare. Enligt en rapport från Socialstyrelsen, alltså inte från den kristdemokratiska gruppen, ligger Sverige i dag på tionde plats när det gäller hur nöjda människorna är med sjukvården. I vårt grannland Danmark är det dubbelt så många som är nöjda med sjukvården och känner trygghet. Det borde stämma till eftertanke, herr Engqvist.

Men för vem är krisen störst? Det är inte för landstingen, som är huvudman för verksamheten, utan för den enskilda patienten. Jag kan inte begripa att det ska behöva gå åt så mycket kraft och tid att oja sig över den lilla mångfald som finns i dag. Vi är överens om att vården ska betalas solidariskt, efter bärkraft. Men det måste väl kunna finnas andra utförare än landstingen. Jag kan inte förstå detta. Jag känner ibland att socialministern blandar ihop huvudmannaskap och driftsformer. Det är bekymmersamt.

Varenda människa som inte får vård i tid är oerhört kostsam, först och främst humanitärt men också ekonomiskt. Privata försäkringslösningar är bara ett symptom på att vården inte fungerar. Om den fungerade skulle de inte växa fram.

Fru talman! När vi nu pratar om en vårdkris handlar det ensidigt om landstingets vård och vårdgarantier. Det bekymrar mig en aning. Jag tycker att det är viktigt med en vårdgaranti. Människor ska inte behöva vänta på en operation eller behandling. Men varför i all sin dar talar vi inte om den kommunala vården? Vi har ju nu haft en organisation för den i tio år, ett helt decennium.

Fru talman! Fortfarande är 40 % av dem som arbetar i den kommunala äldreomsorgen utbildade. Vad gör Socialdemokraterna och Lars Engqvist åt det?

Det saknas geriatriker. Hemma i mitt landsting, som är socialdemokratiskt styrt med stöd av Vänstern och Miljöpartiet, har man lagt ned nästan alla de geriatriska vårdplatserna. Anser inte Socialdemokraterna att äldre har rätt att få en god vård? Jag menar att alla som arbetar i vården vill ge en god vård. Men har de verktygen? Får alla med demensliknande symptom en utredning gjord på sjukhus i dag? Har de rätt till det?

Fru talman! Som redan sagts har vårdpersonalen en enormt viktig funktion för hela sjukvården. Det hjälper inte om vi bara har pengarna om vi inte också har människor som ger vården. Det är ett av våra allra största problem i dag, att garantera att vården har de personalgrupper som behövs. Jag tror också att vi skulle behöva ett nytt förtroendekontrakt mellan personal och politiker. I dag är förtroendet tyvärr inte stort. Man försöker på sina håll, däribland Stockholm, att skapa en god relation mellan politiker och personal. Men det är bekymmersamt, därför att förtroendet är i botten.

Jag vill också kommentera Lars Engqvists uppgifter om antalet sjuksköterskor och läkare. Hur många undersköterskor har bortrationaliserats? Hur många läkarsekreterare har bortrationaliserats? Hur många ekonomer har bortrationaliserats? Det frågar jag därför att jag vet att en stor del av tiden för vårdpersonalen, läkare och sjuksköterskor, går åt till andra uppgifter än att vårda sjuka, det de är utbildade för. Jag undrar vad regeringen har tänkt göra åt det.

Vi måste restaurera förtroendet för den svenska sjukvården. Alla människor ska ha rätt att få en god vård i tid. Det handlar om tillit.

Jag vill avsluta med att säga: Tillit, det är en viktig sak. Det stavas lika fram och bak.

Anf. 48 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Kära åhörare! Olyckliga människor ställs i långa vårdköer. Tillgängligheten till vården är ett mycket stort problem.

Dramatiskt många människor sjukskrivs i stället för att rehabiliteras och kunna komma tillbaka till arbetsgemenskapen. Sjukförsäkringen budgeteras nu till otroliga 111 miljarder kronor, och sannolikt blir det mer. Det motsvarar ca 800 000 årsarbeten. Människor ställs utanför, passiviserar. Det är det allra allvarligaste.

Det är ett hån när Socialdemokraterna sprider mantrat Det går bra för Sverige.

Tydliga skillnader finns mellan kvinnors och mäns hälsa. Etniska skillnader finns. Arbete, utbildning och inkomster är avgörande hälsofaktorer. Den psykiska ohälsan ökar. Många upplever stress på jobbet. De sociala och regionala hälsoklyftorna är betydande. Det skiljer åtta år mellan den som lever längst och kortast i olika delar av landet.

Vi måste förebygga ohälsa och inte, som Socialdemokraterna, enbart lappa och laga. Den aviserade folkhälsopropositionen skjuts på framtiden. Det är illa, mycket illa. Regeringen sviker människor med ohälsa. När kommer förslagen, socialministern? När ska ministern inse betydelsen av att förebygga ohälsa och hela hälsoklyftor?

När behovet är att diskutera hälsovillkoren i hela landet stannar främst socialdemokrater och moderater vid att tjafsa om driftsformer i Stockholm. För Centerpartiet är hälsofrågorna mycket viktigare än så. Centerpartiet har visat vägen i fråga om vårdens resurser. I strid med partier som bara talat om att anslå pengar till sjukvård har vi flyttat pengar från försvaret till vården. Det har gjort det möjligt att öka satsningarna på den vardagsnära hälso- och sjukvården runtom i landet.

När människors behov av tillgänglighet till vård och omsorg är större än någonsin gör Socialdemokraterna allt för att stoppa vårdentreprenörer som vill göra en insats. För Centerpartiet är det angeläget att inom ramen för en solidariskt finansierad vård stimulera nytänkande. Det gäller att genom en effektivare och humanare användning av sjukförsäkringen öka tillgängligheten till vården och att rehabilitera i stället för passivisera.

Fru talman! Väntetiderna till vården ska vara korta för alla och inte bara för dem med mest pengar. En nationell vårdgaranti och en rehabiliteringsgaranti syftar till att snabbt återställa människors hälsa och göra det möjligt att komma tillbaka till arbetslivet. Vi sätter patienten i centrum och inte i väntrum.

Göran Perssons löfte om en nationell vårdgaranti är en omvändelse under galgen. Motståndet när vi gång på gång föreslagit just en nationell vårdgaranti har varit kompakt från socialministern, och det har upprepats med en papegojas envishet från Socialdemokraterna här i riksdagen. Jag litar inte ett dugg på att de menar allvar. Det tyder mer på en partitaktisk oro för att vården och ohälsan kan bli en black om foten i valrörelsen än om verkligt engagemang och nytänkande. Inom en månad, utgår jag från, kommer ett konkret förslag till en nationell vårdgaranti. Då blir det upp till bevis, socialministern.

Nu talas även om att tillåta friare användning av sjukförsäkringen. Det har jag också hört tidigare. Jag har varit med och gjort handslag om en rejäl satsning på finansiell samordning. Satsningen uteblev. Tusentals patienter blev kvar i vårdkö. Rehabiliteringen uteblev. Vad gör att vi ska tro på socialministern den här gången? Centerpartiet har förslagen. Använd bl.a. den passiva sjukförsäkringen till offensiva rehabiliterings- och vårdåtgärder, för människornas skull.

Socialministern förfäras över privata sjukförsäkringar. Är vården tillgänglig, som i Centerpartiets Sverige, behövs inga privata sjukförsäkringar. Gräddfiler i offentligt finansierad vård kan aldrig accepteras. Vård efter behov och på lika villkor enligt hälso- och sjukvårdslagen är för oss en självklarhet. Om däremot ett privat företag, som fullt ut fullföljer sina avtal med ett nöjt landsting, på marginalen säljer ytterligare några tjänster kan jag inte riktigt inse problemet.

Självfallet ska det vara ordning på ekonomin i verksamheten, socialministern. Det är en utgångspunkt för Centerpartiet. Det gäller oavsett vem som man samarbetar med.

Människor i behov av vård behöver inte fler ord. De behöver inte flummiga löften. De behöver konkreta förslag som ska klubbas och om sättas i handling. Därför, fru talman, behöver de en ny regering i höst.

Anf. 49 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! "Efterlysta: 475 sjuksköterskor." Det var rubriken på en artikel i Aftonbladet i går. Den beskrev situationen i Stockholms län, där man saknar 475 sjuksköterskor. Värst är det på natten. Artikeln utmynnar bl.a. i att den medicinska säkerheten påverkas, och personalen drabbas naturligtvis oerhört hårt av den arbetssituation som råder på sjukhusen och den personalbrist som finns.

Samma artikel skulle förmodligen i dag kunna skrivas från ett flertal av våra landsting i landet. Personalsituationen på sjukhusen är akut. Det saknas sjuksköterskor och läkare, och det finns inte tillräckligt med vårdpersonal. När jag talar med bl.a. sjuksköterskor i olika delar av vårt land är bilden ganska likartad oavsett vem som styr landstinget.

Det är kris i vården. Det finns inte tillräckligt med personal. Personalen far illa av en alltför hög arbetsbelastning. Förslitningen och sjukskrivningarna ökar. Många säger: Trots att jag stortrivs i mitt jobb är jag färdig att ge upp. Dessutom är lönen på en nivå som många andra som har samma utbildning inte skulle acceptera.

Vad värre är: Med en ökad andel bemanningsföretag som måste gå in och hjälpa till tvingas människor att jobba sida vid sida med personer som har betydligt högre lön än vad de har själva, trots kanske många år av erfarenhet och kontinuitet på samma vårdavdelning. Detta är naturligtvis inte hållbart. Ingen person kommer att acceptera en sådan arbetssituation i det långa loppet.

Det är självklart att det måste göras någonting åt lönesituationen inom vården, framför allt för sjuksköterskor och undersköterskor. I annat fall kommer sjukvården att haverera, oavsett hur många vårdgarantier som ges och hur många klubbslag som fälls i denna kammare.

Det måste finnas personal. Det måste finnas människor som tar hand om den som behöver vård. Det ser jag som det stora problemet i dag. Jag tycker nog att det skulle vara lite klädsamt med en större ödmjukhet i den politiska debatten. Jag tror att vi alla i grunden önskar att alla människor ska få vård och att det ska finnas tillgänglig vård för alla.

Då måste vi ta ansvar och också jobba för att så ska kunna ske och inte tuffäktas om vem som har rätt arbetsmetod. Det tjänar inte vården på, det tjänar inte den som är sjuk på och det tjänar inte vårdpersonalen på. Den behöver få långsiktighet och arbetsro. Det behövs mer personal

och mer kraft i vårdorganisationen om människor ska orka jobba i ett tungt och viktigt arbete.

Förutom personalen och vården, som ju är en viktig del i det hela, är också de förebyggande insatserna viktiga. Där tycker jag att vi kan se ett tydligt misslyckande i dag när sjukskrivningarna ökar, alltför sjukskriver sig för utbrändhet och barn är stressade för att föräldrar inte har tid med dem. Det finns en stor andel människor i vårt samhälle som hjulen bara rullar allt snabbare för. En del ramlar av hjulet och mår allt sämre. Det är oerhört viktigt att vi satsar på den förebyggande verksamheten om vi ska kunna minska vårdkostnaderna och över huvud taget komma till rätta med vården på lång sikt. Annars kommer det bara att generera kostnader, personalbehovet kommer att öka och fler kommer att ha behov av vård.

Friskvård och rehabilitering är viktiga inslag i en bra vårdkedja. Det får inte glömmas bort.

Anf. 50 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Man funderar ett ögonblick på varför just Per Unckel tar den här debatten. Men jag förstår att han är den bäste att försöka i ord förverkliga det som beslutades i Göteborg, nämligen att slipa på argumentationen.

Jag har förstått att det handlar om följande saker: Man ska beskriva tre eller fyra områden som krisområden, man ska peka ut några enskilda politiker för ett ansvar och man ska sedan med hög röst tala om att allting är åt skogen.

Jag tar ansvar för det som den socialdemokratiska regeringen har beslutat och fått igenom här i riksdagen under min tid som socialminister. Jag är stolt över väldigt mycket av det som vi har åstadkommit.

Jag skulle vilja rekommendera Per Unckel och hans talskrivare att i strävan efter att hitta bra personliga exempel gå igenom Patientnämndens rapport från Stockholms län för förra året. Där finns en lång rad skildringar av tillkortakommanden i Stockholms län. Det handlar om folk som inte får cancervård i tid. Det handlar om en lång rad kvinnor som tvingas föda i socialdemokratiska landsting runtom Stockholm – i Södermanland, i Uppland och i Västmanland. I primärvården konstaterar man att det är dubbelt så många som får vänta i mer än en vecka för att få träffa sin läkare i Stockholms läns landsting än vad det är i riket i dess helhet.

När det gäller vården av kroniskt sjuka har sjukvården i Stockholm stora problem. När det gäller barnhälsovården är det samma sak. Om den moderata agitationen kräver enskilda exempel så finns de just i Patientnämndens rapport. Det är nyttig läsning för att man ska få lite förståelse för problemen i svensk sjukvård.

Det som är bekymmersamt när man enkelt ställer ut garantier för några diagnoser är att man riskerar, precis som Socialstyrelsen påpekar, att missa andra viktiga delar av sjukvården. Man förvrider prioriteringarna. Där har vi förklaringen till den debatt som har förts om vårdgarantin genom åren.

Vi säger nu att det arbete som sker runtom i landstingen, också i Stockholms län, i strävan att försöka få en helhet av vården, ska gälla från vårdcentralen till behandling på sjukhuset. Då kan vi ställa ut en vårdgaranti värd namnet, nämligen att den ska leva upp till 0-7-90, och

inte bara 90 i bästa fall. Man ska faktiskt kunna komma i kontakt med vårdcentralen omedelbart och man ska få träffa en läkare inom en vecka.

När Per Unckel entusiastiskt talar om kris i vården skulle jag vilja rekommendera honom att också gå till en annan källa, nämligen Landstingsförbundets vårdbarometer. Den visar vad svenska folket har för uppfattning om sjukvården. Det är ganska spännande läsning. De allra flesta som kommer i kontakt med svensk sjukvård är mycket nöjda med den behandling och den information som de får. 84 % anser att de fick den hjälp som de har förväntat sig. 80 % ger mycket högt betyg åt de svenska sjukhusen.

När det gäller faktiska väntetider i vården är det viktigt att notera att över hälften av de patienter som skulle ha planerad behandling fick vänta i mindre än en månad från besked om behandling till behandling. 76 % av patienterna fick vänta i mindre än tre månader.

Men vi *har* köer och vi har väntetider. Det är viktigt att vi anslår resurser för att arbeta bort dem. Det handlar, Per Unckel, i mycket liten utsträckning om vilken produktionsform som vi väljer. Det är en resursfråga. Vi måste föra till den svenska sjukvårdsproduktionen ökade resurser, oavsett vem som driver den.

Per Unckel – och för övrigt också flera andra debattörer – försöker påstå att det skulle vara en attack mot de privata alternativen när jag har kritiserat gräddfilerna. I själva verket är det precis tvärtom. Om vi accepterar privata alternativ i den offentligt producerade vården är det viktigt att vi markerar att de ska följa samma regler som gäller för den offentliga sjukvården. Det är bara då som folk kan få förtroende för privata alternativ inom den offentliga sjukvården.

Jag skulle vilja upprepa den fråga som jag ställde till Folkpartiet och Centern: Kan vi inte få ett entydigt besked av er om att ni icke accepterar att offentligt driven och finansierad sjukvård ska finansieras med privata försäkringar?

Anf. 51 LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Jag tycker att det här har varit en mycket bra och angelägen debatt. T.o.m. socialministern hade hittat ett antal brister i vården – naturligtvis just i Stockholms läns landsting, men det visar ändå att också han är medveten om att allt inte är gott och väl i sjukvården.

Flera av de andra talarna har verkligen pekat på den mycket alarmrande situation som råder.

Debatten har varit bra också när det gäller frågan om gräddfil eftersom den nu helt kan avföras från debatten. De allra flesta har ju deklarerat att man inte ska blanda ihop skattepengar och privata försäkringspengar. Vi ska slå vakt om den solidariska finansieringen av sjukvården.

Jag vill påstå att när socialministern sedan återgår till sin vanliga litan om att det mesta ändå är bra så talar han mot bättre vetande. Det har nämligen till departementet inkommit rapporter från alla landsting om hur man jobbar med köfrågorna. En nyhetsbyrå har gått igenom rapporterna och skickat ut en sammanfattning under rubriken Långa köer i sjukvården – över två års väntan till neurologisk mottagning. Man redogör för landsting efter landsting. I Kronoberg är väntetiden för patienter med reumatologiska sjukdomar 83 veckor. För dem som inte anses prioriterade är den 116 veckor. I Västra Götaland har 3 500 patienter väntat i

längre än tolv månader bl.a. på ryggoperation och hörselrehabilitering. I Jämtland får man vänta i fem månader på en psykoterapeutisk bedömning och i tolv månader på behandling osv. osv.

Marianne Samuelsson säger att vi inte ska tuffäktas om vem som har bäst arbetsmetod. Det är väl i och för sig en mycket angelägen politisk debatt. Om vissa metoder i form av monopol, stora hierarkier och all makt till politikerna har visat sig vara dåliga medan andra metoder i form av mångfald, valfrihet och patientmakt har givit goda resultat är det väl mycket angeläget att vi får belysa det.

I Svenska Dagbladet i dag finns det en redogörelse för hur många alternativa vårdgivare som landstingen använder. Om jag tittar på den listan ser jag att det inte alls är någon samstämmighet mellan en stor andel privata vårdgivare och dålig vård. Tvärtom verkar det snarare finnas det motsatta sambandet, även om det naturligtvis finns en del problem i det stora Stockholms läns landsting. Om man tittar på patientanmälningar ser man ändå att alla är överens om att vården i Stockholms läns landsting är mycket bra jämfört med de allra flesta landsting i Sverige. Detta landsting använder ju en hel del privata vårdgivare. I Västmanland, som är socialdemokratiskt och vänsterpartistiskt styrt, har man en stor andel just i primärvården. Det länet anses ju vara ett föregångslän när det gäller en väl fungerande primärvård.

Det som jag nu ska säga är inget vetenskapligt bevis för hur man ska rösta i valet, men ändå: Landstinget i Halland har alltid haft folkpartister i ledningen och socialdemokraterna har alltid varit i opposition. Där lever man längst och är friskast i hela Sverige! Man använder en hel del alternativa vårdgivare. Detta är alltså inget vetenskapligt bevis, men kanske något att tänka på.

Anf. 52 PER UNCKEL (m):

Fru talman! Lars Engqvist sade att jag entusiastiskt talade om krisen i vården. Nej, Lars Engqvist, jag talar inte entusiastiskt om den. Men det må vara mig förlåtet om jag talar mer om de 20 eller 25 % som inte är nöjda än om de 70 eller 80 % som är det, därför att det är de 20–25 % som inte får vård i tid som lider, och det är de som har rätt att räkna med vårt engagemang.

Låt mig också säga, apropå vad Lars Engqvist sade i inledningen av sitt första inlägg, att det är en oförsämndhet att insinuera att partiföreträdare som inte tillhör hans eget parti vill finansiera vården med människors egna pengar. Det är en oförsämndhet, därför att Lars Engqvist vet hur det förhåller sig. Syftet kan rimligtvis inte vara något annat än att dölja den kris som han inte vill tala om.

Vilket system är det, Lars Engqvist, som människor har tappat förtroendet för? Är det monopolsystemet eller är det systemet där människor får välja? Vilket system är det som har föranlett så många människor att ur egen ficka försöka skaffa sig det skydd som staten och landstinget inte erbjuder? Är det monopolsystemet eller systemet där man får välja? Och vems system var det som ytterst tvingade Betty i Funäsdalen, Maria i Norrbotten och Vera i Blekinge att bokstavligen betala sin vård själva? Lars Engqvist bad om ett mer personligt exempel. Min egen mor fick göra samma sak.

Anf. 53 INGRID BURMAN (v):

Fru talman! Jag ska ta upp några saker. Först är jag glad att Lars Leijonborg säger att inte han heller vill vara med om gräddfiler i vården. När man läste begäran om den aktuella debatten kunde man uppleva att Folkpartiet kritiserade socialministern för att han ville undvika gräddfiler, men jag måste ha läst fel. Det är bra, Lars Leijonborg.

Sedan vill jag också notera att det är två partier som hittills i debatten har sagt att det krävs mer resurser till sjukvården, och det är Socialdemokraterna och Vänsterpartiet, men andra partier har ju tid kvar.

Mycket här har fokuserats på just vårdgarantin. Jag menar att det är möjligt och att det är bra att genomföra en vårdgaranti, men då krävs det också resurser. Det får alltså inte bli som det har blivit i Stockholms läns landsting. Där har man lyckats bra med tillgängligheten inom vissa områden och sämre inom andra, men man har gjort det genom att gå med ett ofinansierat underskott som är 4 miljarder. Någon ska betala detta. Det krävs alltså resurser om vi ska komma till rätta med de problem som alla så mångtaligt talar om.

Jag vill också säga att det krävs resurser över hela landet. En del i denna resursutjämning är just det kommunala utjämningssystemet. Jag är väl bekant med Skellefteå, och jag vet att om vi gör det som Moderaterna vill, dvs. drar in det kommunala utjämningssystemet och plockar bort de pengar som går till Västerbottens läns landsting, kommer inte kötiderna att minska utan öka. Det skulle vara *ett* resultat.

Nyckeln till den framtida hälso- och sjukvård som vi alla eftersträvar måste handla om personal och om resurstillskott. Det hjälper inte hur många gånger man står här och säger ordet vårdgaranti, oavsett vilket parti man tillhör, om man inte fyller ordet med innehåll.

Anf. 54 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Ingrid Burman vet mycket väl att Kristdemokraterna varje år har lagt fram förslag om mer pengar till kommuner och landsting. Tyvärr har Vänsterpartiet yrkat avslag på dessa.

Apropå gräddfiler är det ju precis det vi har i dag. De som kan tala för sig och plädera för sin egen rätt får vård. De andra får vänta.

Lars Engqvist! Kalmar läns landsting är socialdemokratiskt styrt, har väldigt långa vårdköer och ett budgetunderskott på 300 miljoner kronor. Det ska ställas i relation till en omsättning på ungefär 3,4 miljarder.

Vi behöver en ny borgerlig regering av följande skäl.

Jag vill ha en regering som låter behovet styra organisationen och inte tvärtom och som inser att människan har inte bara kroppsliga utan också själsliga, sociala och andliga behov. Då behövs det mångprofessionella arbetslaget.

Jag vill se till att även våra äldre får rätt till en god medicinsk sjukvård. Jag vill ha en regering som vill ha mångfald och inte enfald. Och observera att vi ska fortsätta att ha vården solidariskt finansierad.

Den här vårddebatten, fru talman, har visat på skillnaderna, på vilka som egentligen värnar ett system i stället för att titta på människans enskilda behov. Man omhuldar ett system i stället för att fokusera på människor med smärta, ångest och oro. Vi behöver ett tankeskifte, ett skifte där varje människas unika och lika värde respekteras och värderas. Därför behöver vi en ny regering.

Anf. 55 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Vi måste förebygga ohälsa, inte enbart lappa och laga, sade jag i mitt huvudanförande. Ingen kommentar från socialministerns sida.

Centerpartiet har presenterat en bok, *Hela Sverige*, skriven av mig och med min partikamrat Lars Weinehall som medförfattare, om hälso- klyftor och med recept för hela Sverige. Efter debatten ska jag överlämna boken. Kanske det kan finnas underlag i den så att propositionen kan komma fram. Det finns också en studiehandledning ifall socialministern vill köra en cirkel på departementet eller i regeringen.

Jag tror att det förebyggande är viktigt. Vi har pekat på förslagen i de delarna, och svaret på frågan om vår prioritering är att på lång sikt måste det förebyggande vara oerhört mycket mer prioriterat.

Jag ska också ge ett svar till socialministern, och då återger jag vad jag själv sade i mitt anförande: Vården ska ges efter behov och på lika villkor enligt hälso- och sjukvårdslagen. Den ska vara solidariskt finansierad – inga gräddfiler. På den upprepade frågan har jag nu svarat två gånger.

För alla som har behov av vård ska den finnas nära till, utan köer och med hög kvalitet. Vi vill se en nationell vårdgaranti vård namnet, en rehabiliteringsgaranti och en rejäl finansiell samordning där passiv sjuk-skrivning ersätts med aktiva åtgärder. Det är några centerförslag.

Arbetsmiljöåtgärderna är viktiga. Hela arbetslivet måste utgå från ett hälsoperspektiv. Politiska insatser måste till för att förebygga och rehabilitera i stället för att utförsäkra och pensionera. Vård- och omsorgsyrkena måste uppvärderas. Det är fint att arbeta inom vården och omsorgen. Det är viktigt att arbeta med människor, men vi måste också visa det.

Till Ingrid Burman är svaret: Centerpartiet, om något parti, har väl visat att vi är beredda att medverka till att miljarder överförs till vården och omsorgen. Det är ett klart och tydligt besked.

Till sist, fru talman, vill jag för Centerpartiets del säga att vi vill öka mångfalden av vårdgivare. Vi tycker inte att socialministern ska vara så rädd för att släppa fram alla de fina krafter som vill komplettera de verksamheter som bedrivs i kommuner och landsting. Alla har en uppgift att fylla för att vi ska få en bra vård och omsorg med hög kvalitet.

Anf. 56 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Först vill jag säga något till Ingrid Burman. Jag vet inte om Ingrid Burman sov när jag höll mitt anförande, men jag ägnade större delen av det åt personalsituationen inom vården. Om inte personalen, och fler i personalen, är en resurs i vården vet jag inte vad hon menar med resurstillskott i vården. Det är en självklar del i det här. För att vi över huvud taget ska få en fungerande vård är det naturligtvis viktigt med en tillräckligt stor personal. Det kostar naturligtvis pengar, men det ger också mycket. Om man har en bra personal, och om man satsar på sin personal, får man också resultat. Där tror jag att det saknas oerhört mycket i den stressade arbetssituation som väldigt många har.

Till socialministern vill jag säga något om de här principerna: allmansrätt, lika villkor för alla, gemensam finansiering, demokratiskt huvudmannastyre, inga gräddfiler och balans i ekonomin. Det tycker vi också är grundbultar i vården. Men det krävs mer. Det krävs en ordentlig

förebyggande insats eftersom vi ser alarmerande signaler som går åt totalt fel håll. Ohälsotalet ökar, kostnader för sjukskrivningar ökar, kostnader för mediciner ökar osv. Det går att göra listan över tendenser som går åt totalt fel håll när det gäller att i framtiden klara att få en bra vård ganska lång. Vi måste alltså jobba mycket med den förebyggande delen, med friskvården, med barnen. Mer tid tror jag också är väldigt avgörande så att inte människor stressar ihjäl sig och behöver söka vård.

Sedan hade det varit intressant att höra lite grann om vad den här vårdgarantin i hela vårdkedjan och hela landet egentligen kommer att innebära. Innebär inte den att det blir den starke som kan välja? En gammal människa orkar kanske inte åka till andra sidan landet för att få sin vård. Det skulle jag vilja att socialministern utvecklade.

Anf. 57 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! När jag häromdagen mötte en av de många patienter som man som socialminister möter och samtalar med fick jag en fantastisk skildring av det som egentligen är det finaste i svensk sjukvård. Det var en kvinna som hade gått igenom långa behandlingar och som för sin egen del räknat ut att det förmodligen har kostat mellan 150 000 och 200 000 kr. Sedan säger hon: Och tänk, inte en enda gång har någon frågat efter pengar!

Jag tror att det är detta som är grunden för principen om vård på lika villkor. Det är också detta som är grunden för min kritik mot etableringen av gräddfiler i vården. Plånboken ska inte avgöra. Vi har möjlighet att styra den här utvecklingen genom att försäkra oss om att den skattefinansierade, eller gemensamt finansierade, vården följer de principer som är klart angivna i hälso- och sjukvårdslagen och i kommunallagen.

Det betyder att de privata företag eller andra organisationer som på uppdrag av det offentliga driver vård, vilket ju förekommer i ganska stor utsträckning, faktiskt också förbinder sig att följa de regler som gäller enligt hälso- och sjukvårdslagen och enligt kommunallagen. Jag tycker att principen är enkel. Det är glädjande att såväl Lars Leijonborg som Kenneth Johansson faktiskt säger att den principen ska gälla, dvs. att i den offentligt finansierade sjukvården ska det inte finnas några gräddfiler.

Problemet är emellertid inte så enkelt att lösa om man bara säger att den dag då vi har nått 0-7-90-regeln kommer det inte att finnas sådana här försäkringar. Det förbluffande är att över hälften av dem som tecknar försäkringar i de privata försäkringsbolagen bor i Stockholm, och där påstår ju Per Unckel och andra att det inte finns några köer. Vad är det som gör att det är i Stockholm man tecknar försäkringar? Kan det finnas några andra krafter? Kan just det finnas, som har påpekats tidigare, mycket stora ekonomiska intressen som ligger bakom och att människor har en föreställning om att man måste försäkra sig mot något som man inte är riktigt informerad om?

Jag tycker att det vore rimligt att vi gemensamt bestämde oss för att arbeta för ett regelverk som anger under vilka villkor privata entreprenörer ska arbeta på uppdrag av det offentliga och att vi ser till att det regelverket gäller. Man skulle exempelvis kunna tänka sig i fråga om de sjukhus som har tecknat avtal med landstingen i Stockholm eller Skåne att

Prot. 2001/02:95

15 april

Aktuell debatt:

*Situationen inom
vården*

dessa avtal förhandlas om så att de inte utgår från att man ska komplettera sin vård med försäkringsgivare.

Här finns det möjligen en öppning för ett samarbete – återigen – mellan socialdemokrater, centerpartister och folkpartister. Vi är inte emot alternativ. Vi är inte emot att landstingen tecknar avtal om att andra än de själva bedriver vård på uppdrag av landstingen. Men ska vi ha förtroende för detta måste vi se till att den offentligt finansierade vården följer samma principer oavsett vem det är som driver den. Jag tror alltså att det finns möjlighet till ett fortsatt samarbete.

Låt mig också nämna något om detta med vårdgarantin. Den socialdemokratiska gruppen i Landstingsförbundets styrelse har bestämt sig för att yrka bifall till en folktopp till Landstingsförbundets kongress som kräver en nationell vårdgaranti. Vi är från regeringens sida beredda att utveckla den idén och säga: Låt oss nu se till att i årets förhandlingar förverkliga detta eftersom vi nu tror att vi kan få en heltäckande vårdgaranti. Det är att sträcka ut handen till ett samarbete omkring en otroligt viktig fråga. Varför, Kenneth Johansson och Lars Leijonborg, vill ni inte ta emot den handen? Låt oss gemensamt arbeta för att vi får en vårdgaranti som fungerar!

Anf. 58 LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Jag är mycket nöjd med den här debatten. Det förekommer en retorik som jag tror att socialministern får mycket applåder för på arbetarekommunerna, och som också har fått visst offentligt genomslag, nämligen att vi inte ska ha gräddfiler utan ska ha allemansrätt. Men den retoriken faller ju platt till marken när ett antal talare i en sådan här debatt påpekar att det är under socialministerns tid vid makten som gräddfilsförsäkringarna har kommit. Det är brister i den socialdemokratiska vårdpolitiken som har skapat detta behov.

När det har talats om det här har det mellan raderna kommit fram vad saken egentligen gäller: Om andra än landstingspolitiker får fatta vårdbeslut kommer fel personer att få operationer. Man kommer inte att hålla sig till Prioriteringsutredningens principer, har det sagts. Då vill jag först påpeka att när Socialstyrelsen som tillsynsmyndighet hade att se hur den gamla vårdgarantin fungerade kunde man inte påvisa några sådana undanträngningseffekter.

Hela det här resonemanget, att överlämna makt till patienter, försäkringskassor och andra aktörer, innebär ju att det ska finnas människor som inte får vård i tid. Det måste finnas landstingspolitiker som är något slags köpolis som säger: Du ska få opereras men du får vänta. Men varför ska människor egentligen stå i vårdkö? Blir det billigare om man väntar ett antal månader? Sjunker priserna på operationer? Så är det ju inte alls. Det finns varken någon vettig ekonomisk eller mänsklig förklaring till att vi ska tvinga människor att stå i vårdkö. Det är därför det behövs ett omtänkande i vårdpolitiken, och jag hoppas att denna debatt kan bidra till ett sådant omtänkande.

Anf. 59 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Lars Leijonborgs sista inlägg blir en smula obegripligt. Med vårdgaranti menas ju, vilket faktiskt har menats bland samtliga politiska partier som har diskuterat det, att om du inte får vård inom den

tid som anges ska du ha möjlighet att välja vård på ett annat sjukhus, vid ett annat landsting eller hos en annan uppdragsgivare som har avtal med ett landsting. Det är det vi talar om.

Då säger vi att detta ska gälla över hela Sverige. Vi tror att det är möjligt att se till att vi får ett fritt vårdval redan från den 1 januari nästa år. Landstingsförbundets rekommendation ska gälla samtliga landsting från den 1 januari. Vi ska se till att vi har kapacitet att leva upp till en vård enligt 0-7-90-regeln. I den mån man inte gör det ska det faktiskt finnas en rätt att välja en annan vårdgivare, i ett annat landsting eller hos ett företag som har ett avtal med detta landsting. Det är det vi talar om. Något annat sätt att minska köerna finns ju inte, utan det är om denna princip som vi nu säger: Låt oss samverka kring den. Det borde faktiskt, om Lars Leijonborg menar allvar med sitt engagemang, finnas en möjlighet att mötas i ett handslag för att skapa denna vårdgaranti.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 9 april.

4 § Ledighet, m.m.

Tredje vice talmannen meddelade att *Thomas Julin* (mp) ansökt om fortsatt sjukledighet under tiden den 16–30 april.

Kammaren biföll denna ansökan.

Tredje vice talmannen anmälde att *Lotta N Hedström* (mp) skulle fortsätta att tjänstgöra som ersättare för Thomas Julin.

5 § Meddelande om frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 18 april kl. 14.00.* skulle följande statsråd närvara:

Kulturminister Marita Ulvskog, utrikesminister Anna Lindh, statsrådet Leif Pagrotsky, näringsminister Björn Rosengren och statsrådet Jan O Karlsson.

Prot. 2001/02:95
15 april

*Aktuell debatt:
Situationen inom
vården*

6 § Anmälan om inkomsten faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2001/02:FPM80 Register för identifiering av tullutredningar (FIDE) till skatteutskottet

7 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
2001/02:117 till finansutskottet
2001/02:127 och 177 till skatteutskottet

Skrivelse
2001/02:101 till finansutskottet

8 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Försvarsutskottets betänkande 2001/02:FöU3
Socialutskottets betänkanden 2001/02:SoU14, SoU22 och SoU12
Lagutskottets betänkanden 2001/02:LU18–LU20
Bostadsutskottets betänkanden 2001/02:BoU10 och BoU11

9 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Propositioner
2001/02:140 Begränsning av rätten till avdrag för kapitalförluster i inkomstslaget näringsverksamhet på delägarätter och på andelar i svenska och utländska handelsbolag m.m.
2001/02:175 Ett system för individuell kompetensutveckling

10 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 15 april

2001/02:372 av *Chatrine Pålsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Utbildningsnivån och tillsynen inom äldreboenden

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 23 april.

11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 15 april

2001/02:1051 av *Harald Nordlund* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Frivillig avsättning av nyckelbiotoper

2001/02:1052 av *Lennart Fridén* (m) till försvarsminister Björn von Sydow
Kompetensförlusten inom försvaret

2001/02:1053 av *Lennart Fridén* (m) till kulturminister Marita Ulvskog
Kyrkoarkiven

2001/02:1054 av *Lennart Fridén* (m) till kulturminister Marita Ulvskog
Det kyrkliga kulturarvet

2001/02:1055 av *Chatrine Pålsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Patientens rätt till en andra bedömning

2001/02:1056 av *Harald Nordlund* (fp) till statsrådet Jan O Karlsson
FN-rapport om Tjernobyli

2001/02:1057 av *Lars Hjertén* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Skatteregler m.m. för idrottsföreningar och andra ideella föreningar

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 23 april.

12 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 12 april

2001/02:992 av *Charlotta L Bjälkebring* (v) till utrikesminister Anna Lindh
Den fria rörligheten i Norden

2001/02:994 av *Maud Ekendahl* (m) till utrikesminister Anna Lindh
Ängelholms flygplats

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 23 april.

Prot. 2001/02:95
15 april

13 § Kammaren åtskildes kl. 14.21.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början t.o.m. 1 § anf. 22 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. 2 § anf. 51 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANDERS FORSBERG

/Monica Gustafson

1 § Bordläggningsdebatt med anledning av vårpropositionen..... 1

Anf. 1	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	1
Anf. 2	GUNNAR HÖKMARK (m)	4
Anf. 3	HANS ANDERSSON (v)	7
Anf. 4	MATS ODELL (kd)	10
Anf. 5	LENA EK (c)	12
Anf. 6	KARIN PILSÄTER (fp)	14
Anf. 7	YVONNE RUWAIDA (mp)	17
Anf. 8	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	20
Anf. 9	GUNNAR HÖKMARK (m) replik	22
Anf. 10	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	23
Anf. 11	GUNNAR HÖKMARK (m) replik	24
Anf. 12	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	25
Anf. 13	HANS ANDERSSON (v) replik	26
Anf. 14	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	26
Anf. 15	HANS ANDERSSON (v) replik	27
Anf. 16	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	27
Anf. 17	MATS ODELL (kd) replik	28
Anf. 18	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	29
Anf. 19	MATS ODELL (kd) replik	30
Anf. 20	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	30
Anf. 21	LENA EK (c) replik	31
Anf. 22	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	31
Anf. 23	LENA EK (c) replik	32
Anf. 24	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	33
Anf. 25	KARIN PILSÄTER (fp) replik	33
Anf. 26	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	34
Anf. 27	KARIN PILSÄTER (fp) replik	34
Anf. 28	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	35
Anf. 29	YVONNE RUWAIDA (mp) replik	35
Anf. 30	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	35
Anf. 31	YVONNE RUWAIDA (mp) replik	36
Anf. 32	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	36
Anf. 33	GUNNAR HÖKMARK (m)	36
Anf. 34	HANS ANDERSSON (v)	37
Anf. 35	MATS ODELL (kd)	38
Anf. 36	LENA EK (c)	39
Anf. 37	KARIN PILSÄTER (fp)	40
Anf. 38	YVONNE RUWAIDA (mp)	41
Anf. 39	HANS ANDERSSON (v)	43
Anf. 40	MATS ODELL (kd)	43
Anf. 41	LENA EK (c)	44

Ajournering..... 44

Återupptagna förhandlingar 44

2 § Aktuell debatt: Situationen inom vården..... 45

Anf. 42	LARS LEIJONBORG (fp)	45
---------	----------------------	----

Anf. 43	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	45
Anf. 44	LARS LEIJONBORG (fp)	48
Anf. 45	PER UNCKEL (m)	49
Anf. 46	INGRID BURMAN (v)	51
Anf. 47	CHATRINE PÅLSSON (kd)	52
Anf. 48	KENNETH JOHANSSON (c)	53
Anf. 49	MARIANNE SAMUELSSON (mp)	55
Anf. 50	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	56
Anf. 51	LARS LEIJONBORG (fp)	57
Anf. 52	PER UNCKEL (m)	58
Anf. 53	INGRID BURMAN (v)	58
Anf. 54	CHATRINE PÅLSSON (kd)	59
Anf. 55	KENNETH JOHANSSON (c)	60
Anf. 56	MARIANNE SAMUELSSON (mp)	60
Anf. 57	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	61
Anf. 58	LARS LEIJONBORG (fp)	62
Anf. 59	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	62
3 §	Justering av protokoll	63
4 §	Ledighet, m.m.	63
5 §	Meddelande om frågestund	63
6 §	Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.	64
7 §	Hänvisning av ärenden till utskott	64
8 §	Förnyad bordläggning	64
9 §	Bordläggning	64
10 §	Anmälan om interpellationer	64
11 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	65
12 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	65
13 §	Kammaren åtskildes kl. 14.21.	66

